T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
ANESTEZİYOLOJİ VE
REANİMASYON
ANABİLİM DALI

Tez Yöneticisi
Prof. Dr. Alkin ÇOLAK

PREOPERATİF ANESTEZİ DEĞERLENDİRMESİNDE HASTALARIN ANESTEZİ HAKKINDAKİ BİLGİ KAYNAĞI OLARAK İNTERNET KULLANIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

(Uzmanlık Tezi)

Dr. Ufuk Sezgin BÜCÜK

EDIRNE-2021

TEŞEKKÜR

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalındaki uzmanlık eğitimim süresince kazandığım mesleki bilgi ve becerimde emeği geçen değerli Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Dilek MEMİŞ, hocalarım Prof. Dr. Alkin ÇOLAK, Prof. Dr. Sevtap HEKİMOĞLU ŞAHİN, Prof. Dr. Mehmet Turan İNAL, Doç. Dr. Gönül SAĞIROĞLU, Dr. Öğretim Üyesi Elif ÇOPUROĞLU ve bütün çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim. Bu süreçte daima yanımda olan sevgili eşim Uzm. Dr. Pınar Sırmatel Bücük'e sonsuz şükranlarımla.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ VE AMAÇ **1**

GENEL BİLGİLER **3**

ANESTEZİ NEDİR? **3**

KORKU, ANKSİYETE VE ANESTEZİ **3**

PREOPERATİF ANESTEZİ MUAYENESİ **5**

ANESTEZİ KONUSUNDA BİLGİ EDİNME **6**

İNTERNET VE ANESTEZİ **6**

TELETIP **11**

GEREÇ VE YÖNTEMLER **16**

BULGULAR **20**

TARTIŞMA **63**

SONUÇLAR **87**

ÖZET **90**

SUMMARY **92**

KAYNAKLAR **94**

EKLER

SİMGE VE KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

ARPA : Advanced Research Projects Agency (İleri Araştırma Projeleri Ajansı)

ASA : American Society of Anesthesiologists (Amerikan Anesteziyoloji Cemiyeti)

CERN : Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire (Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi)

COVID-19: Yeni Tip Koronavirus Hastalığı

EKG : Elektrokardiyografi

FTP : File Transfer Protocol (Dosya Aktarım Kuralı)

HTTP : Hyper Text Transfer Protocol (Hiper Metin Aktarma Kuralı)

KBB : Kulak Burun Boğaz

KDC : Kalp Damar Cerrahisi

LGBT : Lezbiyen Gay Biseksüel Transseksüel

MHRS : Merkezi Hasta Randevu Sistemi

MR : Manyetik Rezonans

PRC : Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi

SSCB : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği

TV : Televizyon

UNIX : Uniplexed Information and Computing System (Birleştirilmiş Bilgi ve Bilgisayar Sistemi)

WWW : World Wide Web (Dünya Çapında Ağ)

GİRİŞ VE AMAÇ

Anestezi kelime manası ile hissizlik olarak bilinmekle birlikte günümüzde hastalara cerrahi işlem/ ameliyat ya da tetkik altında iken ağrı duymamasının, uygulanan işlemi hatırlamamasının ve işlemi gerçekleştiren cerrah ya da uygulayıcı sağlık profesyonelinin işlemi konforlu şekilde ve hasta hareketsizliğinin sağlanarak gerçekleştirebilmesinin sağlanması amacıyla uygulanan işlemlerin tümü olarak algılanmaktadır (1).

İnsanlar bilmedikleri şeylerden ve sonucu belirsiz durumlardan korkarlar. Anestezi özelinde ameliyat olma gereksiniminin ortaya çıktığı andan itibaren hastanın evinden, yakınlarından ayrı kalacağı hissi, günlük hayatının ve işlerinin sekteye uğrayacak olması, ameliyat sonrası ortaya çıkabilecek her türlü rahatsızlık ve ağrı çekecek olma ihtimali gibi olasılıklar yüzünden korkarlar ve endişelenirler (1).

İnsanlar endişelerini gidermek adına yaş, cinsiyet, eğitim ve sosyokültürel yapılarına göre yakınlarıyla paylaşmaktan, endişelerine sebep olan konuları farklı bilgi kaynaklarından araştırmaya ve profesyonel olan olmayan kişilerden öğrenmeye kadar birçok yöntem kullanırlar (2). Hastaların anestezi konusunda endişelerini gidermek adına ameliyat olma gereksiniminin ortaya çıktığı andan itibaren bilgi alma ihtiyaçları ortaya çıkar (1). Bu bağlamda bilgi alma süreci ameliyat gereksinimi önerisinde bulunulan cerrahi poliklinik görüşmesinde cerrahtan ya da işlemi planlayan, öneren hekimden bilgi alınmasıyla başlar (1). Hastaların preoperatif anestezi muayenesine anesteziyoloji polikliniğinde anestezi hekimi tarafından süreç hakkında bilgilendirilir (1). Güvenilir bilgilendirme hastanın ameliyat ve anesteziye hazırlanması ile kendi bakımına yardımcı olmasını sağlar (3). Hastalar bilgi almak amacıyla kaynak olarak tanıdıklarından, medyadan (TV, radyo vb.), kitap, dergi vb. basılı

materyallerden ve günümüzde her türlü bilgiye erişimi kolay ve hızlı sağlayan internetten faydalanmaktadırlar (4).

Mobil teknolojilerin gelişimi ile internet kullanımında bilgiye olan erişimi kolaylaştırmış ve hızlanmıştır (4). Günümüzde internet iletişim, ticaret, eğitim, eğlence vb. amaçlarla kullanılmakla beraber sağlıkla alakalı konularda bilgi edinme amacıyla da kullanılmaktadır. Sağlık kuruluşları da internet üzerinde çevrimiçi ortamda hastalar için bilgi sunumu yapmaktadır (5). İnternette herhangi bir doğruluk kontrolünden geçmemiş binlerce sesli ve görsel bilgi kaynağı mevcut olup halk sağlığı açısından da risk teşkil etmektedir (5, 6). İnternetteki bilginin doğruluğunun kontrol edilmemiş olmasından ötürü hastaların bir kısmı internetten bilgi araştırmayı düşünmemekte ve internet üzerinden eriştikleri bilginin güvenilir ve yeterli olduğuna inanmamaktadır (7). Sağlık ile alakalı soruların cevaplarına ulaşmak için internet kullanımı gittikçe artmaktadır (8). Hastalar klinisyenlere danıştıktan sonra aldıkları bilgileri doğrulamak ve daha fazla bilgi edinmek amacıyla interneti kullanmaktadırlar (9). Cerrahi planlanan hastalar içinde yapılacak olan cerrahi işlem ve var olan sağlık durumundan ziyade uygulanacak olan anestezi hakkında internette bilgi araştırması yapan hasta oranları düşüktür (7). Hastaların internet üzerinden var olan sağlık problemleri nedeniyle ve özellikle anestezi konusundaki edindikleri bilgiler oldukça değişken olup çoğunlukla uygunsuz veya yanlıştır (10).

Biz bu çalışmada Trakya Üniversitesi Hastanesi anesteziyoloji polikliniğine elektif cerrahi operasyon/ girişim ya da anestezi altında tetkik uygulanacak olan, preoperatif anestezi değerlendirmesi için başvuran hastaların anestezi uygulamaları hakkındaki bilgi düzeyleri, bu bilgileri hangi yollarla öğrendikleri, anestezi uygulaması hakkındaki bilgiler için internet kullanıp kullanmadıklarını araştırmak amacıyla hastalara bir anket uyguladık.

GENEL BİLGİLER

ANESTEZİ NEDİR?

Anestezi sözcüğü, bugünkü anlamda ilk defa Yunan filozof Dioscorides tarafından kullanılmış olup Morton'a ilk başarılı eter anestezi yöntemi uygulamasından sonra Holmes tarafından yazılan mektupta eterin oluşturduğu klinik durumun tanımı için kullanılması önerilmiş olup ''an'' (olumsuzluk) eki ile ''estezi'' (duyu, his) sözcüğünden oluşmakta olup duyarsızlık, hissizlik manasına gelmektedir (1). Anestezi dendiğinde günümüzde tıbbi karşılığından ziyade uygulanan sürecin tümü ifade edilir hale gelmiş olup anestezi yerine eskiden ''narkoz'' tabiri kullanılmakta olup yürürlükte olan Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'nde ''narkoz'' sözcüğü halen kullanılmaktadır ve insanların bir kısmı da halen bu sözcüğe aşinadır (11, 12).

Anestezinin hastalara uygulanması, anestezi idamesi sağlanırken ve sonrasında hasta bakımı ve takibi anesteziyoloji uzman hekimleri ve anestezi teknisyen/ teknikerleri tarafından uygulanmaktadır (12). Anesteziyoloji ve Reanimasyon Bilim Dalı dünyada 1937, Türkiye'de ise anestezi uygulamalarının sadece bu işle görevli hekimler tarafından yapılması gereğinin duyulması sonucunda uzmanlık tüzüğü çıkarılarak 1956 yılında uzmanlık dalı olarak kabul edilmiştir (1, 11).

KORKU, ANKSİYETE VE ANESTEZİ

Korku bir nahoş bir histir ve objektif olarak ölçülüp değerlendirilemez ancak fizyolojik yanıtlarla birlikte sübjektif olarak gözlemlenebilir (13). Ameliyat planlanan hastadaki korku, hastaya ameliyat ihtiyacı söylendiği anda başlar, alışılmadık ortamda bulunma hali ve ortaya çıkan kişisel özgürlük kaybı ile hastaneye yatışta artar (13, 14).

Anestezi uygulamaları konusunda bilgi yetersizliği yaygın olduğundan anestezi korkusu da yaygındır (11). Hem cerrah hem de anestezi uzmanı tarafından preoperatif dönemde yeterli ve doğru bilgilendirme ile hastaların kaygı ve korkuları azaltılabilir (11).

Genel anestezi ile ilişkili temel korkular; anesteziden uyanamama, ölüm, anestezi uygulama tekniği, operasyon sırasında uyanma ve ağrı hissetme korkusudur (13, 14). Genel anestezi uygulaması planlanan hastalar lokal anestezi uygulanması planlanan hastalara göre daha endişeli olup, kaygı durumları daha erken başlangıçlı olup daha detaylı şekilde ve erken bilgilendirilmeyi tercih etmektedirler (2). Hastaların büyük çoğunluğu cerrahi geçirecekleri gün endişeli durumdadırlar (2, 14). Anksiyete durumunun ortaya çıkışını çoğunlukla cerrahi işlem öncesi beklemek, ağrı çekme ihtimalinin oluşu, anestezi uygulamasının kendisi, operasyon süreci ve belirsizlik durumu meydana getirir (2).

Ülkemizde yapılan bir çalışmada kadınların erkeklere göre daha endişeli olduğu tespit edilmiştir (11). Kadınlar erkeklerle kıyaslandığında cerrahi öncesinde eşleri, arkadaşları ve bekleme sürecindeki diğer hastalarla konuşmayı tercih ederler ve bu sayede anksiyete düzeyleri azalmaktadır. Erkeklerin ise tam tersi şekilde konuşmayı tercih etmemekle birlikte konu hakkında birileriyle konuşan gruplarda anksiyete düzeylerinin arttığı gözlemlenmiştir (2). Bir çalışmada hastaların %63,0'ünün korkularını başkaları ile paylaştıkları bulunmuş ve başta akrabaları ile (%52,4), anesteziyolog ile (%21,8) ve kendi cerrahı ile (%16,7) paylaştıkları tespit edilmiştir (14).

Bir çalışmada anesteziden sonra ‘‘uyanamama’’ korkusu hastaların %43,4'ü tarafından ifade edilmiş olup bu rakam çok yüksek düzeyde değerlendirilmiştir (3). Yapılan bir çalışmada yaşamı tehdit etmeyen cerrahi prosedürlerde preoperatif anksiyetenin ana kaynağı, ameliyattan (%15,0) ziyade hastaların anestezi ile ilgili korkuları ve endişeleri olarak bulunmuştur (%62,0) (14).

Eğitim Düzeyi ve Anksiyete

Üniversite düzeyinde eğitim grubundaki hastalarda orta ve ilkokul düzeyinde eğitim düzeyindeki hastalara göre anlamlı şekilde daha az kaygı düzeyleri gözlemlenmiştir (4). Özellikle entelektüel düzeyi yüksek olan hastalar kendilerine uygulanacak operasyon minör bir cerrahi ya da girişim olsa dahi hasta için ciddi stres kaynağı oluşturabilir. Bunun önlenebilmesi için hasta yeterince bilgilendirilmeli, hastanın endişeleri giderilmeli, hastaya gereklilik halinde farmakolojik ajanlarla premedikasyon yapılarak anksiyete düzeyleri azaltılmalıdır (15).

Anksiyete ve Sonuçları

Anksiyete düzeyleri yüksek hastaların postoperatif daha çok ağrı çektiği ve bu hastalara daha çok analjezik uygulanmasına ihtiyaç olduğu gözlemlenmiştir (16, 17). Cerrahi öncesi anksiyete hastalarda hipertansiyon, disritmiler gelişmesine neden olabilir ve ayrıca hastaların cerrahi işlemi reddetmesi sonucu cerrahi işlemin iptaline neden olabilir (17). Preoperatif anksiyete düzeylerinin azaltılması cerrahi iyileşme süresini kısaltıp, hastane yatış süresini kısaltır ve günlük yaşantının düzensizleşmesinin önüne geçer (17). Gerçekleştirilecek operasyona dair anksiyete düzeyleri kadın hasta grubunda erkek hasta gruplarına göre daha yüksek bulunmuştur (17).

İnternet ve Anksiyete

Hastaların mevcut hastalıkları, uygulanacak cerrahi girişim/ işlem, işlemi gerçekleştirecek cerrah, işlemin yapılacağı hastane gibi konular hakkında internet üzerinden araştırma yaptığı halde uygulanacak anestezi hakkında yeterince araştırma yapmadığı gözlenmiştir (8). İnternet sitesi destekli preoperatif bilgilendirme yapılması hastaların anesteziye dair endişelerinin giderilmesinde faydalı olabilmektedir (18). Hastalara kendilerine yapılacak işlem/ ameliyat ya da rejyonal anestezi konusunda rutin olarak cerrah ya da anestezist tarafından sözel bilgi verilen gruba göre internet üzerinden araştırma yaparak sesli ve görsel bilgilere erişen hastalarda anksiyete düzeyleri daha az bulunmuştur (4). İnternetten bilgi alan hasta grubunda diğer kaynaklardan bilgi alan hasta grubuna göre anksiyete düzeyleri anlamlı düşük bulunmuştur (4).

Video - Görsel Sunum ve Anksiyete

Rejyonal anestezi altında operasyon planlanan hastalara sağlık profesyonellerince hazırlanmış sesli ve görsel bilgilendirme yapılması sayesinde perioperatif anksiyetede azalma gözlemlenmiştir (4). Rejyonal anestezi altında opere olan hastalarda preoperatif olarak sesli ve görsel bilgilendirme yapıldığında intraoperatif olarak sedatif ve analjezik kullanım gereksiniminde azalma gözlemlenmiştir (16).

PREOPERATİF ANESTEZİ MUAYENESİ

Preoperatif anestezi muayene herhangi bir ameliyat/ cerrahi girişim ya da anestezi altında tetkik öncesi başvuran hastanın anamnezinin alınmasını, fizik muayenesinin yapılmasını, havayolunun değerlendirmesini, kan tahlillerinin incelenmesini, EKG'sinin

incelenmesini, radyolojik görüntülemelerinin değerlendirilmesini ve gerekli hallerde ilgili bölümler tarafından konsültasyonunun yapılmasını içerir (19).

Anestezi polikliniğinde genel olarak hastanın anamnezi alınır, fizik muayene değerlendirmesi yapılarak laboratuvar ölçümleri, farmakolojik durumu, psikolojik ve mental durumu değerlendirilir, sınıflaması yapılarak risk belirlemesi yapılır (15). Hastaya uygulanacak anestezi yöntemine karar verilerek gerekli ilaç, malzeme, monitörizasyon ihtiyacı belirlenir, hastaya ya da vasisine anestezi konusunda bilgilendirme yapılarak gerekli anestezi onam alınır (15).

ANESTEZİ KONUSUNDA BİLGİ EDİNME

Hastanın hastalığı ve planlanan ameliyat hakkında iyi bilgilendirilmesi önemlidir (3). Güvenilir bilgi, hastanın kendisini ameliyat ve anesteziye hazırlaması ile kendi bakımına yardımcı olmasına yardımcı olur (3). Anestezistler, hastaları hem operasyon ve hem de uygulanacak olan anestezi hakkında bilgilendirmek için özel bir özen gösterirler ancak bazen hastaların tıbbi terimleri ne ölçüde yanlış anladıklarının farkında olmayabilirler (3).

Televizyonda ve internette yayınlanan tıbbi ‘‘dramaların’’ içeriklerinin yanlış hazırlanmış oluşu yüzünden hastaların yanlış bilgi edinme riski de önemli ölçüde artmıştır (3). Anestezideki gelişmeler sayesinde ameliyatların ve anestezi altındaki her türlü girişimin daha güvenli ve konforlu olduğu bilgilendirme kanalları aracılığı ile topluma iletilmelidir (11). Hastalar bilgilendirilirken beklentilerini karşılayacak düzeyde bilgi verilmeli ancak tıbbi terimlerden kaçınarak onların anlayabileceği dilde yeteri kadar detay içerecek şekilde kaygı düzeylerinde artışa yol açmayacak şekilde bilgilendirme sağlanmalıdır (11).

Bir çalışmada endişe verici ve önemli bir bulgu olarak ‘‘açlık’’ teriminin hastalar tarafından yanlış yorumlanması gözlemlenmiş ve hastaların %28,0’i ‘‘açlık’’ teriminin sadece katı gıdalardan uzak durmak anlamına geldiğine ve sınırsız sıvı içebileceklerine inandıkları sonucuna ulaşılmıştır (3).

İNTERNET VE ANESTEZİ

Günümüzde internet sayesinde güncel bilgiye anında ve bilginin kaynağından ulaşım sağlayabilmektedir (20). Sağlık ile alakalı soruların cevaplarına erişmede internet kullanımı artan şekilde kullanılmaktadır (8). E-hastalar diye tabir edilen ve sağlık sorunları ile alakalı olarak internet sitelerinden, video izleme platformlarından, bilgi paylaşım forumlarından,

sosyal medya siteleri üzerinden, benzer tanılı hastalığa sahip hasta gruplarının oluşturduğu forumlardan bilgi alan hastaların sayısı her geçen yıl katlanarak artmaktadır (6).

Hastaların bir kısmı var olan sağlık problemlerini, bir kısmı yapılacak olan cerrahi işlemi araştırırken az bir orandaki hasta ise işlemin gerçekleştirileceği hastaneyi, işlemi gerçekleştirecek cerrahı internet üzerinden araştırmıştır (5). Amerika'da yapılan bir araştırmada internet kullanıcılarının %91,0'i kendileri ya da hastaları için sağlıklı yaşam ya da sağlık bakımı hizmetlerini araştırmaktan ziyade sağlıkla alakalı özellikli seçilmiş bir konuda araştırma yapmış oldukları tespit edilmiştir (9). Benzer şekilde İngiltere'de yapılan bir çalışmada hastalar internetten araştırma yaptıklarında %97,0'si özellikli olarak belirlenmiş mevcut olan bir sağlık sorununu araştırmışlardır (9). Benzer şekilde Fransa'da yapılan bir araştırmada cerrahi öncesi anesteziyoloji polikliniğinde değerlendirilen hastaların %75,0'i gerçekleşecek cerrahiyi, %52,0'si ise sağlık durumları ile alakalı olarak araştırma yaptıkları saptanmıştır (7).

Rutin olarak cerrahtan ya da anestezistten sözel olarak bilgi alan hastaların yarıdan fazlası mevcut uygulanacak olan cerrahi süreç hakkında bilgi edinmek için çoğunlukla kaynak olarak internet olmak üzere başka kaynaklardan faydalandıkları gözlemlenmiştir (4). İnternet sitesi üzerinden yapılacak olan bilgilendirmeler ile hastaların kendisinde uygulanacak olan anestezi hakkında diğer yöntemlerle bilgi edinmeye göre daha yüksek düzeyde bilgi birikimi edindikleri saptanmıştır (18).

Sağlıkla alakalı internet kullanımının yaygınlaşmasına rağmen yapılan bir çalışmada ameliyat olacak hastaların internet üzerinde araştırma yapan olgular içinde %93,0'ünün uygulanacak olan anestezi hakkında araştırma yapmadığı gözlemlenmiştir (5). Başka bir çalışmada elektif cerrahi planlanan hastalar içinde anestezi konusunda internette bilgi araştırması yapan hasta oranı %3,5 olarak tespit edilmiştir (7).

İnternet

İnternet de pek çok teknolojik gelişmede olduğu gibi ilk olarak askeri amaçlarla ortaya çıkmıştır (21). İnternet İngilizce ''interconnected networks'' kısaltmasının çevirisi olan ''kendi aralarında bağlantılı ağlar'' manasına gelmektedir (21). Her ne kadar internet için bilgisunar, genelağ, yaygınağ, örütbağ gibi Türkçeleştirme önerilerinde bulunulduysa da orijinal tabiri ile internet terimi yerleşik olarak kullanılmaktadır (21). İlk olarak 1969 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği (SSCB) arasında yaşanan soğuk savaş döneminde ABD tarafından geliştirilen Amerikan Hava

Kuvvetleri İlerlemiş Projeler Araştırma Kurumunu (Advanced Projects Research Agency – ARPA) oluşturularak sivil bilim adamlarının çalışmaları sayesinde olası bir nükleer saldırı halinde füze sistemlerinin kontrolünü sağlamaları için bir sistem geliştirmeleri sağlanmıştır (21). Soğuk savaşın sona ermesi ve teknolojik gelişmelerin sivil hayata da yansıması ile internet de pek çok alanda olduğu gibi tıp alanında da geniş kullanım alanı bulmuştur (21). İnternet ilk olarak 1960'ların sonunda ABD'de savunma bakanlığının desteği ile akademik enstitülerdeki bilgisayarların birbiri ile bağlanması ile oluşturulmuştur (22).

Bilgisayarların telefon ağlarına modem cihazları aracılığı ile kabloyla bağlantı yapmasından mobil telefonların data hatları üzerinden veri alışverişi ile oluşturulmuş bağlantılar aracılığı ile internet üzerinden bilgiye erişim mümkündür (22).

1990'ların başlarında, internet halen üniversiteler ve araştırma kurumları tarafından iletişim (e-posta), dosya transferi (ftp) ve ilgili bilimsel amaçlar için kullanılıyordu (23). Neredeyse tüm kullanıcılar bilgisayar programlama konusunda eğitildikleri ve istenen görevleri yerine getirmek için gerekli olan gizli UNIX komutlarından memnun oldukları için "kullanıcı dostu olması" özellikle gerekli değildi (23). Kullanıcı ara yüzü bir düz metin komut satırından oluşuyordu ve internet için bir grafik kullanıcı ara yüzü kavramı henüz emekleme aşamasındaydı (23). World Wide Web (WWW), Avrupa Parçacık Fiziği Laboratuvarı'nda (CERN) Tim Berners-Lee tarafından fizikçiler arasında bilgi paylaşımı yöntemi olarak geliştirildi (23). World Wide Web (WWW), internetin çehresini tamamen değiştirmiştir (23). İlk defa, ortalama bir internet kullanıcısının karmaşık UNIX komutlarını anlamasına gerek olmaksızın sadece istenen öğeye fare veya imleçle işaret etmesi ve tıklaması yeterli hale gelmiştir (23).

Dünya Çapında Ağ (World Wide Web - WWW) genellikle internetin kendisi ile karıştırılsa da dünya çapında birbirine bağlanmış bilgisayar ağ sistemini ve birbirine örümcek ağı gibi bağlı sayfaların oluşturarak ‘‘www.’’ kısaltması ile başlayan adreslerdeki sayfaların görüntülenmesini sağlayan servis sistemini ifade eder (21, 22). İnternet ve web aynı manaya gelmemekte olup istemci bilgisayar tarafından standart bir erişim protokolü olan ve kısaltması HTTP (hyper text transfer protocol= hiper metin aktarma kuralı) aracılı olarak sunucu bilgisayara bağlanabilir, sunucu bilgisayara dosya yükleyebilir (upload) ya da sunucu bilgisayardan dosya indirebilir (download) (21). Web sitesi ya da daha bilinen ismi ile internet sitesi bir ya da daha çok sunucu üstünde yer alan yerel ağ bağlantısı, mobil veri bağlantısı ya da internet aracılı ulaşılan görüntü, sayfa ya da dijital hizmetler olarak tanımlanmaktadır (21).

Arama motoru, internet üzerinde yer alan içeriği araştırmak için kullanılan bir mekanizma olup web robotu, arama indeksi ve kullanıcı arabiriminden meydana gelmekte olup web sitelerini ve bağlantıda olduğu sayfaları otomatik olarak içerik halinde saklayarak indekslenebilir halde erişime uygun olmasını sağlar (21). Mobil teknolojilerin ve internetin kullanımının yaygınlaşması bilgiye olan erişimi kolaylaştırmıştır (4).

İnternet Ortamında Hasta, Sağlık Hizmeti Sağlayıcısı Kurum ve Sağlık Çalışanı İlişkileri

İnternet kullanımı yıllar içinde bilgiye erişimi değiştirdiği gibi hasta - sağlık hizmeti sunucusu iletişiminde de değişimlere yol açmaya başlamıştır (5). İnternet ve dolayısı ile dünya çapında ağın (WWW) yaygınlaşması ile yüzyıllardır alışıla gelmiş geleneksel hasta - hekim ilişkisinde değişimler başlamıştır (6). Geleneksel hasta - hekim ilişkisinde hekim rol model olarak gücün simgesi olarak yer almakta ve bilgi hekimden hastaya aktarılmakta, hekim hasta karşısında iyi medikal eğitim almış ve tıp pratiği açısından da sarsılmaz bir güveni simgelemektedir (6). Günümüzde hastalar kendi sağlıkları ile alakalı olarak tedavide alınan kararlara katılmak ve kendilerine seçenekler sunulmasını istemektedir (6).

Zaman içerisinde internet tabanlı hasta – sağlık hizmeti sağlayıcıları arasında elektronik ortamda hastaların sağlıkla alakalı soru ve sorunlarını sağlık profesyonellerine danışabilecekleri bir iletişim düzeni oluşmaya başlamıştır (5). Sağlık kuruluşları hastalar için çevrimiçi ortamda gün geçtikçe daha fazla bilgi sunumu yapmaktadır (5). Bazı sağlık siteleri ‘‘uzmana sorun’’ alt başlığı ile hastaların sağlık profesyonellerine çevrimiçi ortamda erişebilmesini sağlamaktadır (6). Yapılan bir çalışmada uygulanacak olan anestezi hakkında araştırma yapanlar içinde de internet sitesi tercihi olarak sırasıyla internet arama motoru, işlem yapılacak hastanenin internet sitesi ve uzmanlık dalı derneği internet sitesi olarak tercih edilmiş olduğu gözlemlenmiştir (5).

Hastaneler ve sağlık profesyonelleri de ‘‘e-hasta’’ olarak tabir edilen hasta gruplarından doğal olarak etkilenmekte, yapılan bir çalışmada %24,0 oranında hastanın başvuracağı hastane ve/ veya klinisyen hakkında internet üzerinden değerlendirmeleri incelediği ve başka hastaların deneyimlerini okuduğu saptanmıştır (6). İnternet üzerinden hastane ve klinisyen değerlendirmelerini okuyan hastaların pek çoğu klinisyene yeni sorularla başvurmakta ya da ikinci bir görüş almak için başka bir klinisyene danışmaktadır (6). Hastalar için internet sağlık profesyonellerinin yerine geçmemekle birlikte hastalar klinisyenlere

danıştıktan sonra aldıkları bilgileri doğrulamak ve daha fazla bilgi edinmek amacıyla interneti kullanmaktadırlar (24).

İnternetin baş döndürücü hızda gelişmesi ve sağlık alanında hem hastaların hem sağlık profesyonellerinin bilgiye erişimi kolaylaştırması ile beraber sağlık hizmeti sağlayıcısı kurumlar kendi internet siteleri üzerinden sahip oldukları medikal ve fiziksel altyapıyı, bünyesinde çalışan sağlık profesyonellerini sergilemekte ve hastalarına bilgi akışı sağlamaktadır (7).

İnternet Kullanım Tercihleri ve Doğru Bilgiye Erişim

Dünyada pek çok ülkede eğitim düzeyi yükseldikçe internet kullanım oranları ve ortalama internette geçirilen süre de artmaktadır (5). Daha çok genç hastalar günlük olarak internet kullanmakta ve internete bağlanma amacıyla mobil cihazları çoğunlukla tercih etmektedirler (7).

Online ortamda herhangi bir doğruluk kontrolünden geçmemiş binlerce sesli ve görsel bilgi kaynağı mevcuttur (4). Hastaların internet üzerinden sağlık sorunları ile alakalı eriştikleri ve özellikle anestezi konusundaki bilgiler oldukça değişken olup çoğunlukla uygunsuz veya yanlıştır (10). Bazı hastalar kendi kendilerine tanı koyabilmek için interneti bilgi kaynağı olarak kullanmakta ve bilginin doğruluğunu sorgulamayarak edindiği bilginin güvenli olmadığı için yanlış kanılara varmaktalardır (20). Hatta belirti ile hastalık ilintisi yanlış ve abartılı kurularak örnek vermek gerekirse bel ağrısı ile abdominal aort anevrizması tanısına yönlendirilen hastalarda bir nevi hipokondriyazis hali ortaya çıkmaktadır (20).

İnternet üzerinden hastalık belirtilerini sorgulayan ya da tanısı olan hastalıklarını araştırırken modern tıp tedavisi çerçevesinden çıkıp alternatif, geleneksel yöntemlerle ya da kısa yoldan çözmeye çalışan hastalar tıp profesyoneli olmadığı halde internet üzerinde kendisini ‘‘hastalıklara şifa bulduğunu’’, ‘‘yan etkisiz doğal tedavi sunduğunu’’, ‘‘kimyasal madde kullanmadan tamamen tedavi sağladığını’’ , ‘‘tamamen doğal yöntemlerle tedavi ettiğini’’ iddia eden bilim dışı art niyetli insanların mağduru olmaktadırlar (25). İnternet üzerinde yer alan bilgilerin kalite kontrolünün yapılmamış olması, bilgi kontrolünü yapan ve yaptırımda bulunabilecek bir kurum olmaması halk sağlığı açısından da riskler yaratmaktadır (6).

Yapılan bir çalışmada internet sitesinden araştırma yapmayan ancak internet kullanıcısı olan hastaların %34,0’ü tıp profesyonelleri tarafından önerilen bir web sitesi olması halinde önerilen web sitesi aracılığı ile araştırma yapmayı tercih edebileceklerini

belirtmişlerdir (5). Öte yandan internet üzerindeki bilgi içeriğinin doğruluğunun yeterli kontrol edilmemiş olmasından ötürü hastaların bir kısmı da internetten bilgi araştırmayı düşünmemekte ve internet üzerinden eriştikleri bilginin güvenilir ve yeterli olduğuna inanmamaktadır (7).

Ülkemizde yapılan bir çalışmada internet edindiği bilgilere güvenen hastaların oranı %64,6 bulunmuş olup gene aynı çalışmada sağlıkla alakalı araştırılan bilgilerin yararlı olduğunu düşünenlerin oranı %43,7 bulunmuştur (26). Aynı çalışmada eğer güvenilir ve değişik içeriğe sahip olan bir internet sitesinin bilgi kaynağı olarak kullanılması önerilmesi halinde ilgilenebileceklerini belirten hastaların oranı ise %42,0 olarak tespit edilmiştir (7).

İlgilenen hastalar için internetin bilgi kaynağı olarak kullanımında güvenilir bilgi içeriğine sahip internet sitelerine ihtiyaç olduğu gözlenmektedir (7).

İnternet, Sosyal Medya ve Sağlık

Sosyal medya yaşam tarzımızı önemli ölçüde etkileyen küresel bir devrim olarak ortaya çıkmıştır (27). Sosyal medya son yıllarda iletişim, eğlence, reklam, bilgi kaynağı, eğitim, iş vb. alanlarda ciddi anlamda değişimlere yol açmıştır (27). Facebook, Twitter, Instagram gibi ortak sosyal ağ siteleri, özellikle gençler olmak üzere herkesin günlük faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (27). Yemek yerken, okurken, seyahat ederken ve hatta işyerinde birisinin bu sitelerden mesaj göndermesi veya sitelerde gezinmesi yaygın olarak görülmektedir (27).

Sağlık hizmetlerinde sosyal devrimin yaşandığı bu çağda, anestezistlerin klinik uygulamalarında sosyal medyanın potansiyel faydalarının farkında olmaları son derece önemlidir (27).

TELETIP

Teletıp, sağlık hizmet sağlayıcısına ya da sağlık kuruluşuna ulaşma imkanı bulunmayan bireye sağlık hizmetini sunmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıdır (28). Bir başka tanımı ile teletıp, sağlık hizmetinden faydalanmaya zamanı olmayan ya da uzakta olan bireylere tıbbi teşhis, tedavi ve izlemek amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı olarak tanımlanmaktadır (28). Teletıp uygulamaları tıbbı hizmet sunumuna ek olarak, sağlık hizmetlerinde eğitim ve yönetim faaliyetlerinde de kullanılabilmektedir (29). Teletıp hizmet sunumu, video bağlantısı olan ya da olmayan kablosuz mobil cihazlar, akıllı telefonlar, tablet bilgisayarlar, telefonlar ve çeşitli

telekomünikasyon cihazlarıyla sağlanmaktadır (30). Teletıpın temel amacı, kırsal alanlarda, ceza infaz kurumlarında ve sağlık hizmet sunucusu kurumlara ulaşımın zor olduğu bölgelerdeki bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini sağlamakla birlikte sağlık hizmetine erişim artarken maliyetlerin azaltılmasını sağlamak, hastaların akut ya da kronik tüm şikayetlerine anında müdahale etmek ve hizmet sunumunu sadece sağlık kuruluşlarından sunmak yerine teletıp uygulamaları ile sağlık profesyonelinin evine ya da bulunduğu kurulacak uydu klinikler veya akıllı telefonlar üzerinden sağlamaktadır (30).

Teletıp uygulamaları yakın dönemli COVID-19 pandemisine kadar kırsal alanda yaşayan hastane ve doktora ulaşımı kısıtlı olan bireyler için veya hastaneye gitme imkanı olmayan şehirde yaşayan vatandaşlar için kullanımı düşünülen bir uygulamaydı (31). COVID-19 pandemisi ile birlikte herhangi bir sağlık kuruluşuna gitmeden bireyin sağlık hizmeti alma gerekliliği olan her durum için teletıp yönteminin uygulama alanı olduğunu görmekteyiz (18).

Teknolojideki gelişmeler ve maliyetlerin düşmesi ile bireylerin teknolojik araçlara ve uygulamalara ulaşabilmesi kolaylaşmıştır (28). İnsanlar artık bir yerde fiziksel olarak bulunmadan dijital platformlar aracılığı ile bilgisayar, cep telefonu, tablet vb. cihazlar ile bankacılık, kamu hizmetleri, bilgi ve belge işlemleri gibi birçok işlemi gerçekleştirebilir hale getirerek insanı aynı zamanda dijital bir varlık haline getirmiştir (28). Teletıp içerisinde video konferans, güvenli mesajlaşma, internet tabanlı bilgisayar ya da telefon uygulamalarını içermektedir (18).

Dijital sağlık teknolojileri ve uygulamaları, kişinin kendi sağlık durumunu kendisinin kontrol ettiği, uygulanan tanı ve tedavi yöntemlerine uyumlanmasını sağlayan, koruyucu sağlık faaliyetlerine yönelmesini teşvik eden; birey ve sağlık profesyoneli arasında iletişimi sağlayan sistemler ve araçlar bütünü olarak tanımlanmaktadır (32).

Teletıp yönteminin yaygınlaşması ile sağlık hizmetinden yararlanan bireylerin sağlık hizmetine eşit olarak ulaşılabilirliği sağlanarak bölgesel farklılıkları ortadan kalkması söz konusu olacaktır (33). Bölgesel farklılıkların ortadan kalkmasıyla birlikte zaman, maliyet, bakım ve tedavi imkânlarında yaşanan gelişmeleri takip edilebilmesi mümkün olacaktır (33).

Ülkemizde Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği, Gastroenteroloji, Genel Cerrahi ve Psikiyatri klinikleri altında internet polikliniği hizmeti uygulaması başlatılmıştır (31).

COVID-19 Pandemisi, Teletıp Uygulamaları, İnternet Üzerinden Preoperatif Anestezi Muayenesi, Değerlendirmesi ve Anestezi Hakkında Bilgilendirme

COVID-19 pandemisi sebebiyle pek çok iş alanında uzaktan çalışma modeli benimsenmiştir (19). Tıp alanında ve preoperatif anestezi değerlendirme muayenesi özelinde internet üzerinden video konferans şeklinde anestezi hekimine muayene şeklinin kabul oranı yüksek oranlarda değildir (34). Buna sebep olarak hastaların hekime birebir muayene olmak istemesi ve görüşmenin video-ses kaydına alınma endişeleridir (34). Bütün sorunlara rağmen COVID-19 pandemisinin devam etmesi ve fiziksel mesafe önlemleri konsepti dahilinde tıp alanında da bazı uzmanlık alanlarında insanların fiziksel mesafeyi korumasını sağlayarak internet üzerinden video konferans yolu ile teletıp yönteminin kullanımı artmaktadır (19). Pek çok hizmetin internet ortamında çevrimiçi olarak yürütülebildiği teknoloji çağında belki de tıp uygulamaları insan dokunuşunun somut ama gerçek gücünün hala anlamlı olduğu son sınırdır (34). Teletıp günümüz internet ve bilgi teknolojilerinin gelişmesi ile dijital ortam üzerinde hastaların uzaktan tanı ve tedavisinde, mevcut klinik ve sağlık durumları ile alakalı eğitilmelerinde, uzaktan tedavileri ile alakalı danışmanlık alabilmeleri konusunda destek amaçlı kullanılabilir (35). Yüksek hızlı telekomünikasyon sistemleri sayesinde video aracılı interaktif konsültasyonlar sağlık hizmetlerinin sunumunda yer alabilmektedir (36). Bu iletişim şekli kişisel mahremiyet güvenliği sağlanmak kaydıyla basit bir telefon görüşmesinden online ortamda görüntülü ve sesli görüşme ile hasta- sağlık hizmeti sağlayıcısının iletişim kurarak değerlendirmesinin yapıldığı yelpazede genişletilebilir (35).

İnternet tabanlı ya da mobil teknolojiler aracılı sağlık uygulamaları üzerinden hastanın da interaktif şekilde tedavi sürecine katılması, hastanın kendi doktorunu ve başvuru zamanını seçebilmesi (Türkiye için örnek: MHRS), evde yapabildiği basit tahlilleri elektronik ortama yansıtabilmesi (evde parmak ucu kan şekeri ölçümü vb.), evde bakım hizmetleri aracılı alınmış olan ya da hastanın hastanede verdiği kan tahlillerinin kişisel veriler korunarak erişimin sağlandığı takip sistemi (E-Nabız sistemi) ile hastanın takibi sağlanabilmektedir (35).

COVID-19 pandemisi sebebiyle acil/ ivedi olmayan ve elektif planlanan pek çok cerrahi operasyon ertelenmek zorunda kalmıştır. Bu bağlamda planlanan cerrahi girişimler için preoperatif değerlendirme aşamasında ve hastaların bilgilendirilmesi amacıyla genel teletıp yöntemiyle fiziksel mesafeyi sağlayarak hem hastaların hem de sağlık profesyonellerinin COVID-19 enfeksiyonu riskinden tedrici olarak uzaklaşmasını sağlayarak COVID-19 enfeksiyonunun yayılım hızını azaltmada katkıda bulunabilir (35).

Teletıp sayesinde ASA-I ve/ veya minör cerrahi işlem planlanan hastalar için yakından fizik muayene yapılmaksızın anestezi değerlendirmesi tamamlanabilir (35). Preoperatif anestezi değerlendirmesinde çevrimiçi ortamda görüntülü ve sesli olarak teletıp aracılı hastanın anamnezi alınıp, daha önce hastaya yapılmış laboratuvar çalışmaları değerlendirilebilir, EKG ve radyolojik görüntülemeleri yorumlanıp anestezi hekimince değerlendirilebilir, online muayenede anlık uzaktan dijital görüntünün yazılım aracılığı ile elektronik olarak ölçümü yapılarak hastanın solunum yolu muayenesinde bazı muayeneler sağlanabilir.(örnek: tiromental mesafe ölçümü, mallampati değerlendirmesi vb.) (35). Teletıp uygulamaları ile COVID-19 ile alakalı riskler azaltılmış olsa da değerlendirme cerrahiye mümkün mertebe en yakın zamanda yapılarak değerlendirme ile cerrahi süre arasında hastanın başka kaynaklardan COVID-19 bulaş ihtimaline yönelik süre kısa tutulmalıdır (35).

Teletıp uygulamalarının kullanılabilmesi için teknolojik altyapı gereksinimi yeterli olmalı, hem hasta için hem de sağlık hizmeti uygulayıcısı için geniş bant aralığına sahip hızlı veri iletişimini sağlayabilecek düzeyde internet erişimi mevcut olmalıdır (35). Yerleşim birimleri arası mesafelerin ileri derecede uzak olduğu Avustralya gibi coğrafi alanı yüksek ülkeler için teletıp yöntemi ile preoperatif anestezi değerlendirmesi hasta açısından da maliyet odaklı olarak uygun olabilmektedir (36). Sağlık hizmeti sağlayıcısı açısından planlanan operasyonun hastanın mevcut klinik optimizasyonunun sağlanarak ertelenmesi ya da iptali daha kolay olabilmektedir (36). Hasta açısından da teletıp yöntemi ile hastanın preoperatif değerlendirilmesi ile hastanın gerçekleşecek işlem/ ameliyat hakkında kendisinin yapması ve yapmaması gerekenler hakkında eğitim ve hazırlığının sağlanması sayesinde işlem/ ameliyat iptallerinin azalması ile sağlık hizmetleri sunumunda harcanan kaynakların gereksiz kullanımının önüne geçilebilir (36). Hastanın kendisine yakın başvurduğu hastanede kan tahlilleri, EKG (elektrokardiyografi) ve radyolojik görüntülemeleri yapılarak teletıp yöntemi ile uzaktaki daha spesifik işlemler yapılan hastaneden preoperatif değerlendirilmesinin ve anestezi konsültasyonunun yapılması da sağlanabilir (36).

Her ne kadar yeni yeni kullanım alanına girmeye başlasa da kişisel verilerin ve mahremiyetin de korunacağı şekilde hukuksal ve teknolojik altyapı sağlanarak sağlık alanında kişisel hakların sağlanması yönündeki kalite standartları da sağlanmalıdır (35).

Teorik olarak uygulanabilir gözükse de ileri yaş mevcudiyeti, duyma- görme- bilişsel yetilerde zayıflama, düşük eğitim düzeyi, teknoloji kullanma alışkanlıkları sahip olamama gibi sorunlardan ötürü teletıp uygulaması aracılı preoperatif anestezi değerlendirmesi efektif olamayabilir (35). Teknolojik altyapının ötesinde teletıp uygulaması etkin şekilde

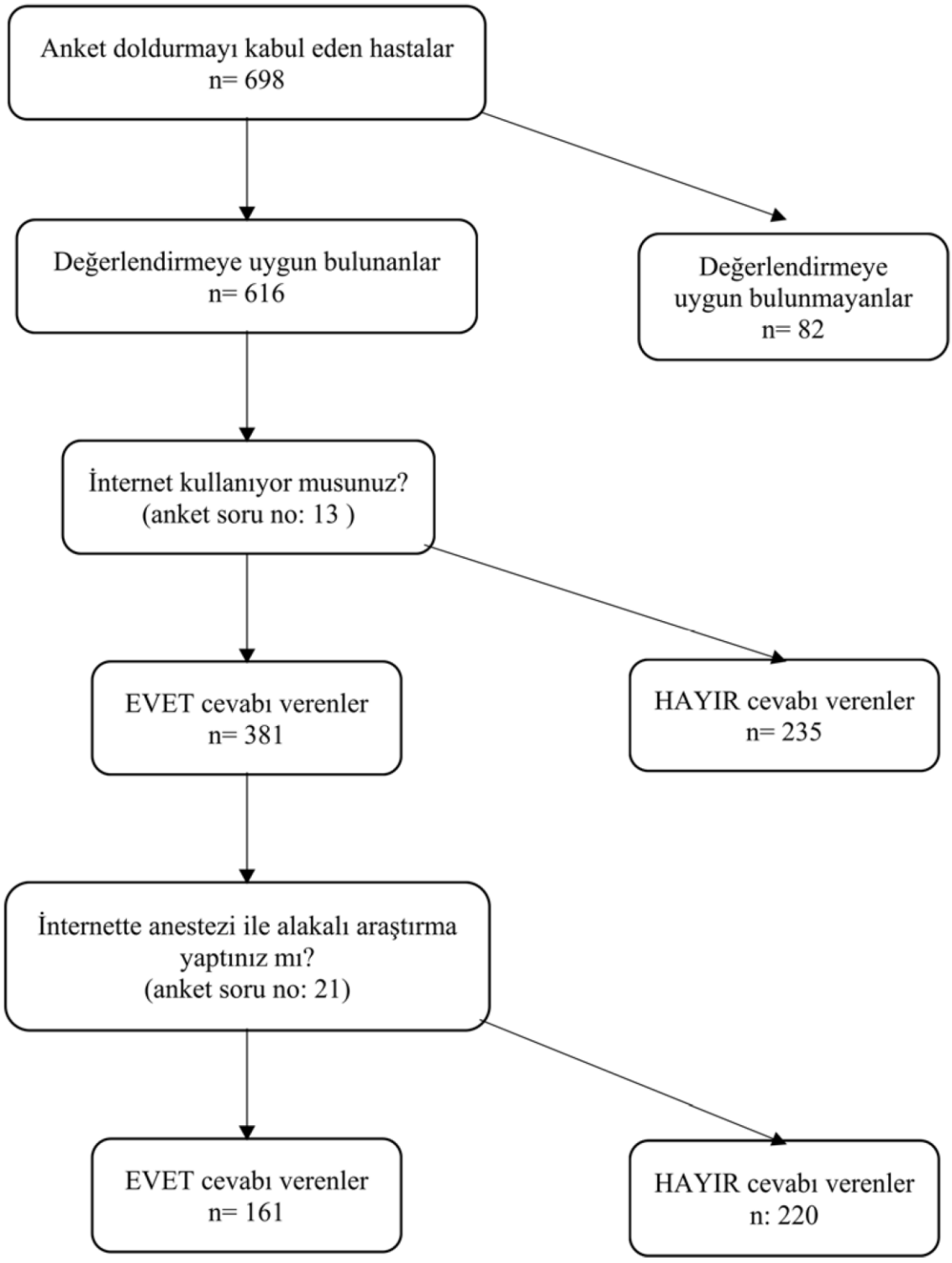
kullanabilecek eğitilmiş sağlık hizmeti uygulayıcısı gereksinimi de ön şartlardan biri olacaktır (35).

COVID-19 pandemisi ile birlikte sağlık kuruluşları hastalığın yaygınlaşmasını önleyebilmek adına hastalar için zaruri olmayan her türlü temas, tedavi yaklaşımları, konsültasyonlar ve tedavi uygulamalarında kısıtlamaya gidilirken hastanın olmazsa olmaz rutin sağlık hizmetini de hastaya sunmak için internet altyapısı aracılı teletıp uygulamaları da dahil olmak üzere yeni çözümler bulmaya gitmektedirler (35).

2019'da Amerika'da yapılan bir çalışmada hastaların %66,0'sı teletıp uygulamasını kullanma konusunda sıcak baktığını belirtse de pratik uygulamada bu hasta popülasyonunda teletıp ile sağlık hizmeti almış olan hasta oranı %8,0'de kalmıştır (35, 37).

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Çalışmamızdaki anket uygulaması hastane etik kurul onayı (Ek-I) alındıktan sonra 29.09.2020 ile 29.11.2020 tarihleri arasında Trakya Üniversitesi Hastanesi anesteziyoloji polikliniğine başvuran hastalara uygulandı. Ameliyat, anestezi altında girişim, tetkik uygulanacak hastalardan 25 soruluk bir anket formunu (Ek-2) doldurmaları istendi. Anket çalışmasına 18 yaş üstü, okuma yazması olan ve Türkçe bilen, elektif cerrahi planlanan hastalar gönüllü olmaları şartıyla dahil edildiler. Anket çalışmasına 18 yaş altı olan, okuma yazması olmayan, Türkçe bilmeyen, ayırt etme güçlüğü olan hastalar (ciddi psikiyatrik rahatsızlık/ mental retardasyon/ demans/ Alzheimer/ mental durumu etkileyen serebrovasküler hastalık vb.), acil ve/ veya hastanede yatan, hükümlü/ tutuklu/ adli kontrol şartı altındaki olanlar hastalar dahil edilmedi.

Şekil 1. Anket Çalışması Akış Şeması

Araştırmaya şartları taşıyan 698 hasta katıldı (Şekil 1). Hastalara çalışma hakkında gerekli bilgilerin yazılı olduğu bilgilendirilmiş onam formu okutularak onayları alındıktan

sonra hastaların sessiz bir yerde herhangi bir etki altında kalmadan soruları yanıtlamaları sağlandı. Anket formuna isim yazılması gerekmediği ve verecekleri yanıtların kendilerine sunulacak sağlık hizmetini etkilemeyeceği belirtildi. Ankette bulunan tüm sorulara iyi anlayarak yanıt vermeleri istendi ve anlamadıkları herhangi bir terim ya da soru konusunda anketi uygulayan kişiye rahatlıkla danışabilecekleri anımsatıldı. Anket tarzında yapılan çalışma anesteziyoloji polikliniğinde kaydı alınan ve elektif ameliyat, anestezi altında girişim-tetkik uygulaması planlanan hastaların bizzat kendilerine herhangi bir şart koşulmaksızın anestezi hekimi tarafından preoperatif anestezi değerlendirmesi ve muayenesi yapılmadan önce anketi gönüllü olarak doldurmayı kabul etmeleri haliyle uygulandı.

Anket ortalama 10 dakika kadar sürede doldurulabilecek düzeyde olup hastalar tarafından anestezi polikliniğine muayene için girmeden önce anesteziyoloji poliklinik sekreterliğinde hasta kaydı açıldıktan sonra muayene için beklerken oturarak dolduruldu.

Çalışmadaki 82 olgu anket sorularındaki kontrol sorularına çelişkili cevap vermeleri, anket tasarımında yer alan kontrol sorularına verdikleri yanıt gereği anketi doldurmaya devam etmemeleri gerektiği halde anket doldurmaya devam etmeleri, anketi eksik doldurmaları ya da anket doldururken fikir değiştirip doldurmaktan vazgeçmeleri gibi sebeplerle çalışmadan çıkarıldılar. Kriterlere uyan 616 olgunun doldurduğu anketler çalışmaya dahil edildi. (Şekil 1)

İlk 13 soruluk kısımda 616 olgu değerlendirmeye uygun bulundu. 13. soruya evet cevabı veren olgulardan 381'i değerlendirmeye uygun bulundu. 21. soruya evet diyen 161 olgu değerlendirmeye uygun bulundu (Şekil 1).

Literatür incelemesi ile yapılan benzer çalışmalar da değerlendirilerek hazırlanmış ankette 25 soru bulunmakta idi.

25 soruluk anketin ilk 13 soruluk kısmında olguların yaş, cinsiyet, eğitim, çalışma durumları, hangi bölüm tarafından işlem yapılacağı, daha önce anestezi alıp almadığı, anestezi uygulayıcısının kim olduğuna dair bilgi düzeyleri, uygulanacak olan anestezi konusunda bilgilendirme yapılıp yapılmadığı, uygulanacak anestezi konusunda bilgi edinme amaçlı kullandıkları kaynaklar, anestezi konusunda öğrenmek istedikleri konular, uygulanacak olan anestezi konusunda internet üzerinde araştırma yapıp yapmadıkları eğer araştırma yapmadılarsa araştırma yapmama sebepleri, internet kullanıp kullanmadıkları sorgulandı.

25 soruluk anketin ikinci kısmında yer alan ve 13. soruda yer alan ‘‘İnternet kullanıyor musunuz?’’ sorusuna ‘‘evet’’ yanıtı veren olguların internet erişimi için tercih ettikleri cihazlar, günlük internette geçirilen süreler, uygulanacak olan işlem- ameliyat ya anestezi konusunda araştırma kaynağı olarak kullandıkları internet sitesi tercihleri, anestezi konusunda

güvenilir internet sitesi önerilmesi halinde tercih edip etmeyecekleri ve tercih etmeleri halinde hangi türde internet sitelerini tercih ettikleri, internet üzerinden anestezi konusunda bilgi verilme yöntemi olarak materyal seçimleri, preoperatif değerlendirme aşamasında anestezi onayının teletıp yöntemi aracılı internet üzerinden yapılması halinde tercih edip etmeyecekleri ve internette anestezi ile alakalı araştırma yapıp yapmadıkları sorgulandı.

25 soruluk anketin 3. kısmı olan ve 21. soruda yer alan ‘‘İnternette anestezi ile alakalı araştırma yaptınız mı?’’ sorusuna evet diyen hastaların anestezi ile alakalı hangi konuları araştırdıkları, anestezi- yapılacak işlem ile alakalı bilgi edinme konusunda internet kullanımının faydalı olup olmadığı, internetten araştırma yapmanın uygulanacak işlem ya da anestezi konusunda yaşadıkları endişeyi giderip gidermediği, anestezi konusunda internetten edindikleri bilgilerin doğru ve yeterli olup olmadığı konusunda düşündükleri sorgulandı.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

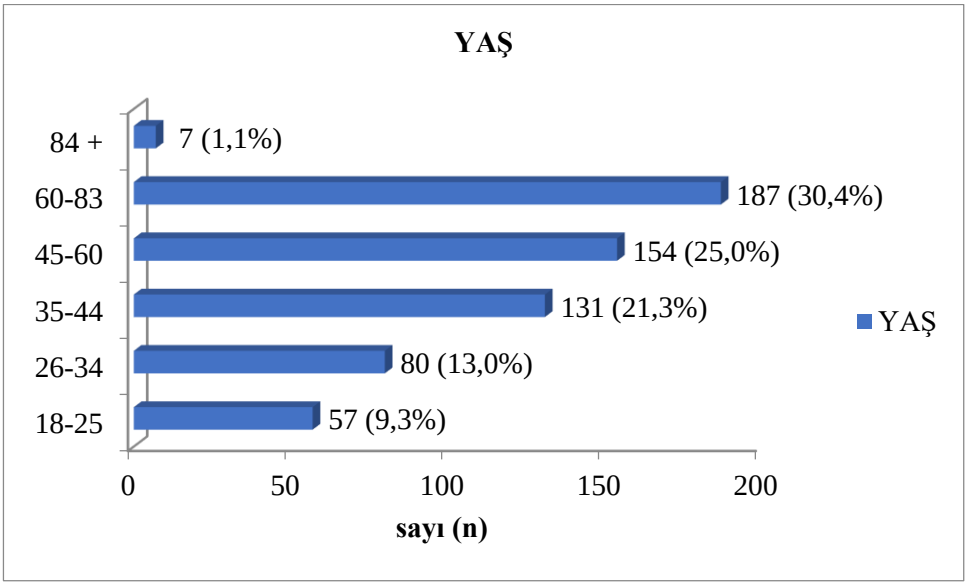
İstatistiksel analizler için NCSS (Number Cruncher Statistical System) 2007 (Kaysville, Utah, USA) programı kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (Ortalama, Standart Sapma, Medyan, Frekans, Oran, Minimum, Maksimum) yanı sıra nitel veriler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ise Chi-square analizi kullanıldı. Anlamlılık $p<0.01$ ve $p<0.05$ düzeylerinde değerlendirildi.

BULGULAR

KİŞİSEL BİLGİLER

Soru 1 – Yaş Grupları

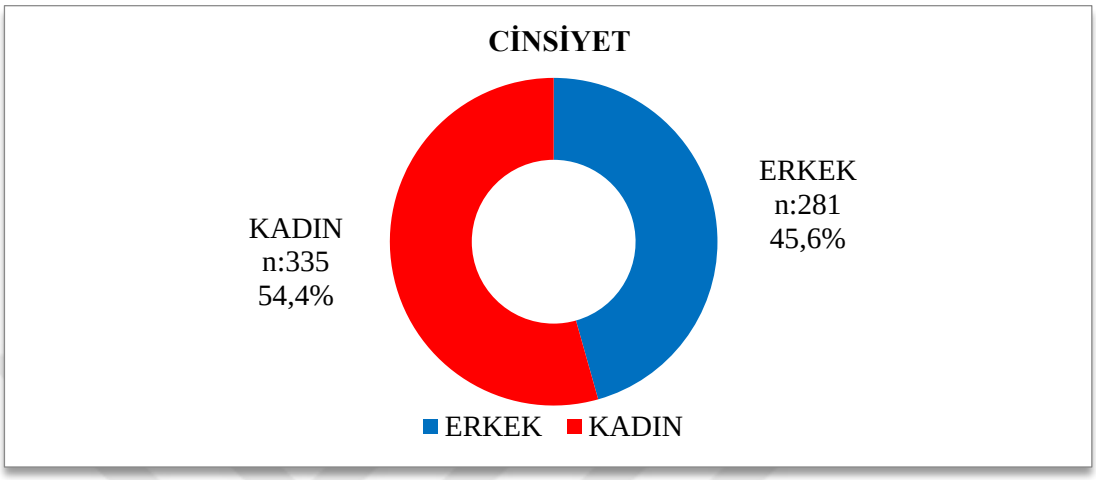
Kaç yaşındasınız sorusuna 616 olgudan 57 olgu (%9,3) 18-25 yaş arası, 80 olgu (%12,3) 26-34 yaş arası, 131 olgu (%21,3) 35-44 yaş arası, 154 olgu (%25,0) 45-60 yaş arası, 187 olgu (%30,4) 61-83 yaş arası, 7 olgu (%1,1) 84 yaş üstü cevabı vermiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Yaş grupları

Soru 2 – Cinsiyet

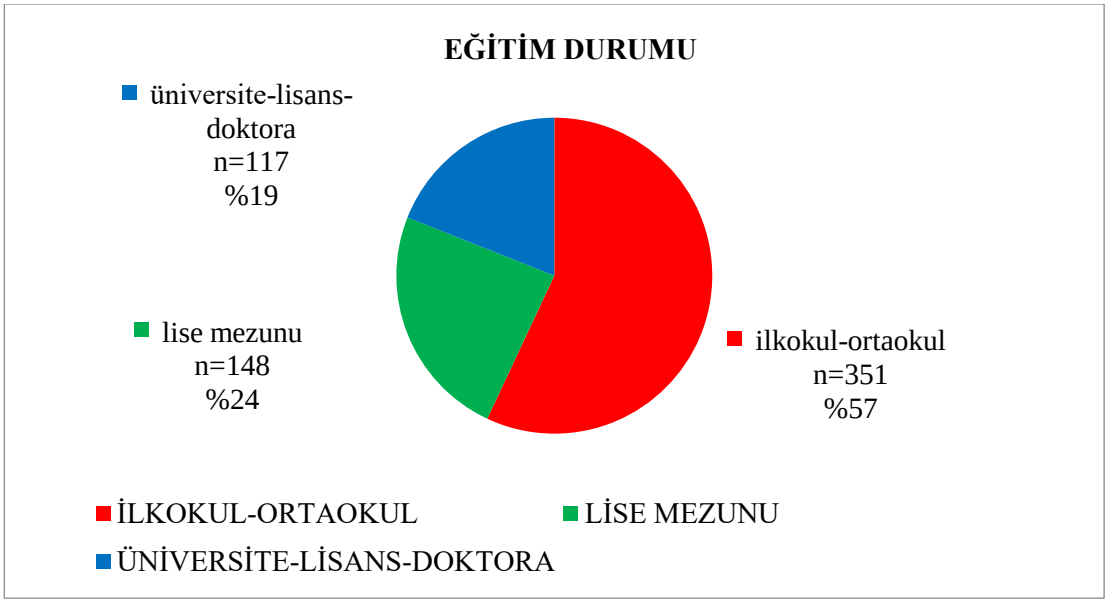
Cinsiyetiniz nedir sorusuna 616 olgudan 281 olgu (%45,6) erkek, 335 olgu (%54,4) kadın cevabı vermiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Cinsiyet

Soru 3-Eğitim Durumu

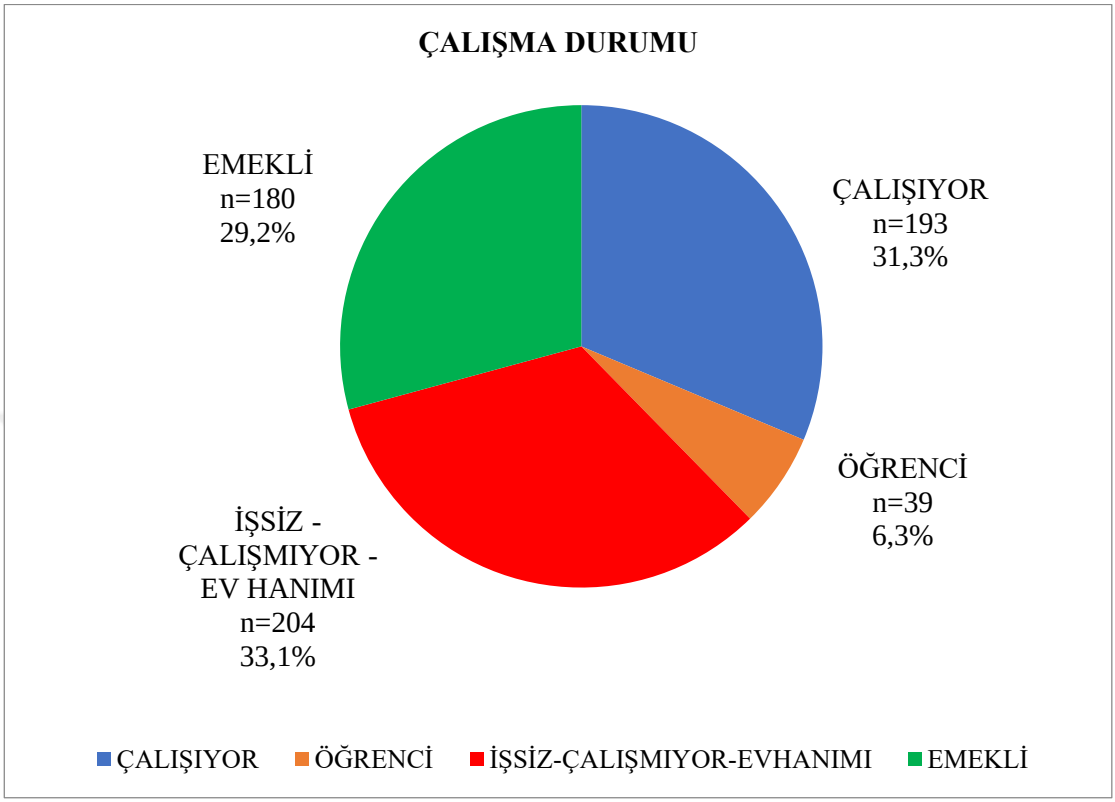
Eğitim durumunuz nedir sorusuna 616 olgudan 351 olgu (%57,0) ilkokul/ ortaokul mezunu, 148 olgu (%24,0) lise mezunu,117 olgu (%19,0) üniversite/ ön lisans/ lisans/ yüksek lisans/ doktora (7 olgu yüksek lisans, 6 olgu doktora) yanıtı vermiştir (Şekil 4).

Şekil 4. Eğitim durumu

Soru 4 – Çalışma Durumu

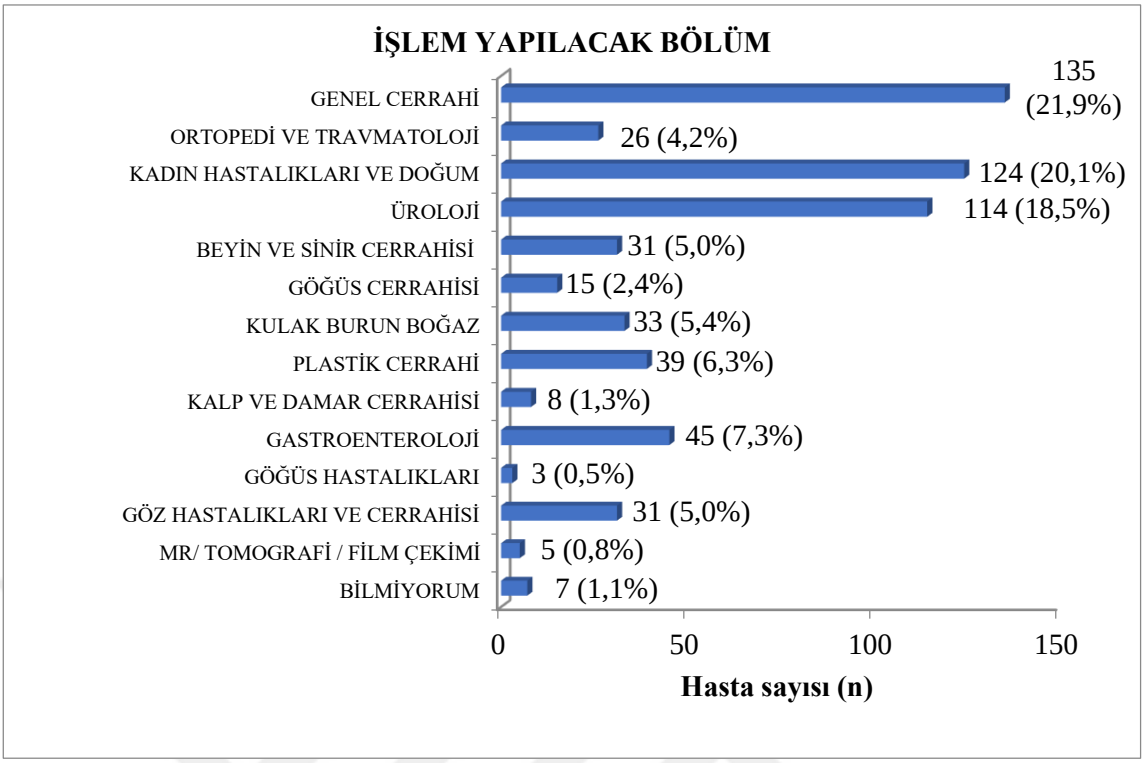
Çalışma durumunuz nedir sorusuna 193 olgu (%31,3) çalışıyor, 39 olgu (%6,3) öğrenci, 204 olgu (%34,1) işsiz/ çalışmıyor/ ev hanımı, 180 olgu (%29,2) emekli yanıtı vermiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Çalışma durumu

Soru 5 – Cerrahi Girişim/ Ameliyat/ Anestezi Altında İşlem/ Tetkik Yapılacak Bölüm

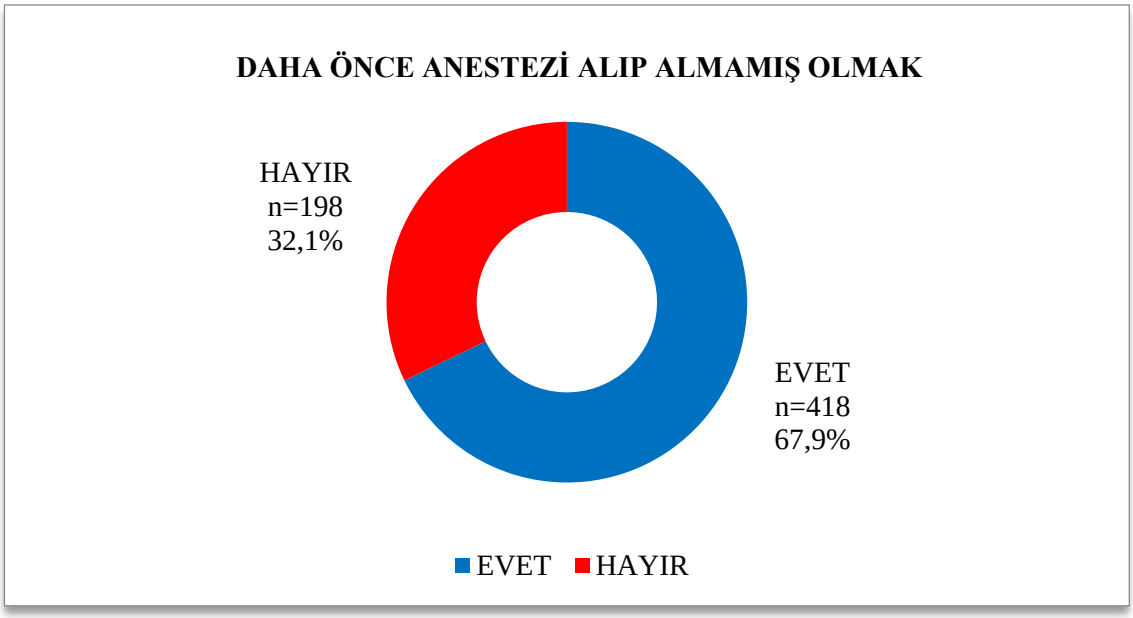
Size hangi bölüm tarafından ameliyat/ operasyon/ cerrahi girişim/ anestezi altında işlem/ tetkik uygulanacak sorusuna 135 olgu (%21,9) genel cerrahi, 26 olgu (%4,2) ortopedi ve travmatoloji, 124 olgu (%20,1) kadın hastalıkları ve doğum, 114 olgu (%18,5) üroloji (bevliye), 31 olgu (%5,0) beyin ve sinir cerrahisi, 15 olgu (%2,4) göğüs cerrahisi, 33 olgu (%5,4) kulak burun boğaz (KBB), 39 olgu (%6,3) plastik ve rekonstrüktif cerrahi (estetik cerrahi), 8 olgu (%1,3) kalp ve damar cerrahisi, 45 olgu (%7,3) gastroenteroloji, 3 olgu (%0,5) göğüs hastalıkları, 31 olgu (%5,0) göz hastalıkları ve cerrahisi, 5 olgu (%0,8) MR (emar)/ tomografi/ film çekimi, 7 olgu (%1,1) bilmiyorum yanıtı vermiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Cerrahi girişim/ ameliyat/ anestezi altında işlem/ tetkik yapılacak bölüm

Soru 6 – Anestezi Öyküsü Mevcudiyeti

Daha önce size anestezi (narkoz- ilaçla uyutma) uygulandı mı sorusuna 418 olgu (%67,9) evet, 198 olgu (%32,1) hayır yanıtı vermiştir (Şekil 7).

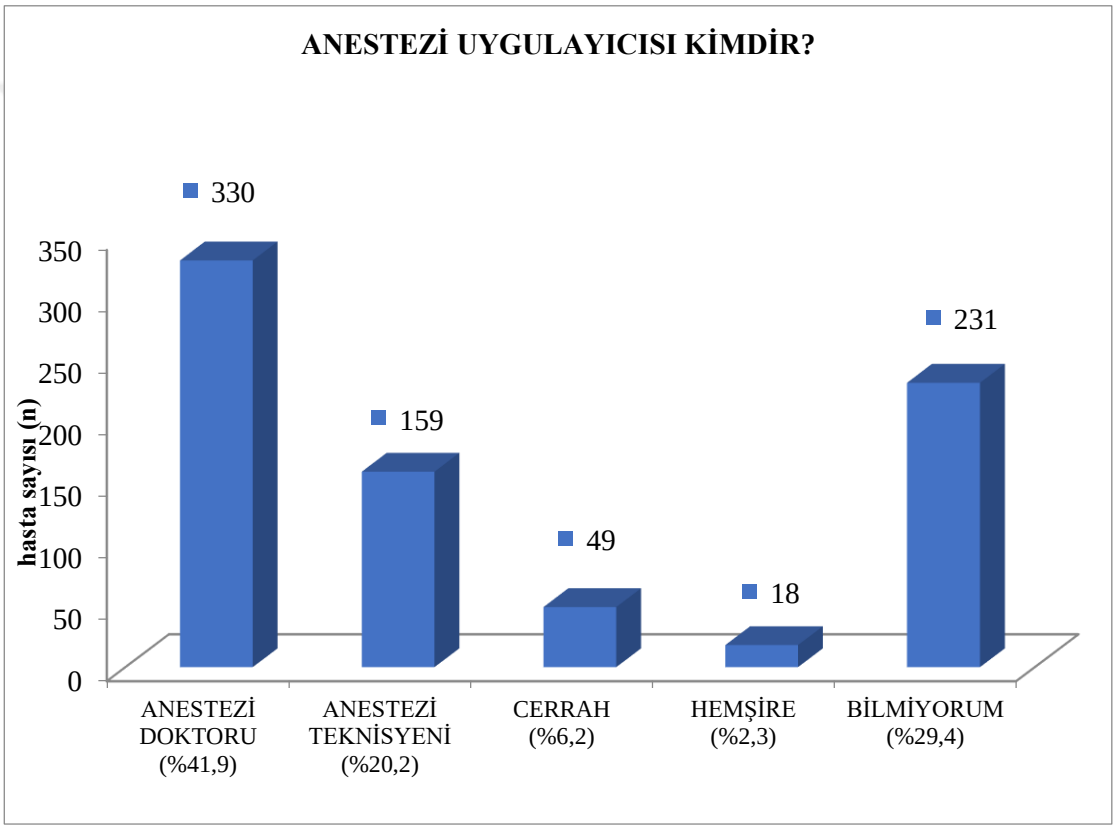

Şekil 7. Anestezi öyküsü mevcudiyeti

ANESTEZİ VE CERRAHİ KONUSUNDA TEMEL BİLGİLER VE BİLGİ EDİNME

Soru 7- Anesteziyi Uygulayacak Sağlık Profesyoneline Dair Bilgi

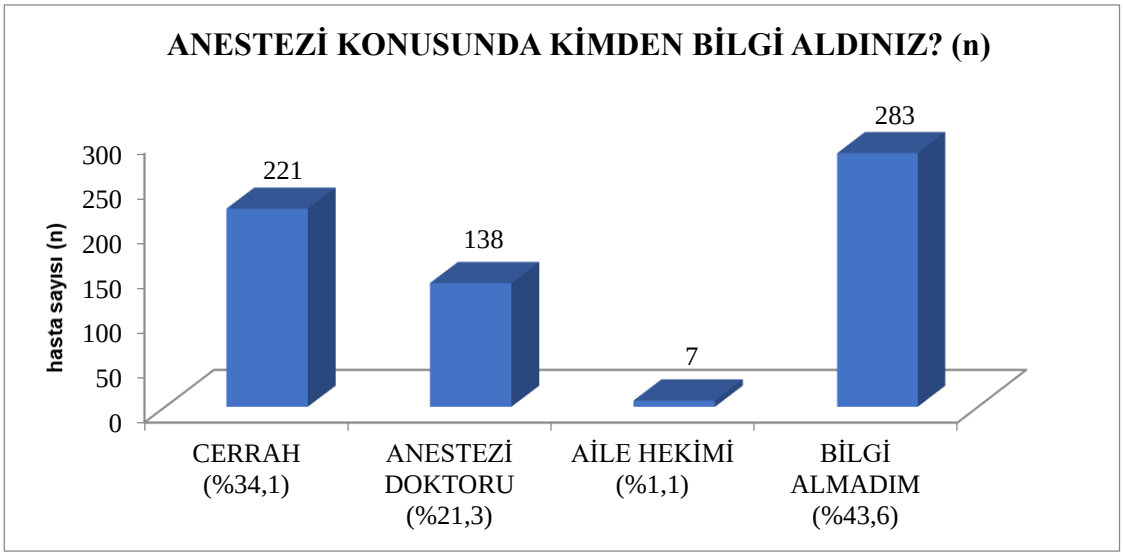
Anestezi (narkoz verecek) uygulayacak olan kişi ve/ veya kişiler kimlerdir (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna 330 olgu (%41,9) anestezi doktoru, 159 olgu (%20,2) anestezi teknisyeni, 49 olgu (%6,2) cerrah, 18 olgu (%2,3) hemşire, 231 olgu (%29,4) bilmiyorum cevabı vermiştir (Şekil 8).

Şekil 8. Anesteziyi uygulayacak sağlık profesyoneli

Soru 8 – Anestezi Konusunda Bilgi Alınan Sağlık Profesyoneli

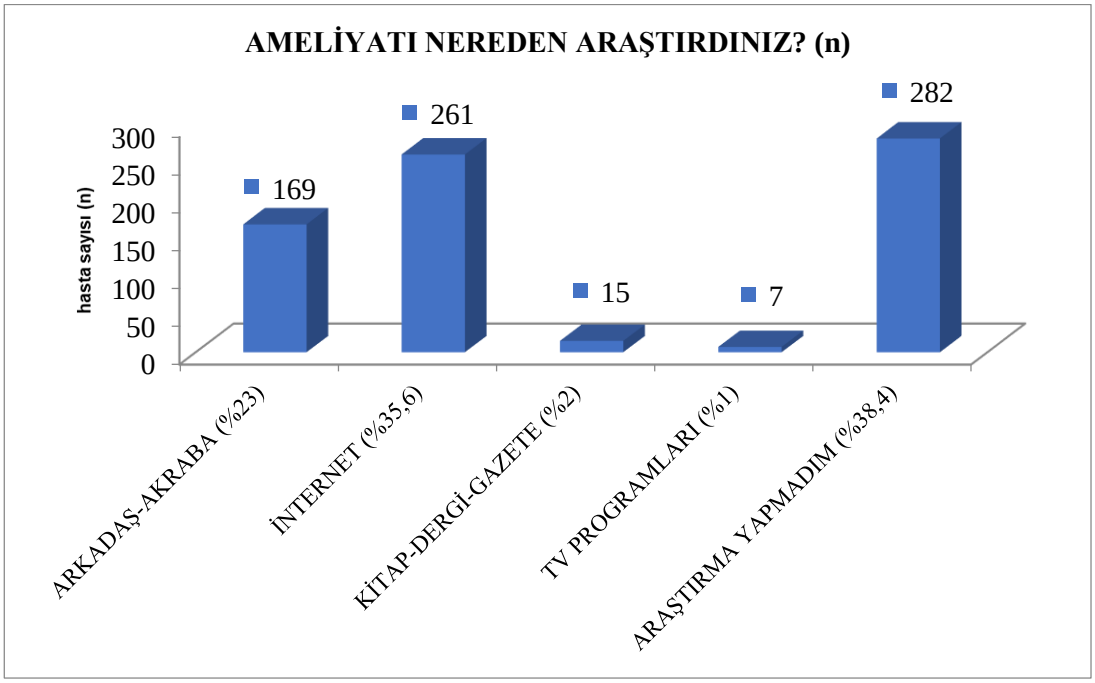
Uygulanacak anestezi yöntemi konusunda kimden bilgi aldınız (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna 221 olgu (%34,1) cerrah (ya da işlemi uygulayacak doktor), 138 olgu (%23,1) anestezi doktoru, 7 olgu (%1,1) aile hekimi, 283 olgu (%43,6) bilgi almadım cevabı vermiştir (Şekil 9).

Şekil 9. Anestezi konusunda bilgi alınan sağlık profesyoneli

Soru 9 – Cerrahi İşlem/ Ameliyat Konusunda Araştırma Yapılan Bilgi Kaynakları

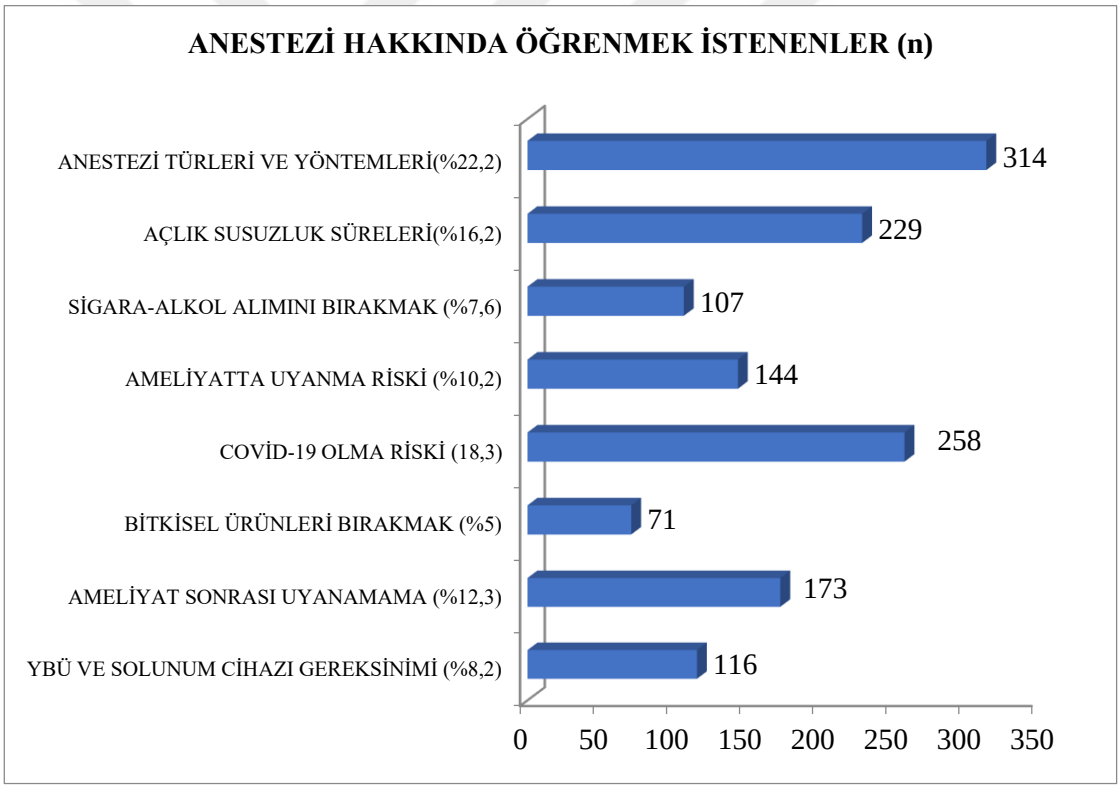
Uygulanacak cerrahi yöntem/ ameliyat konusunda nereden araştırma yaptınız? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna 169 olgu (%23,0) arkadaşlar ve/ veya akrabalar, 261 olgu (%35,6) internet, 15 olgu (%2,0) kitap/ dergi/ gazete/ broşür, 7 olgu (%1,0) TV programları, 282 olgu (%38,4) araştırma yapmadım cevabı vermiştir (Şekil 10).

Şekil 10. Cerrahi işlem/ ameliyat konusunda araştırma yapılan bilgi kaynakları

Soru 10 – Anestezi Hakkında Öğrenmek İstenilen Bilgiler

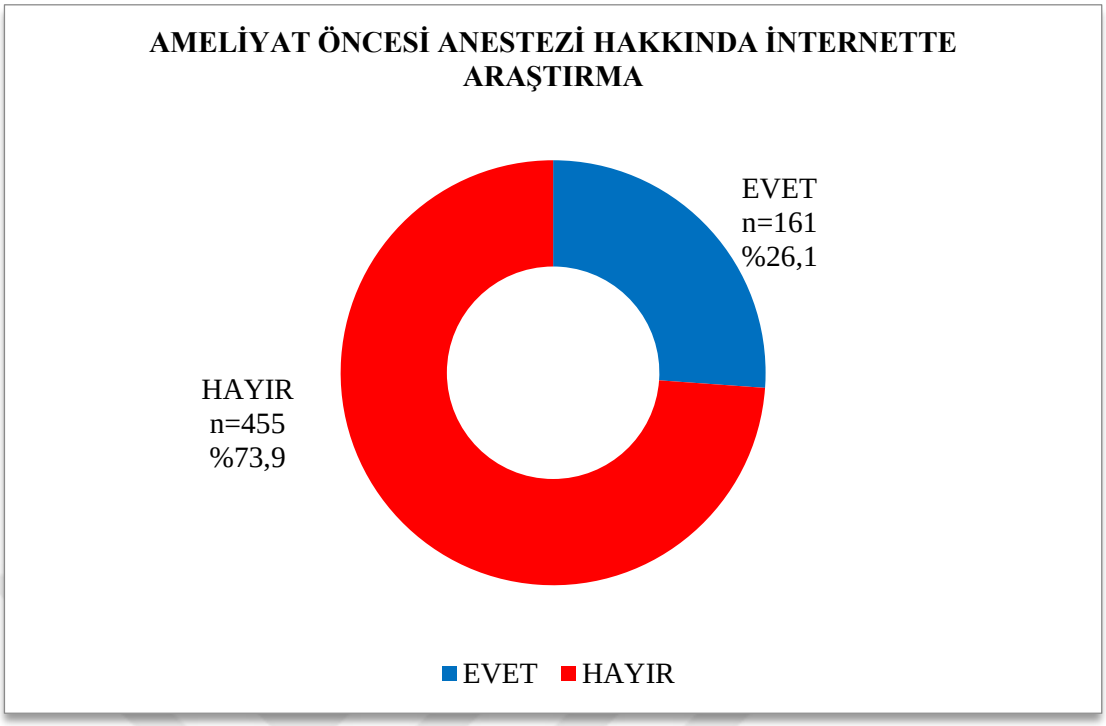
Anestezi hakkında bilgi verilirken hangi bilgileri öğrenmek isterdiniz (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna 314 olgu (%22,2) anestezi türleri ve uygulama yöntemleri, 229 olgu (%16,2) ne kadar aç ve susuz kalacağım, 107 olgu (%7,6) sigara/ alkol kullanmayı bırakmalı mıyım ya da ne zaman bırakmalıyım- hangi ilaçları almalıyım/ almamalıyım, 144 olgu (%10,2) ameliyat sırasında uyanır mıyım, 254 olgu (%18,3) koronavirus (COVID-19) enfeksiyonuna yakalanır mıyım, 71 olgu (%5,0)kullanıyor isem ilaç benzeri bitki/ bitkisel ürün/ beslenme takviyesi/ ilaç benzeri ürünleri ne zaman kesmeliyim, 173 olgu (%12,3) ameliyattan sonra nasıl uyanacağım ya uyanamazsam, 116 olgu (%8,2) ameliyat/ cerrahi işlem sonrası yoğun bakımda kalmam gerekecek mi solunum makinesine bağlanmam gerekecek mi cevabı vermiştir (Şekil 11).

Şekil 11. Anestezi hakkında öğrenmek istenen bilgiler

Soru 11 – Anestezi Konusunda İnternetten Araştırma Yapıp Yapmamış Olmak

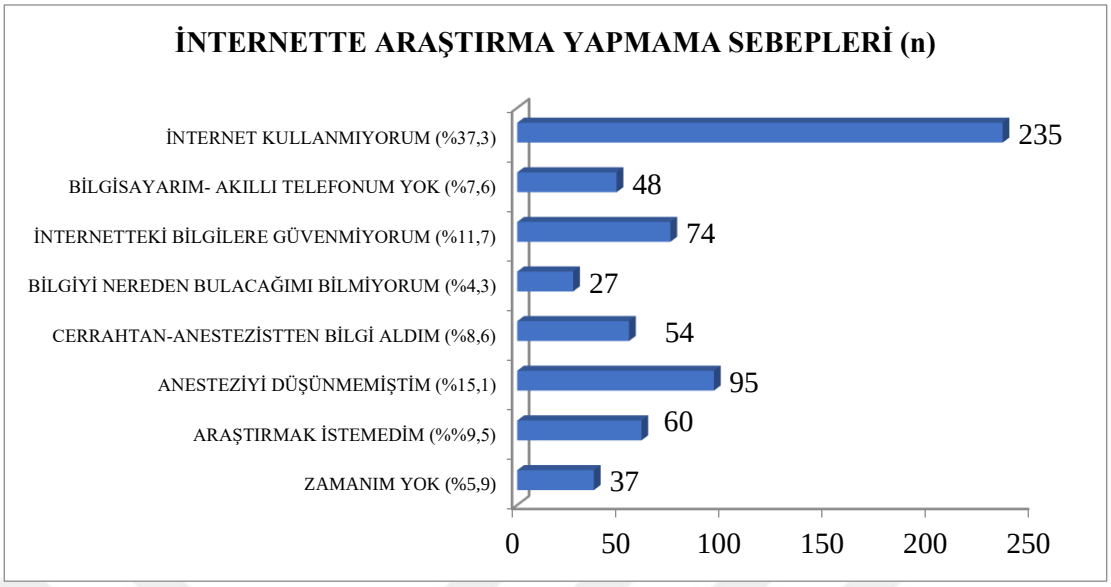
Yapılacak operasyon/ ameliyat ya da cerrahi girişim öncesi uygulanacak anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yaptınız mı sorusuna 161 olgu (%26,1) evet, 455 olgu (%73,9) hayır cevabı vermiştir (Şekil 12).

Şekil 12. Ameliyat öncesi anestezi konusunda internetten araştırma yapmış olma

Soru 12- Anestezi Konusunda İnternetten Araştırma Yapmayanların Araştırma Yapmama Sebepleri

Ankette yer alan 11. Soruya hayır yanıtı veren 455 olguya internetten araştırma yapmama sebepleriniz nelerdir (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusu sorulmuştur. 455 olgu içinde 235 olgu (%37,3) internet kullanmıyorum, 48 olgu (%7,6) bilgisayar/ akıllı telefon ya da tablet bilgisayarım yok, 74 olgu (%11,7) internetteki bilgilere güvenmiyorum, 27 olgu (%4,3) internetten nerede bilgiyi bulabileceğimi bilmiyorum, 54 olgu (%8,6) cerrah/ anestezi doktorundan yeterli bilgi aldım, 96 olgu (%15,1) anestezi konusunu hiç düşünmemiştim, 60 olgu (%9,5) konuyu araştırmak istemedim, 37 olgu (%5,9) araştırmak için zamanım yok cevabı vermiştir (Şekil 13).

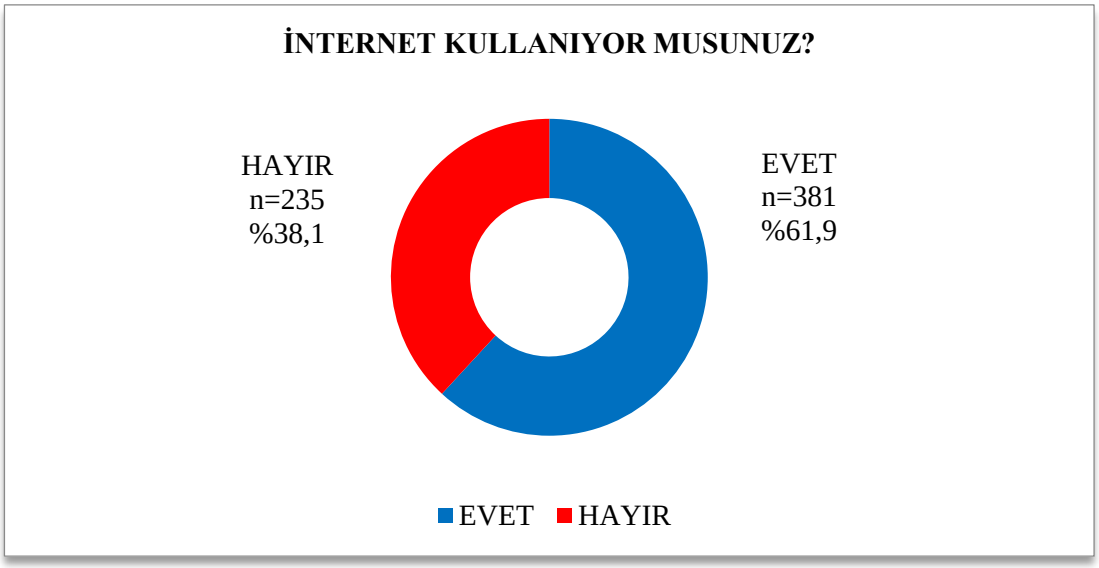

Şekil 13. Anestezi konusunda internetten araştırma yapmayanların araştırma yapmama sebepleri

İNTERNET KULLANIMI, İNTERNET KULLANIM ALIŞKANLIKLARI VE BİLGİ EDİNME TERCİHLERİ

Soru 13 – İnternet Kullanımı Sorgulaması

İnternet kullanıyor musunuz sorusuna 616 olgudan 381 olgu (%61,9) evet, 235 olgu (%38,1) hayır cevabı vermiştir. Bu soruya hayır yanıtı veren olguların bundan sonraki soruları cevaplamamaları belirtilmiştir (Şekil 14).

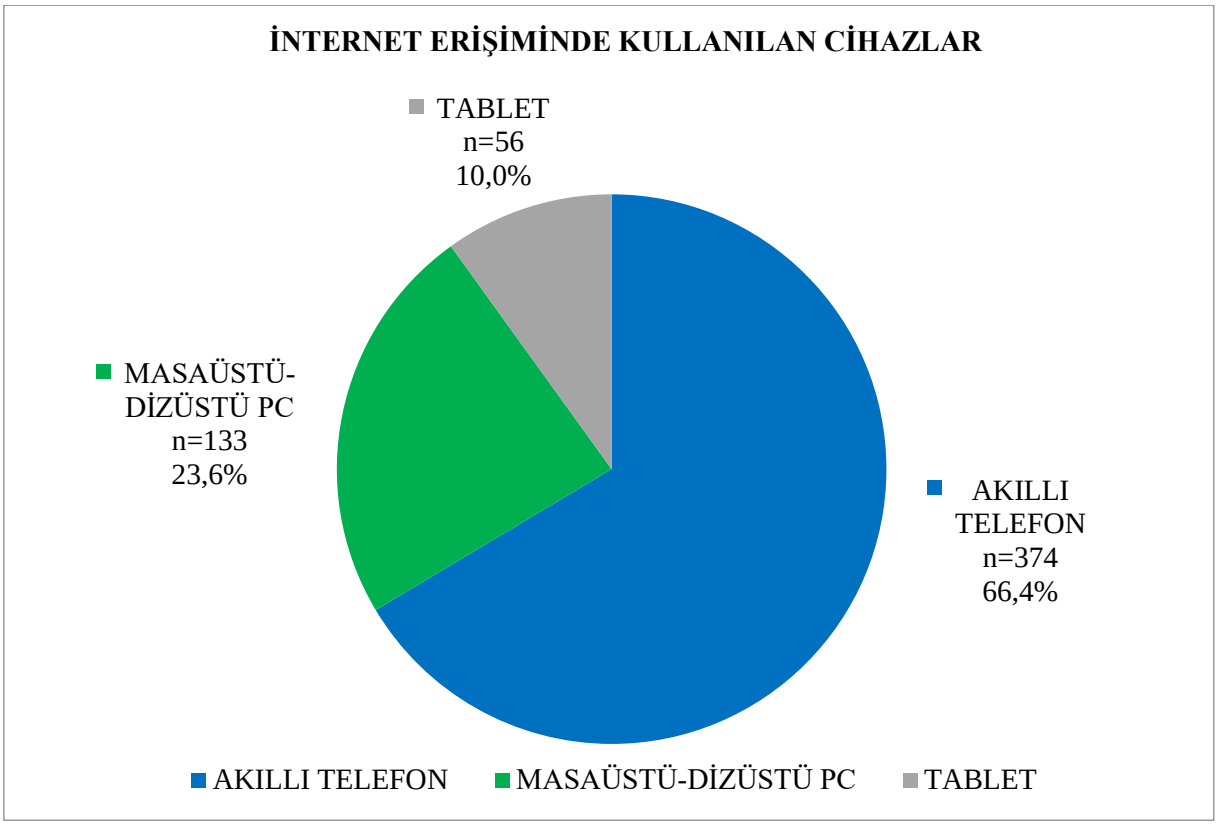

Şekil 14. İnternet kullanımı

Soru 14 – İnternete Erişimde Kullanılan Cihaz Tercihleri

Bu soruda 13. Sırada yer alan internet kullanıyor musunuz sorusuna evet yanıtını veren 381 olguya internet kullanımı için hangi cihazları kullanıyorsunuz (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusu sorulmuştur. Güncel olarak en çok kullanılan internete erişim cihazları seçeneklerde sunulmuştur.

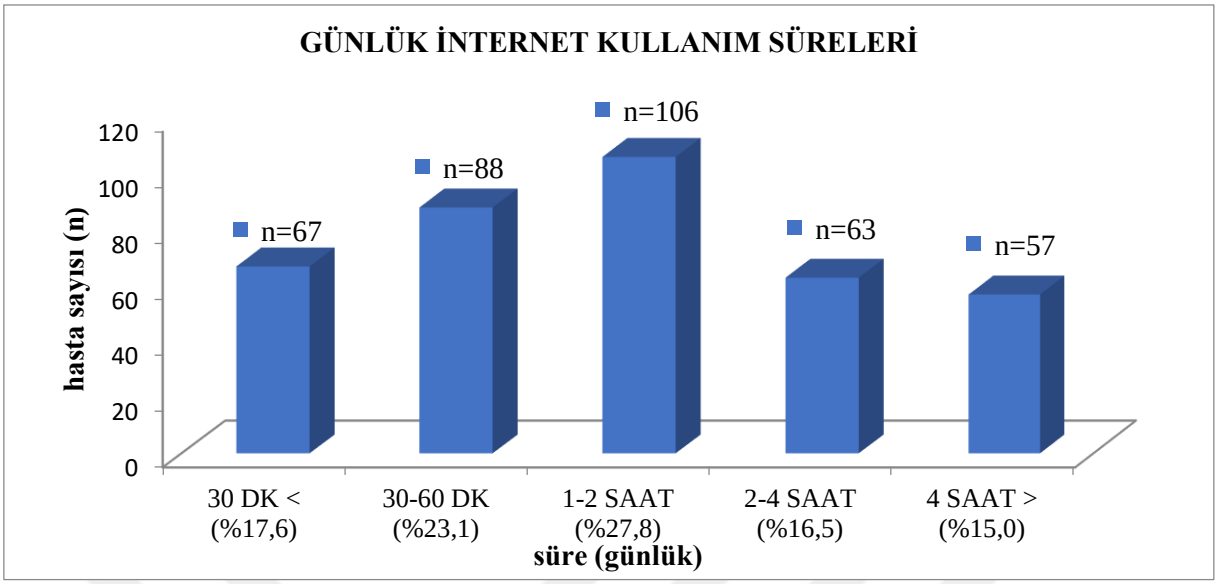
İnternet kullanıcısı olan 381 olgudan 374 olgu (%66,4) akıllı telefon/ cep telefonu, 133 olgu (%23,6) masaüstü/ dizüstü/ laptop bilgisayar, 56 olgu (%10,0) tablet bilgisayar cevabı vermiştir (Şekil 15).

Şekil 15. İnternet erişiminde kullanılan cihazlar

Soru 15 – Günlük İnternette Geçirilen Süre

İnternet kullanıcısı olan 381 olguya günlük internet kullanım süreniz ortalama ne kadar sorusu sorulmuş olup 67 olgu (%17,6) günde 30 dakikadan az, 88 olgu (%23,1) günde 30-60 dakika, 106 olgu (%27,8) günde 1-2 saat arası, 63 olgu (%16,5) günde 2-4 saat arası, 57 olgu (%15,0) günde 4 saat ve üstü cevabı vermiştir (Şekil 16).

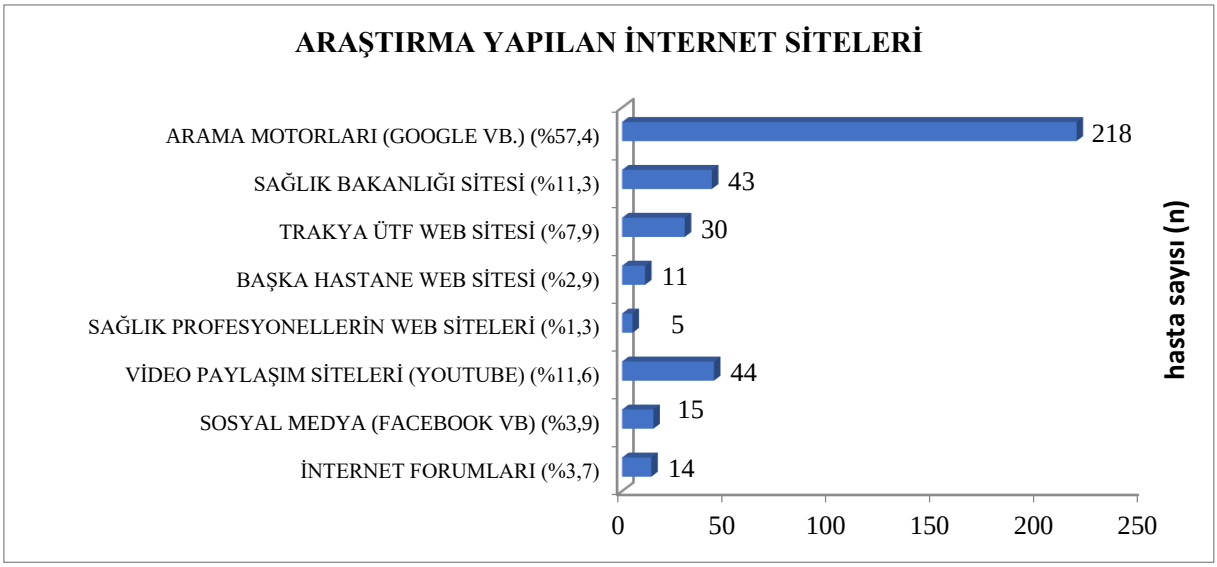

Şekil 16. Günlük internette geçirilen süre

Soru 16 – Bilgiye Erişim İçin Kullanılan İnternet Sitesi Türü Tercihleri

Bu soruda internet kullanıcısı olan 381 olguya uygulanacak olan cerrahi girişim, ameliyat ya da anestezi konusunda bilgi edinmek amaçlı internet sitesi türü olarak hangi tür siteleri tercih ettikleri sorulmuştur. Çoklu kaynaktan araştırma yapmış olmaları halinde birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri gibi uygulanacak olan cerrahi girişim, ameliyat ya da anestezi konusunda internet üzerinde hiçbir araştırma yapmadılarsa hiçbir seçeneği işaretlememeleri gerektiği soru sonunda belirtilmiştir.

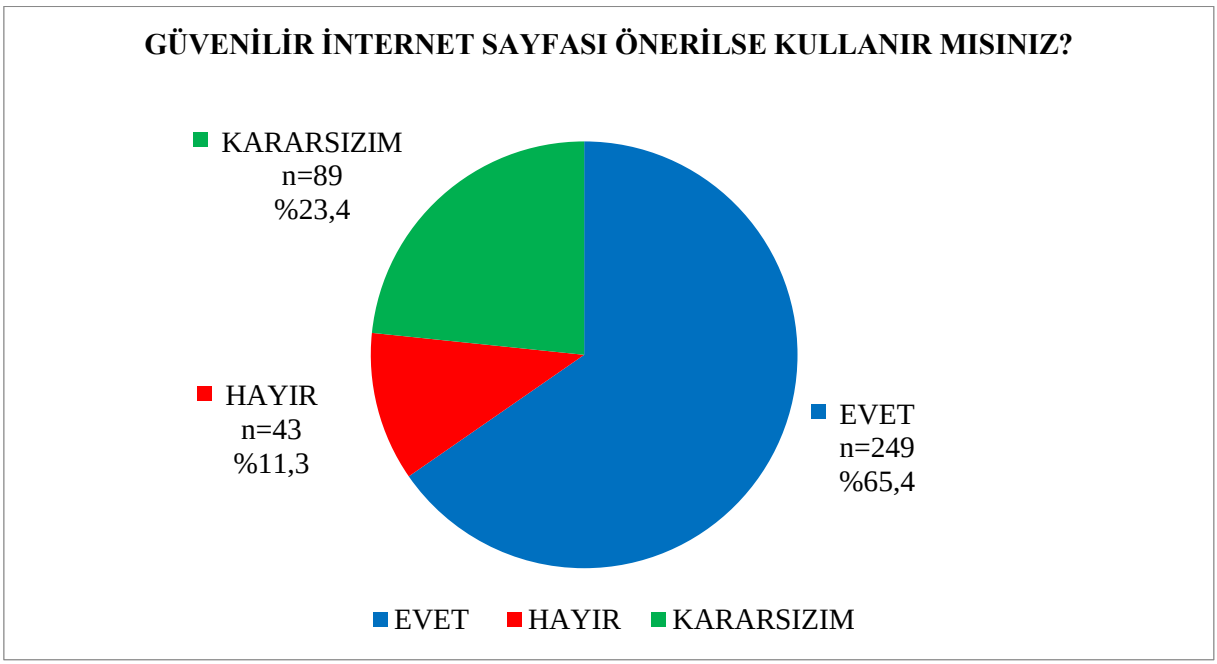
Yapılacak ameliyat/ cerrahi işlem ya da anestezi konusunda bilgi almak için internet üzerinde hangi siteleri kullandınız sorusuna 218 olgu (%57,4) internetteki arama motorları (Google/ Yandex/ Yahoo vb.), 43 olgu (%11,3) Sağlık Bakanlığı internet sitesi (www.saglik.gov.tr), 30 olgu (%7,9) üniversite hastanemizin internet sitesi (tuh.trakya.edu.tr), 11 olgu (%2,9) başka bir hastanenin internet sitesi, 5 olgu (%1,3) ünlü/ medyatik sağlık profesyonellerinin internet siteleri, 44 olgu (%11,6) video izleme platformları (youtube/ dailymotion/ uzmantv/ vimeo vb.), 15 olgu (%3,9) sosyal medya (facebook/ twitter/ instagram vb.), 14 olgu (%3,7) internet paylaşım forumları cevabı vermiştir (Şekil 17).

Şekil 17. Bilgiye erişim için kullanılan internet sitesi türü tercihleri

Soru 17 – Güvenilir Bilgi Kaynağı Önerisini Kabul Etme Durumu

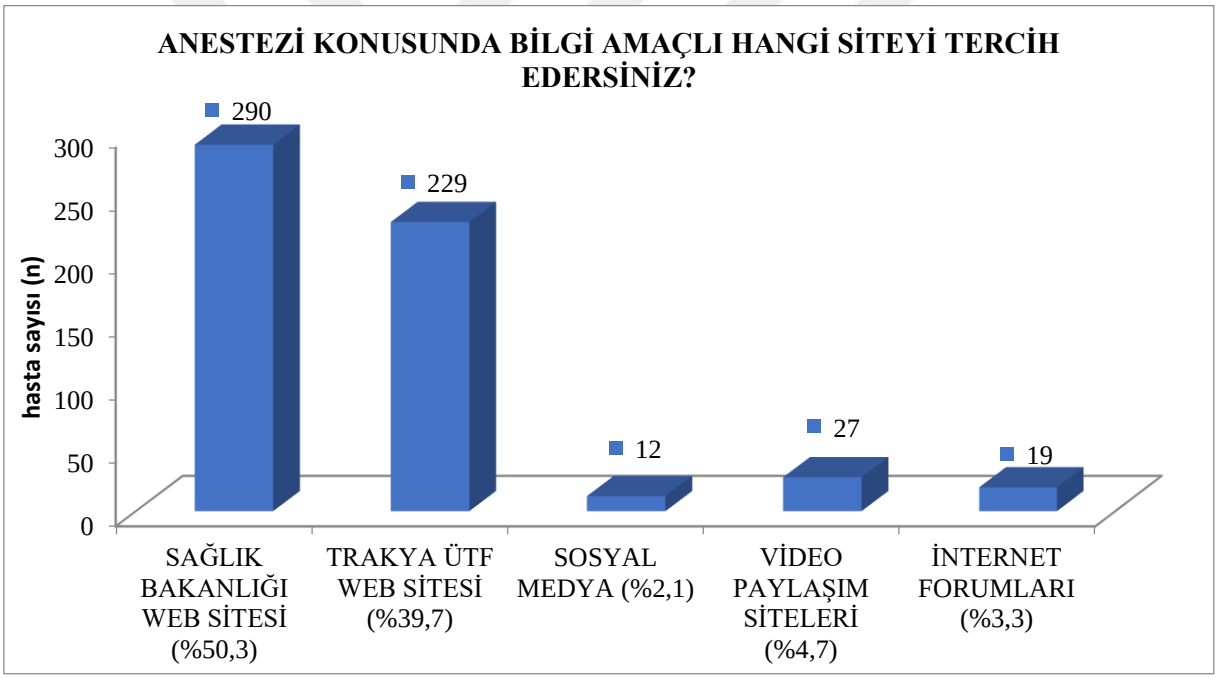
İnternet kullanıcısı 381 olgunun anestezi hekimi tarafından güvenilir bir bilgi kaynağı olarak internet sitesi önerilmesi halinde kullanıp kullanmayacaklarının tercih düzeylerini belirleyebilmek için olgulara anestezi konusunda bilgi almak için güvenilir bir internet sayfası önerilse kullanmak ister misiniz sorusu sorulmuş olup 249 olgu (%65,4) evet, 43 olgu (%11,3) hayır, 89 olgu (%23,4) kararsızım cevabı vermiştir (Şekil 18).

Şekil 18. Bilgi alma amaçlı güvenilir internet sitesi önerisini kabul etme durumu

Soru 18 – Anestezi Konusunda Bilgi Kaynağı Olarak Güvenilir Kaynak Olarak Önerilecek İnternet Sitelerinin Seçimi

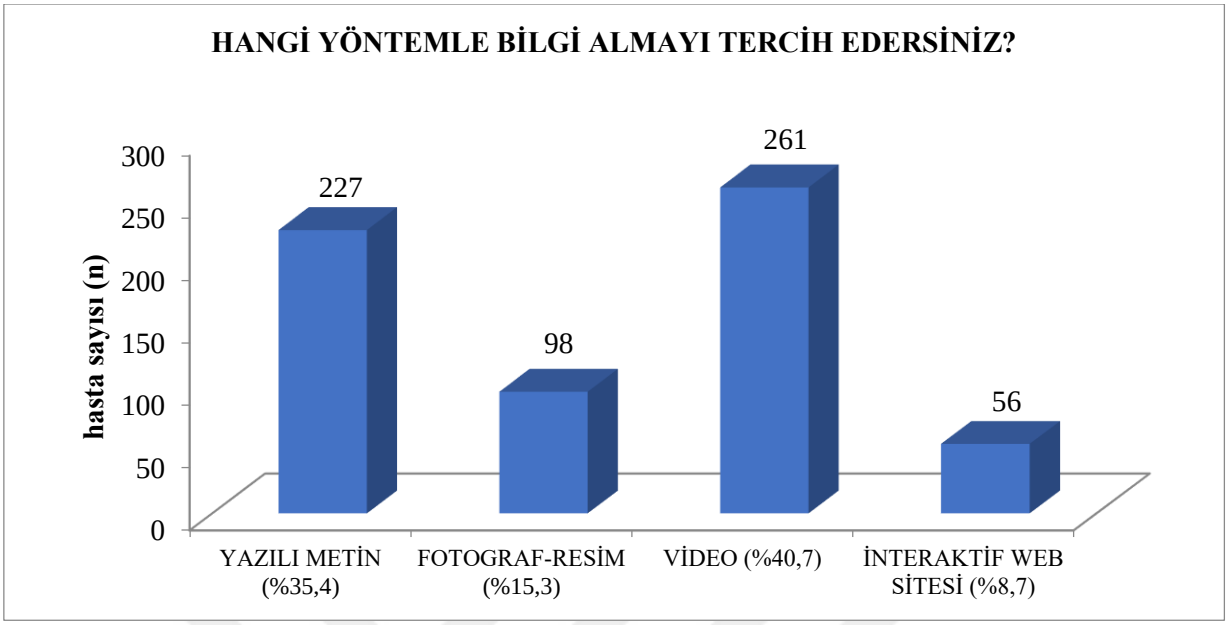
İnternet kullanıcısı olan 381 olguya sağlıklı ve güvenilir bilgi kaynağı edinme yöntemi olarak eğer cerrah/ işlem yapacak doktor ya da anestezi doktoru size herhangi bir internet sitesi üzerinden anestezi işlemi hakkında bilgi alabileceğinizi söylese hangi siteyi tercih ederdiniz sorusu sorulmuştur. Soruya bir ya da birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri belirtilmiştir. 381 olgu içinde 290 olgu (%50,3) Sağlık Bakanlığı resmi internet sitesi (www.saglik.gov.tr), 229 olgu (%39,7) Trakya Üniversitesi hastanesi internet sitesi (www.tuh.trakya.edu.tr), 12 olgu (%2,1) sosyal medya platformları (facebook/ twitter/ instagram vb.), 27 olgu (%4,7) video içerik siteleri (youtube/ dailymotion vb.), 19 olgu (%3,3) bilgi paylaşım forumları cevabını vermiştir (Şekil 19).

Şekil 19. Anestezi konusunda bilgi amaçlı internet sitesi tercihi

Soru 19 – Anestezi Konusunda İnternet Sitesi Kullanımında Bilgi Veriliş Materyali Seçimi

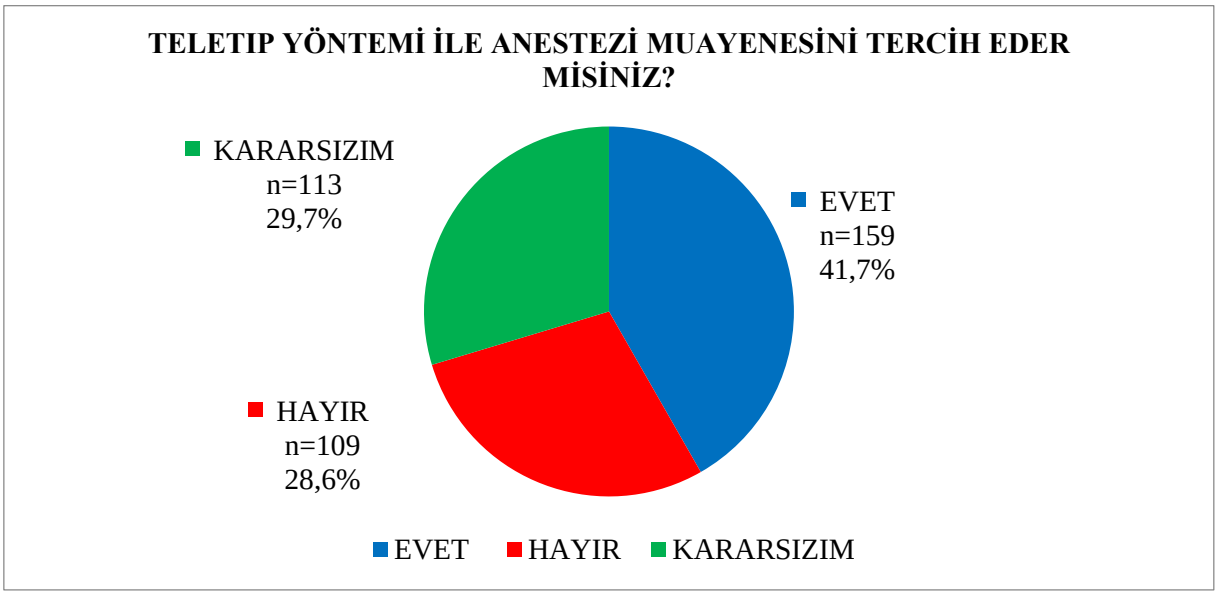
İnternet kullanıcısı olan 381 olguya internet sitesi üzerinden bilgi veriliş yöntemi tercihlerini sorgulamak amacıyla internet üzerinde anestezi hakkında bilgi edinmek isteseniz hangisini/ hangilerini tercih edersiniz sorusu sorulmuştur. 227 olgu (%35,4) yazılı metin, 98 olgu (%15,3) fotoğraf/ resim, 261 olgu (%40,7) video, 56 olgu (%8,7) interaktif/ etkileşimli internet sitesi cevabı vermiştir (Şekil 20).

Şekil 20. Anestezi konusunda internet sitesi kullanımında yöntem seçimi

Soru 20 – Olgular Tarafından Teletıp Yöntemi İle Anestezi Muayenesi Ve Onayının Tercih Edilebilirlik Düzeyleri

İnternet kullanıcısı olan 381 olguya yapılacak olan ameliyat/ cerrahi işlem öncesi anestezi onayı bilgisayar/ internet üzerinden anestezi doktoru ile görüntülü uzaktan görüşme ile yapılsa tercih eder misiniz sorusu sorulmuştur. 159 olgu (%41,7) evet, 109 olgu (%28,6) hayır, 113 olgu (%29,7) kararsızım cevabı vermiştir (Şekil 21).

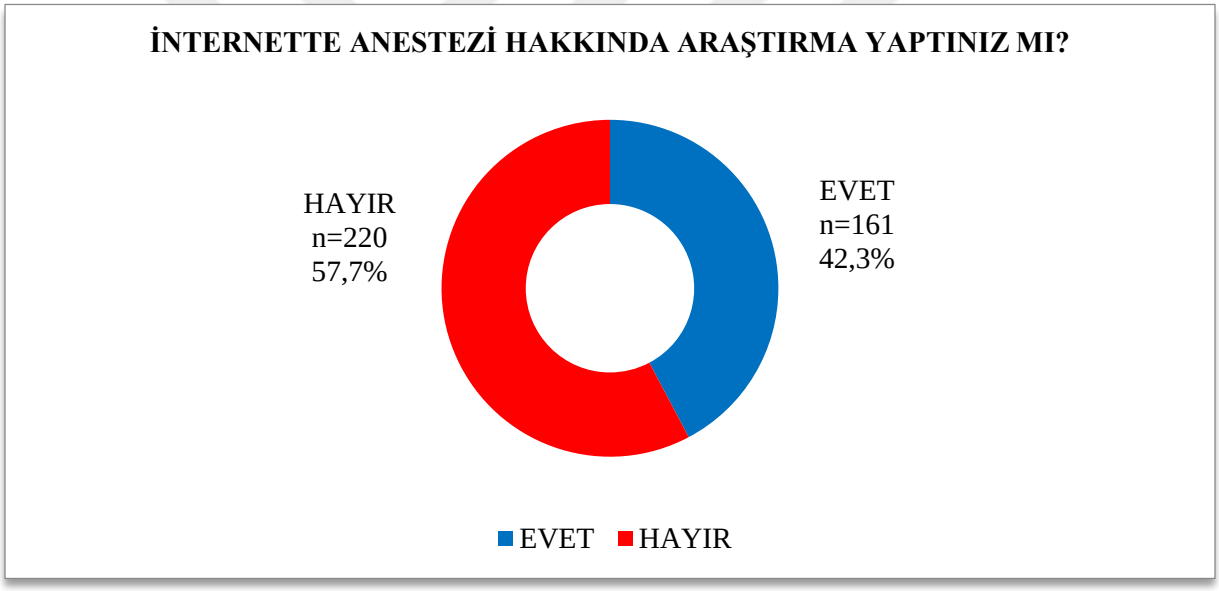

Şekil 21. Teletıp yöntemi ile anestezi muayenesi tercihleri

ANESTEZİ KONUSUNDA İNTERNET KULLANIMI, ARAŞTIRILANLAR VE SONUÇLARI

Soru 21 – İnternet Üzerinden Anestezi Konusunda Araştırma Yapıp Yapmamış Olmak

İnternet kullanıcısı olan 381 olguya internette anestezi ile alakalı araştırma yaptınız mı sorusu sorulmuştur. Bu soru ile internet kullanıcısı olgular (n=381) içinde internette anestezi konusunda araştırma yapmış olgular ayırt edilmiştir. İnternette anestezi konusunda araştırma yaptınız mı sorusuna hayır cevabı verenlerin bundan sonraki sorulara cevap vermemeleri gerektiği belirtilmiştir. 161 olgu (%42,3) evet, 220 olgu (%57,7) hayır cevabı vermiştir (Şekil 22).

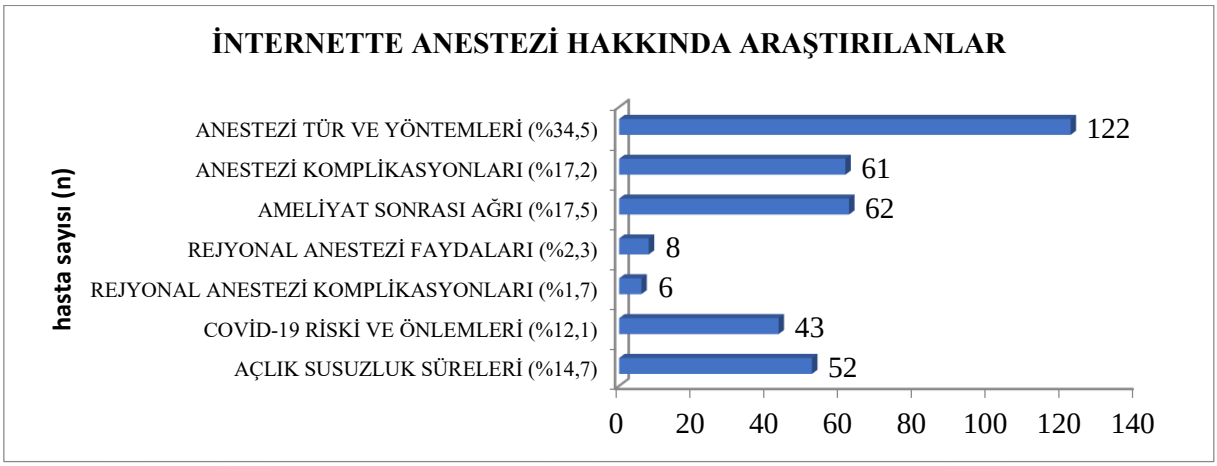

Şekil 22. İnternet üzerinden anestezi konusunda araştırma yapmış olmak

Soru 22 – İnternette Anestezi İle Alakalı Araştırılanlar

İnternette anestezi ile alakalı araştırma yapan 161 olguya internette anestezi ile alakalı araştırma yaptıysanız hangi konuları araştırdınız sorusu sorulmuş olup bir ya da birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri belirtilmiştir. 122 olgu (%34,5) anestezi yöntemleri (genel anestezi/ rejyonal- bölgesel anestezi/ lokal anestezi), 61 olgu (%17,2) uygulanan anestezinin yan etkileri, 62 olgu (%17,5) ameliyat sonrası ağrı, 8 olgu (%2,3) rejyonal/ bölgesel anestezinin olası faydalı yönleri, 6 olgu (%1,7) rejyonal/ bölgesel anestezinin istenmeyen

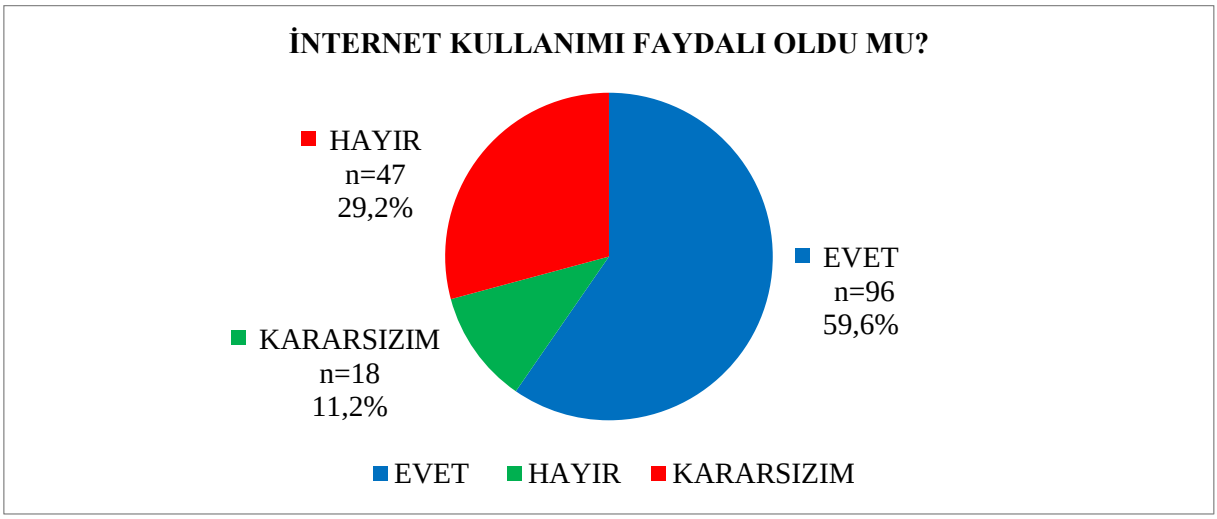
etkileri, 43 olgu (%12,1) Koronavirus (COVID-19) enfeksiyonu riski/ önlemleri, 52 olgu (%14,7) aç/ susuz kalma süreleri cevabı vermiştir (Şekil 23).

Şekil 23. İnternette anestezi ile alakalı araştırılanlar

Soru 23 – İnternet Kullanımından Fayda Görüldü Mü?

İnternette anestezi ile alakalı araştırma yapan 161 olguya anestezi uygulaması konusunda internetten araştırma yapmak bilgi edinme açısından internet kullanımı faydalı oldu mu sorusu sorulmuştur. 96 olgu (%59,6) evet, 19 olgu (%11,4) hayır, 47 olgu (%29,2) kararsızım cevabı vermiştir (Şekil 24).

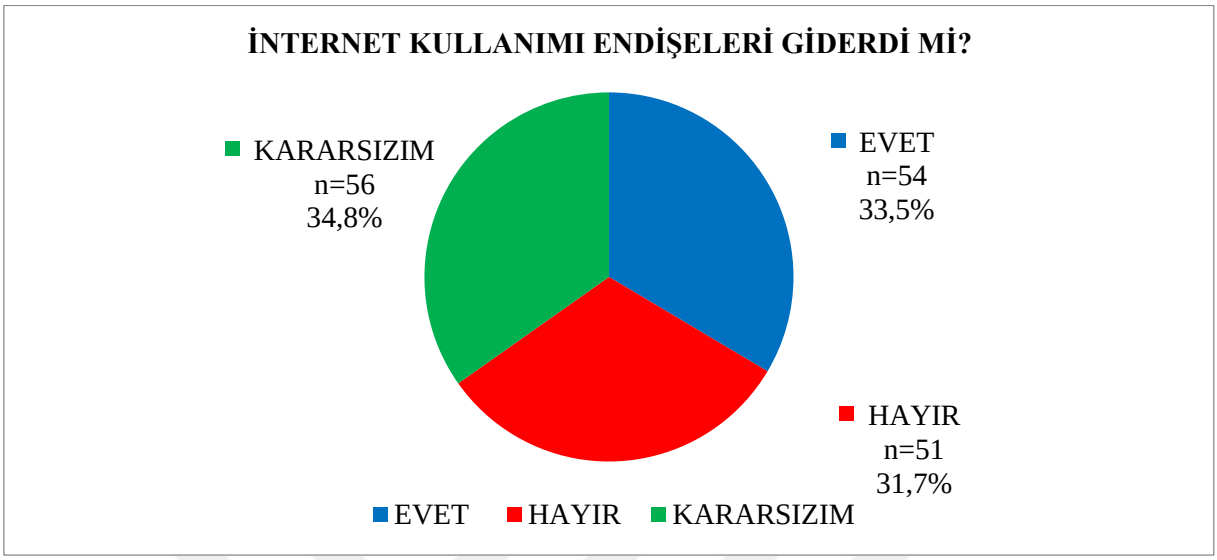

Şekil 24. İnternet kullanımından fayda görme

Soru 24 – İnternetten Araştırma Yapmak Endişeleri Giderdi Mi?

İnternette anestezi ile alakalı araştırma yapan 161 olguya internetten araştırma yapmak yapılacak olan işlem/ girişim/ anestezi konusunda olan endişelerinizi giderdi mi sorusu

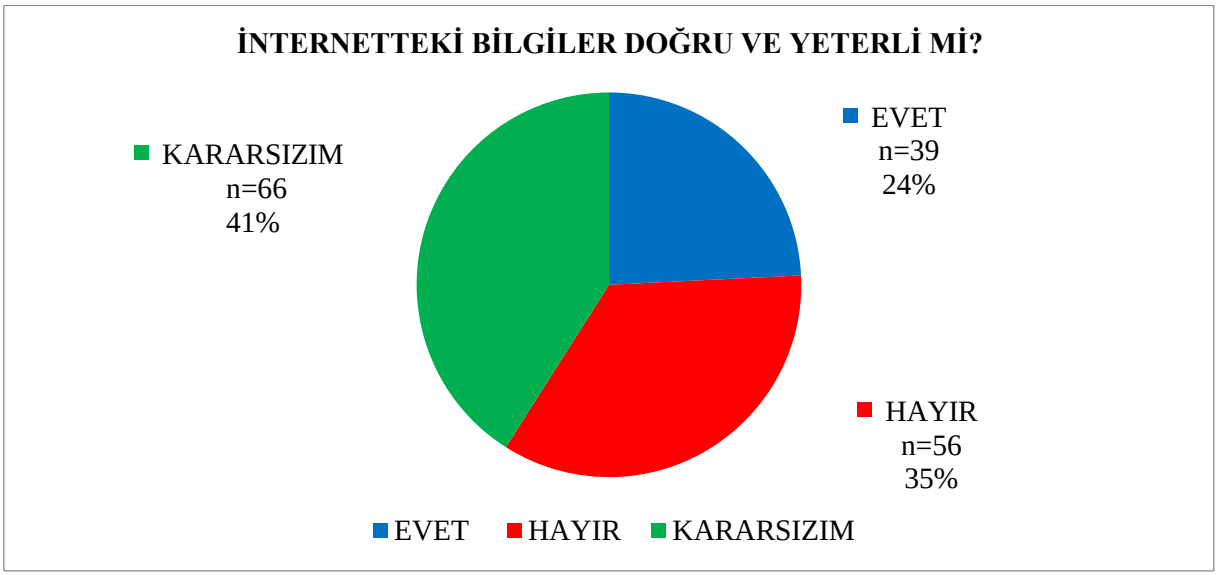
sorulmuştur. 54 olgu (%33,5) evet, 51 olgu (%31,7) hayır, 56 olgu (%34,8) kararsızım cevabını vermiştir (Şekil 25).

Şekil 25. İnternetten araştırma yapmak endişeleri giderdi mi?

Soru 25 – İnternetten Edinilen Bilgilerin Güvenilir Ve Doğru Olup Olmadığı Hakkında Düşünceler

İnternette anestezi ile alakalı araştırma yapan 161 olguya internetten anestezi konusunda edindiğiniz bilgilerin doğru ve yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusu sorulmuştur. 39 olgu (%24,2) evet, 56 olgu (%34,8) hayır, 66 olgu (%41,0) kararsızım cevabı vermiştir (Şekil 26).

Şekil 26. İnternetten edinilen bilgiler güvenilir ve doğru mu?

Tablo 1. Tüm sorulara verilen cevapların sayıları ve oranları

ANKET SORULARI	VERİLEN CEVAP	N (%)
1-Kaç yaşındasınız?	18-25 arası	57 (%9,3)
	26-34 arası	80 (%13,0)
	35-44 arası	131 (%21,3)
	45-60 arası	154 (%25,0)
	61-83 arası	187 (%30,4)
	84 ve üstü	7 (%1,1)
2-Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	281 (%45,6)
	Kadın	335 (54,4)
3- Eğitim durumunuz nedir?	İlkokul/ Ortaokul mezunu	351 (%57,0)
	Lise mezunu	148 (%24,0)
	Üniversite/ Ön lisans/ Lisans/ Yüksek lisans/ Doktora	117 (%19,0)
4-Çalışma durumunuz nedir?	Çalışıyor	193 (%31,3)
	Öğrenci	39 (%6,3)
	İşsiz/ çalışmıyor/ ev hanımı	204 (%33,1)
	Emekli	180 (%29,2)
5-Size hangi bölüm tarafından ameliyat /operasyon / cerrahi girişim/ anestezi altında işlem- tetkik uygulanacak?	Genel Cerrahi	135 (%21,9)
	Ortopedi ve Travmatoloji	26 (%4,2)
	Kadın Hastalıkları ve Doğum	124 (%20,1)
	Üroloji (bevliye)	114 (%18,5)
	Beyin ve Sinir cerrahisi (nöroşirürji)	31 (%5,0)
	Göğüs Cerrahisi	15 (%2,4)
	Kulak Burun Boğaz Cerrahisi (KBB)	33 (%5,4)
	Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi (estetik cerrahi)	39 (%6,3)
	Kalp ve Damar Cerrahisi	8 (%1,3)
	Gastroenteroloji	45 (%7,3)
	Göğüs Hastalıkları	3 (%0,5)
	Göz Hastalıkları ve Cerrahisi	31 (%5)
	MR (emar)/ tomografi/ film çekimi	5 (%0,8)
	Bilmiyorum	7 (%1,1)
6-Daha önce size anestezi (narkoz-ilaçla uyutma) uygulandı mı?	Evet	418 (%67,9)
	Hayır	198 (%32,1)
7-Anestezi (narkoz verecek) uygulayacak olan kişi ve/ veya kişiler kimlerdir? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	Anestezi doktoru	330 (%41,9)
	Anestezi teknisyeni/ teknikeri	159 (%20,2)
	Cerrah	49 (%6,2)
	Hemşire	18 (%2,3)
	Bilmiyorum	231 (%29,4)
8-Uygulanacak anestezi yöntemi konusunda kimden bilgi aldınız? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	Cerrah (ya da işlemi gerçekleştirecek doktor)	221 (%34,1)
	Anestezi doktoru	138 (%21,3)
	Aile hekimi	7 (%1,1)
	Bilgi almadım	283 (%43,6)
9-Uygulanacak cerrahi yöntem/ ameliyat konusunda nereden araştırma yaptınız? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	Arkadaşlar ve/ veya akrabalar	169 (%23,0)
	İnternet	261 (%35,6)
	Kitap/ dergi/ gazete/ broşür	15 (%2,0)
	TV programları	7 (%1,0)
	Araştırma yapmadım	282 (%38,4)

Tablo 1 (devamı). Tüm sorulara verilen cevapların sayıları ve oranları

10-Anestezi hakkında bilgi verilirken hangi bilgileri öğrenmek isterdiniz? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	Anestezi türleri ve uygulama yöntemleri	314 (%22,2)
	Ne kadar aç ve susuz kalacağım?	229 (%16,2)
	Sigara/ alkol kullanmayı bırakmalı mıyım? Ya da ne zaman bırakmalıyım? Hangi ilaçları almalıyım-almamalıyım?	107 (%7,6)
	Ameliyat sırasında uyanır mıyım?	144 (%10,2)
	Koronavirus (COVID-19) enfeksiyonuna yakalanır mıyım?	258 (%18,3)
	Kullanıyor isem ilaç benzeri bitki/ bitkisel ürün/ beslenme takviyesi/ ilaç benzeri ürünleri ne zaman kesmeliyim?	71(%5,0)
	Ameliyattan sonra nasıl uyanacağım? Ya uyanamazsam?	173 (%12,3)
	Ameliyat/ cerrahi işlem sonrası yoğun bakımda kalmam gerekecek mi? Solunum makinasına bağlanmam gerekecek mi?	116 (%8,2)
11-Yapılacak operasyon/ ameliyat ya da cerrahi girişim öncesi uygulanacak anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yaptınız mı?	Evet	161 (%26,1)
	Hayır	455 (%73,9)
12. SORUDA 11.SORUYA HAYIR DİYEN 455 HASTA DEĞERLENDİRİLMİŞTİR.		
12-Yukarıdaki soruya cevabınız hayır ise internetten araştırma yapmama sebepleriniz nelerdir? (evet işaretlediyseniz boş bırakınız) (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	İnternet kullanmıyorum	235 (%37,3)
	Bilgisayar/ akıllı telefon ya da tablet bilgisayarım yok	48 (%7,6)
	İnternetteki bilgilere güvenmiyorum	74 (%11,7)
	İnternetten nerede bilgiyi bulabileceğimi bilmiyorum	27 (%4,3)
	Cerrah/ anestezi doktorundan yeterli bilgi aldım	54 (%8,6)
	Anestezi konusunu hiç düşünmemiştim	95 (%15,1)
	Konuyu araştırmak istemedim.	60 (%9,5)
	Araştırmak için zamanım yok	37 (%5,9)
13-İnternet kullanıyor musunuz?	Evet	381 (%61,9)
	Hayır	235 (%38,1)
2. BÖLÜM (13. SORUYA EVET CEVABI VEREN 381 HASTA DEĞERLENDİRİLMİŞTİR)		
14-İnternet kullanımı için hangi cihazları kullanıyorsunuz? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	Akıllı telefon/ cep telefonu	374 (%66,4)
	Masaüstü/ dizüstü/ laptop bilgisayar	133 (%23,6)
	Tablet bilgisayar	56 (%10,0)
15-Günlük internet kullanım süreniz ortalama ne kadar?	30 dakikadan az	67 (%17,6)
	30-60 dakika arası	88 (%23,1)
	1-2 saat arası	106 (%27,8)
	2-4 saat arası	63 (%16,5)
	4 saat ve üstü	57 (%15,0)
16-Yapılacak ameliyat/cerrahi işlem ya da anestezi konusunda bilgi almak için internet üzerinde hangi siteleri kullandınız? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)(eğer araştırma yapmadıysanız boş bırakınız)	İnternetteki arama motorları (Google/ Yandex/ Yahoo vb.)	218 (%57,4)
	Sağlık Bakanlığı internet sitesi (www.saglik.gov.tr)	43 (%11,3)
	Üniversite hastanemizin internet sitesi (tuh.trakya.edu.tr)	30 (%7,9)
	Başka bir hastanenin internet sitesi	11(%2,9)

Tablo 1 (devamı). Tüm sorulara verilen cevapların sayıları ve oranları

16-Yapılacak ameliyat/ cerrahi işlem ya da anestezi konusunda bilgi almak için internet üzerinde hangi siteleri kullandınız? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) (eğer araştırma yapmadıysanız boş bırakınız)	Başka bir hastanenin internet sitesi	11(%2,9)
	Ünlü/ medyatik sağlık profesyonellerinin internet siteleri	5 (%1,3)
	Youtube/ dailymotion/ uzmantv/ vimeo gibi video izleme platformları	44 (%11,6)
	Sosyal medya (facebook/ twitter/ instagram vb.)	15 (%3,9)
	İnternet paylaşım forumları	14 (%3,7)
17-Anestezi konusunda bilgi almak için güvenilir bir internet sayfası önerilse kullanmak ister misiniz?	Evet	249 (%65,4)
	Hayır	43 (%11,3)
	Kararsızım	89 (%23,4)
18-Eğer cerrah/işlem yapacak doktor ya da anestezi doktoru size herhangi bir internet sitesi üzerinden anestezi işlemi hakkında bilgi alabileceğinizi söylese hangi siteyi tercih ederdiniz? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	Sağlık bakanlığı resmi internet sitesi (www.saglik.gov.tr)	290 (%50,3)
	Trakya Üniversitesi hastanesinin internet sitesi (www.tuh.trakya.edu.tr)	229 (%39,7)
	Sosyal medya platformları (facebook /twitter /instagram vb.)	12 (%2,1)
	Video içerik siteleri (youtube.com/ dailymotion vb.)	27 (%4,7)
	Bilgi paylaşım forumları	19 (%3,3)
19-İnternet üzerinde anestezi hakkında bilgi edinmek isteseniz hangisini / hangilerini tercih edersiniz? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	Yazılı metin	227 (%35,4)
	Fotoğraf/ resim	98 (%15,3)
	Video	261 (%40,7)
	İnteraktif/ etkileşimli internet sitesi	56 (%8,7)
20-Yapılacak olan ameliyat/cerrahi işlem öncesi anestezi onayı bilgisayar/internet üzerinden anestezi doktoru ile görüntülü uzaktan görüşme ile yapılsa tercih eder misiniz?	Evet	159 (%41,7)
	Hayır	109 (%28,6)
	Kararsızım	113 (%29,7)
21-İnternette anestezi ile alakalı araştırma yaptınız mı?	Evet	161 (%42,3)
	Hayır	220 (%57,7)

3. BÖLÜM (21. SORUYA EVET CEVABI VEREN 161 HASTA DEĞERLENDİRİLMİŞTİR)

22-İnternette anestezi ile alakalı araştırma yaptıysanız hangi konuları araştırdınız? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	Anestezi yöntemleri (genel anestezi/ rejyonal-bölgesel anestezi/ lokal anestezi)	122 (%34,5)
	Uygulanan anestezinin yan etkileri	61 (%17,2)
	Ameliyat sonrası ağrı	62 (%17,5)
	Rejyonal/ bölgesel anestezinin olası faydalı yönleri	8 (%2,3)
	Rejyonal/ bölgesel anestezinin istenmeyen etkileri	6 (%1,7)
	Koronavirus (COVID-19) enfeksiyonu riski/ önlemleri	43 (%12,1)
	Aç/ susuz kalma süreleri	52 (%14,7)
23-Anestezi uygulaması konusunda internetten araştırdıysanız bilgi edinme açısından internet kullanımı faydalı oldu mu?	Evet	96 (%59,6)
	Hayır	18 (%11,2)
	Kararsızım	47 (%29,2)
24– İnternetten araştırma yapmak yapılacak olan işlem/ girişim/ anestezi konusunda olan endişelerinizi giderdi mi?	Evet	54 (%33,5)
	Hayır	51 (%31,7)
	Kararsızım	56 (%34,8)
25-İnternetten anestezi konusunda edindiğiniz bilgilerin doğru ve yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	39 (%24,2)
	Hayır	56 (%34,8)
	Kararsızım	66 (%41,0)

Yaş Grupları ve Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Çalışmaya dahil edilen 351 ilkokul mezunu olgunun 10'unun (%2,8) 18-25 yaş arası, 25'inin (%7,1) 26-34 yaş arası, 60'ının (%17,1) 35-44 yaş arası, 94'ünün (%26,8) 45-60 yaş arası, 155'inin (%44,2) 61-83 yaş arası, 7'sinin (%2,0) 84 yaş üstü olduğu tespit edildi. Çalışmaya dahil edilen 148 lise mezunu olgunun 20'sinin (%13,5) 18-25 yaş arası, 23'ünün (%15,5) 26-34 yaş arası, 45'inin (%30,4) 35-44 yaş arası, 42'sinin (%28,4) 45-60 yaş arası, 18'inin (%12,2) 61-83 yaş arası olduğu tespit edildi. Çalışmaya dahil edilen 117 üniversite/ lisans/ ön lisans/ yüksek lisans/ doktora mezunu olgunun 27'sinin (%23,1) 18-25 yaş arası, 32'sinin (%27,4) 26-34 yaş arası, 26'sının (%22,2) 35-44 yaş arası, 18'inin (%15,4) 45-60 yaş arası, 14'ünün (%12,0) 61-83 yaş arası olduğu tespit edildi (Tablo 2).

Tablo 2. Yaş Grupları ve Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

		Eğitim Durumu			p
		İlkokul/ Ortaokul Mezunu	***Lise Mezunu***	***Üniversite/Ön Lisans/ Yüksek Lisans/ Doktora***	
Yaş	***18-25 Arası***	10a (%2,8)	20b (%13,5)	27b (%23,1)	***0,001*****
	26-34 Arası	25a (%7,1)	23b (%15,5)	32b (%27,4)	
	35-44 Arası	60a (%17,1)	45b (%30,4)	26a,b (%22,2)	
	45-60 Arası	94a (%26,8)	42a (%28,4)	18b (%15,4)	
	61-83 Arası	155a (%44,2)	18b (%12,2)	14b (%12)	
	84 >	7a (%2)	0a (%0,0)	0a (%0,0)	

Chi-Square Testi ***p<0,01* **p<0,05*

Tüm olgular (n=616) içinde yaş ile eğitim durumları karşılaştırıldığında; 18-25 yaş arası olgular içinde ilkokul mezunu olgular ile lise mezunu ve üniversite- lisans-ön lisans-yüksek lisans doktora mezunları arasında, 26-34 yaş arası olgular içinde ilkokul mezunu olgular ile lise mezunu ve üniversite- lisans-ön lisans-yüksek lisans doktora mezunları arasında, 45-60 yaş arası olgular içinde ilkokul mezunu olgular ve lise mezunu olgular ile üniversite- lisans-ön lisans-yüksek lisans doktora mezunları arasında, 61-83 yaş arası olgular içinde ilkokul mezunu olgular ile lise mezunu ve üniversite- lisans-ön lisans-yüksek lisans doktora mezunları arasında istatistiki anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,001; p<0,01)(Tablo2).

Yaş Grupları ve Çalışma Durumu Arasındaki İlişki

Çalışmaya dahil edilen çalışan statüsünde 193 olgunun 17'sinin (%8,8) 18-25 yaş arası, 44'ünün (%22,8) 26-34 yaş arası, 82'sinin (%42,5) 35-44 yaş arası, 45'inin (%23,3) 45-60 yaş arası olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen öğrenci statüsünde olan 39 olgunun 34'ü (%87,2) 18-25 yaş arası, 4'ünün (%10,3) 26-34 yaş arası, 1'inin (%2,6) 35-44 yaş arası olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen işsiz- ev hanımı- çalışmayan statüsünde 204 olgunun 6'sı (%2,9) 18-25 yaş arası, 31'inin (%15,2) 26-34 yaş arası, 47'sinin (%23,0) 35-44 yaş arası, 60'ının (%29,4) 45-60 yaş arası, 57'sinin (%27,9) 61-83 yaş arası, 3'ünün (%1,5) 84 yaş ve üstü olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen emekli statüsündeki 180 olgunun 1'inin (%0,6) 26-34 yaş arası, 1'inin (%0,6) 35-44 yaş arası, 49'unun (%27,2) 45-60 yaş arası, 125'inin (%69,4) 61-83 yaş arası, 4'ünün (%2,2) 84 yaş ve üstü olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Yaş Grupları ve Çalışma Durumu Arasındaki İlişki

		Eğitim Durumu				p
Yaş		***Çalışıyor***	***Öğrenci***	***İşsiz/ Ev Hanımı***	***Emekli***	***0,001 *****
	18-25 Arası	17a (%8,8)	34b (%87,2)	6a, c (%2,9)	0c (%0)	
	26-34 Arası	44a (%22,8)	4a (%10,3)	31a (%15,2)	1b (%0,6)	
	35-44 Arası	82a (%42,5)	1b (%2,6)	47c (%23)	1b (%0,6)	
	45-60 Arası	45a (%23,3)	0b (%0)	60a (%29,4)	49a (%27,2)	
	61-83 Arası	5a (%2,6)	0a (%0)	57b (%27,9)	125c (%69,4)	
	84 >	0a (%0,0)	0a (%0,0)	3a (%1,5)	4a (%2,2)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Tüm olgular (n=616) içinde yaş grupları ile çalışma durumları karşılaştırıldığında; 18-25 yaş arası olgular içinde çalışıyor ile öğrenci statüsündekiler arasında, 26-34 yaş arası olgular içinde çalışıyor, işsiz- ev hanımı, öğrenci statüsündekiler ile emekli statüsündekiler arasında, 35-44 yaş arası olgular içinde öğrenci ve emekli statüsündekiler ile çalışıyor ve işsiz- ev hanımı statüsündekiler arasında, 45-60 yaş arası olgular içinde çalışıyor, işsiz- ev hanımı ve emekli statüsündekiler ile öğrenci statüsündekiler arasında, 61-83 yaş arası olgular içinde çalışıyor ve öğrenci statüsündekiler ile işsiz- ev hanımı ve emekli statüsündekiler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,001; p<0,01) (Tablo 3).

Cinsiyet ve Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Çalışmaya dahil edilen 351 ilkokul- ortaokul mezunu olgudan 152'sinin (%43,3) erkek, 199'unun kadın (%56,7) olduğu; 148 lise mezunu olgudan 79'unun (%53,4) erkek, 69'unun (%46,6) kadın olduğu; 117 üniversite- lisans- ön lisans- yüksek lisans- doktora mezunu olgudan 50'sinin (%42,7) erkek, 67'sinin (%57,3) kadın olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Cinsiyet ve Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

		Eğitim Durumu			p
Cinsiyet		***İlkokul/ Ortaokul Mezunu***	***Lise Mezunu***	***Üniversite/ Ön Lisans/ Lisans/ Doktora***	0,093
	Erkek	152 (%43,3)	79 (%53,4)	50 (%42,7)	
	Kadın	199 (%56,7)	69 (%46,6)	67 (%57,3)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Cinsiyet ile eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0,05) (Tablo 4).

Cinsiyet ve Çalışma Durumu Arasındaki İlişki

Çalışan statüsündeki 193 olgudan 105'i (%54,4) erkek, 88'i (%45,6) kadın; öğrenci statüsündeki 39 olgudan 21'i (%53,8) erkek, 18'i (%46,2) kadın; işsiz- ev hanımı- çalışmıyor statüsündeki 204 olgudan 22'si (%10,8) erkek, 182'si (%89,2) kadın; emekli statüsündeki 180 olgudan 133'ü (%73,9) erkek, 47'sinin (%26,1) kadın olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Cinsiyet ve Çalışma Durumu Arasındaki İlişki

		Çalışma Durumu				p
Cinsiyet		***Çalışıyor***	***Öğrenci***	***İşsiz/Ev Hanımı***	***Emekli***	***0,001 ******
	Erkek	105a (%54,4)	21a, b (%53,8)	22c (%10,8)	133b (%73,9)	
	Kadın	88a (%45,6)	18a, b (%46,2)	182c (%89,2)	47b (%26,1)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Tüm olgular (n=616) içinde cinsiyet ve çalışma durumları karşılaştırıldığında; erkek olgular içinde çalışıyor, işsiz ve emekli olgular arasında, kadın olgular içinde çalışıyor, işsiz-ev

hanımı ve emekli olgular arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,001; p<0,01) (Tablo 5).

Tüm Olgular (n=616) İçinde Yaş ile İnternet Kullanma Durumu Arasındaki İlişki

18-25 yaş arası 57 olgu arasında 55 olgu (%96,5) internet kullanmakta, 2 olgu (%3,5) internet kullanmamaktadır. 26-34 yaş arası 80 olgu arasında 77 olgu (%96,3) internet kullanmakta, 3 olgu (%3,8) internet kullanmamaktadır. 35-44 yaş arası 131 olgu arasında 116 olgu (%88,5) internet kullanmakta, 15 olgu (%11,5) internet kullanmamaktadır.45-60 yaş arası 154 olgu arasında 95 olgu (%61,7) internet kullanmakta, 59 olgu (%38,2) internet kullanmamaktadır. 61-83 yaş arası 187 olgu arasında 38 olgu (%20,3) internet kullanmakta, 149 olgu (%79,7) internet kullanmamaktadır. 84 yaş ve üstü 7 olgu (%100) internet kullanmamaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. Tüm Olgular (n=616) İçinde Yaş ile İnternet Kullanma Durumu Arasındaki İlişki

		İnternet Kullanma Durumu		p
Yaş		***Evet***	***Hayır***	***0,001*****
	18-25 arası	55a (%96,5)	2b (%3,5)	
	26-34 arası	77a (%96,3)	3b (%3,8)	
	35-44 arası	116a (%88,5)	15b (%11,5)	
	45-60 arası	95a (%61,7)	59a (%38,2)	
	61-83 arası	38a (%20,3)	149b (%79,7)	
	84 >	0a (%0)	7b (%100,0)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Tüm olgular içinde (n=616) yaş ile internet kullanımı karşılaştırıldığında; 18-25 yaş olgular içinde, 26-34 yaş olgular içinde, 35-44 yaş olgular içinde, 61-83 yaş arası olgular içinde ve 84 yaş üstü olgular içinde internet kullanıyor olmak ve internet kullanmıyor olmak durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,001;p<0,01) (Tablo 6).

Tüm Olgular (n=616) İçinde Cinsiyet ile İnternet Kullanıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki

281 erkek olgu arasında 165 olgu (%58,7) internet kullanmakta, 116 olgu (%41,3) kullanmamaktadır. 335 erkek olgu arasında 216 olgu (%64,5) internet kullanmakta, 119 olgu (%35,5) kullanmamaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Tüm Olgular (n=616) İçinde Cinsiyet ile İnternet Kullanıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki (13)

		İnternet Kullanıyor Olma Durumu		p
Cinsiyet		***Evet***	***Hayır***	0,143
	Erkek	165 (%58,7)	116 (%41,3)	
	Kadın	216 (%64,5)	119 (%35,5)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Cinsiyet ile internet kullanma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0,05) (Tablo 7).

Tüm Olgular (n=616) İçinde Eğitim Durumu ile İnternet Kullanıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki

İlkokul- ortaokul mezunu olan 351 olgu arasında 154 olgunun (%43,9) internet kullanmamakta, 197 olgu (%56,1) internet kullanmamaktadır. Lise mezunu olan 148 olgu arasında 117 olgu (%79,1) internet kullanmakta, 31 olgunun (%20,9) internet kullanmamaktadır. Üniversite- lisans- ön lisans- yüksek lisans- doktora mezunu olan 117 olgu arasında 110 olgu (%94,0) internet kullanmakta, 7 olgu (%6,0) kullanmamaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Tüm Olgular (n=616) İçinde Eğitim Durumu ile İnternet Kullanıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki

		İnternet Kullanıyor Olma Durumu		p
Eğitim Durumu		***Evet***	***Hayır***	***0,001*****
	İlkokul/ Ortaokul Mezunu	154a (%43,9)	197b (%56,1)	
	Lise Mezunu	117a (%79,1)	31b (%20,9)	
	Üniversite/ Lisans/ Ön Lisans/ Yüksek Lisans/ Doktora	110a (%94,0)	7b (%6,0)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Tüm olgular içinde (n=616) eğitim durumu ile internet kullanımı karşılaştırıldığında; ilkokul–ortaokul mezunu olgular içinde, lise mezunu olgular içinde ve üniversite- lisans- ön lisans–yüksek lisans- doktora mezunu olgular içinde internet kullanıyor olmak ile kullanmıyor olmak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,001;p<0,01) (Tablo 8).

Tüm Olgular İçinde (n=616) Çalışma Durumu ile İnternet Kullanıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki

Çalışma durumu statüsü olarak çalışıyor olan 193 olgu arasında 167 olgu (%86,5) internet kullanmakta, 26 olgu (%13,5) internet kullanmamaktadır. Çalışma durumu statüsü olarak öğrenci olan 39 olgu (%100) internet kullanmaktadır. Çalışma durumu statüsü olarak işsiz- çalışmıyor- ev hanımı olan 204 olgu arasında 111 olgu (%54,4) internet kullanmakta, 93 olgu (%45,6) internet kullanmamaktadır. Çalışma durumu statüsü olarak emekli olan 180 olgu arasında 64 olgu (%35,6) internet kullanmakta, 116 olgu (%64,4) internet kullanmamaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Tüm Olgular İçinde (n=616) Çalışma Durumu ile İnternet Kullanıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki

		İnternet Kullanıyor Olma Durumu		p
Çalışma Durumu		***Evet***	***Hayır***	***0,001****
	Çalışıyor	167a (%86,5)	26b (%13,5)	
	Öğrenci	39a (%100,0)	0b (%0)	
	İşsiz/ Çalışmıyor/ Ev Hanımı	111a (%54,4)	93b (%45,6)	
	Emekli	64a (%35,6)	116b (%64,4)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Tüm olgular içinde (n=616) çalışma durumu ile internet kullanımı karşılaştırıldığında, Çalışıyor statüsünde olgular içinde, öğrenci olgular içinde, işsiz- ev hanımı olgular içinde, emekli olgular içinde internet kullanıyor olmak ile kullanmıyor olmak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,001;p<0,01) (Tablo 9).

Tüm Olgular (n=616) İçinde Yaş ile Anestezi Konusunda Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

Tüm olgular (n=616) içinde 18-25 yaş arası 57 olgu içinde 26 olgu (%45,6) internette anestezi konusunda araştırma yapmış iken 31 olgu (%54,4) internette anestezi konusunda araştırma yapmamış, 26-34 yaş arası 80 olgu içinde 34 olgu (%42,5) internette anestezi konusunda araştırma yapmış iken 46 olgu (%57,5) internette anestezi konusunda araştırma yapmamış, 35-44 yaş arası 131 olgu içinde 52 olgu (%39,6) internette anestezi konusunda araştırma yapmış iken 79 olgu (%60,4) internette anestezi konusunda araştırma yapmamış, 45-60 yaş arası 154 olgu içinde 38 olgu (%24,6) internette anestezi konusunda araştırma yapmış iken 116 olgu (%75,4) internette anestezi konusunda araştırma yapmamış, 61-83 yaş arası 187 olgu içinde 11 olgu (%5,8) internette anestezi konusunda araştırma yapmış iken 176 olgu (%94,2) internette anestezi konusunda araştırma yapmamış, 84 yaş ve üzeri 7 olgu (%100) internette anestezi konusunda araştırma yapmamış olduğu tespit edilmiştir (Tablo 10).

Tablo 10: Yaş ile Anestezi Konusunda Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu		p
Yaş		***Evet***	***Hayır***	***0,001*****
	18-25 arası	26a (%45,6)	31b (%54,4)	
	26-34 arası	34a (%42,5)	46b (%57,5)	
	35-44 arası	52a (%39,6)	79b (%60,4)	
	45-60 arası	38a (%24,6)	116a (%75,4)	
	61-83 arası	11a (%5,8)	176b (%94,2)	
	84 >	0a (%0)	7a (%100)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Tüm olgular içinde (n=616) yaş ile anestezi konusunda internette araştırma yapmış olma durumu karşılaştırıldığında; 18-25 yaş arası olgular içinde, 26-34 yaş arası olgular içinde, 35-44 yaş arası olgular içinde ve 61-83 yaş arası olgular içinde anestezi konusunda internette araştırma yapmış olma ve olmama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (p=0,001; p<0,01) (Tablo 10).

Tüm Olgular (n=616) İçinde Eğitim Durumu ile Anestezi Konusunda Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

Tüm olgular (n=616) içinde 351 ilkokul mezunu olgu arasında 69 olgu (%19,6) internette anestezi konusunda araştırma yapmış, 282 olgu (%80,4) internette anestezi konusunda araştırma yapmamış, lise mezunu 148 olgu arasında 45 olgu (%30,4) internette anestezi konusunda araştırma yapmış, 103 olgu (%69,6) internette anestezi konusunda araştırma yapmamış, üniversite/ ön lisans/ lisans/ yüksek lisans/ doktora mezunu 117 olgu arasında 47 olgu (%40,1) internette anestezi konusunda araştırma yapmış, 70 olgu (%59,9) internette anestezi konusunda araştırma yapmamış oldukları tespit edilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11. Tüm Olgular (n=616) İçinde Eğitim Durumu ile Anestezi Konusunda Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu		p
Eğitim Durumu		***Evet***	***Hayır***	***0,001*****
	İlkokul/Ortaokul Mezunu	69a (%19,6)	282b (%80,4)	
	Lise Mezunu	45a (%30,4)	103a (%69,6)	
	Üniversite/ Ön Lisans/ Lisans/ Yüksek Lisans/ Doktora	47a (%40,1)	70b (%59,9)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Tüm olgular içinde (n=616) eğitim durumu ile anestezi konusunda internette araştırma yapmış olma durumu karşılaştırıldığında; ilkokul- ortaokul mezunu olgular içinde anestezi konusunda araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında, üniversite- ön lisans- lisans- yüksek lisans- doktora mezunu olgular içinde anestezi konusunda araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (p=0,001; p<0,01) (Tablo 11).

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular İçinde (n=381) Yaş ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

57 adet 18-25 yaş olgu arasında 26 olgu (%47,3) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 29 olgu (%52,7) araştırma yapmamıştır. 77 adet 26-34 yaş olgu arasında 34 olgu

(%44,2) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 43 olgu (%55,8) araştırma yapmamıştır. 116 adet 35-44 yaş olgu arasında 52 olgu (%44,8) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 64 olgu (%55,2) araştırma yapmamıştır. 95 adet 45-60 yaş olgu arasında 38 olgu (%40,0) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 57 olgu (%60,0) araştırma yapmamıştır. 38 adet 61-83 yaş olgu arasında 11 olgu (%28,9) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 27 olgu (%71,1) araştırma yapmamıştır (Tablo 12).

Tablo 12. İnternet Kullanıcısı Olan Olgular İçinde (n=381) Yaş ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu		p
Yaş		***Evet***	***Hayır***	0,413
	18-25 arası	26 (%47,3)	29 (%52,7)	
	26-34 arası	34 (%44,2)	43 (%55,8)	
	35-44 arası	52 (%44,8)	64 (%55,2)	
	45-60 arası	38 (%40,0)	57 (%60,0)	
	61-83 arası	11 (%28,9)	27 (%71,1)	

Chi-Square Testi ***p<0,01* **p<0,05*

İnternet kullanıcısı olan olgular (n=381) içinde yaş ile anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0,05) (Tablo 12).

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Eğitim Seviyesi ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

İnternet kullanıcısı olan 154 adet ilkokul-ortaokul mezunu arasında 69 olgu (%44,8) anestezi hakkında internette araştırma yapmış, 85 adet olgu (%55,2) yapmamıştır. İnternet kullanıcısı olan 117 adet lise mezunu arasında 45 olgu (38,5) anestezi hakkında internette araştırma yapmış, 72 adet olgu (%61,5) yapmamıştır. İnternet kullanıcısı olan 110 adet üniversite-lisans- ön lisans- yüksek lisans- doktora mezunu arasında 47 olgu (%42,7) anestezi hakkında internette araştırma yapmış, 63 adet olgu (%57,3) yapmamıştır (Tablo 13).

Tablo 13. İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (N=381) İçinde Eğitim Seviyesi ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu		p
Eğitim Seviyesi		***Evet***	***Hayır***	0,574
	İlkokul/ Ortaokul Mezunu	69 (%44,8)	85 (%55,2)	
	Lise Mezunu	45 (%38,5)	72 (%61,5)	
	Üniversite/ Lisans/ Ön lisans/ Yüksek Lisans/ Doktora	47 (%42,7)	63 (%57,3)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Eğitim seviyesi ile anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0,05) (Tablo 13).

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Daha Önce Anestezi Uygulanma Durumu ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

Daha önce anestezi alma öyküsü olan 264 olgu arasında 117 olgu (%44,3) anestezi hakkında internette araştırma yapmış, 147 olgu (%55,7) yapmamıştır. Daha önce anestezi alma öyküsü olmayan 117 olgu arasında 44 olgu (%37,6) anestezi hakkında internette araştırma yapmış, 73 olgu (%62,4) yapmamıştır (Tablo 14).

Tablo 14. İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Daha Önce Anestezi Uygulanma Durumu ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu		p
Daha Önce Anestezi Uygulanma Durumu		***Evet***	***Hayır***	0,221
	Evet	117 (%44,3)	147 (%55,7)	
	Hayır	44 (%37,6)	73 (%62,4)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

İnternet kullanıcısı olan olgular (n=381) içinde daha önce anestezi uygulanma durumu ile anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0,05) (Tablo 14).

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Günlük Ortalama İnternet Kullanımı ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

Günlük ortalama internet kullanımı 30 dakikadan az olan 67 olgu arasında 21 olgu (%31,3) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 46 olgu (%68,7) yapmamıştır. Günlük ortalama internet kullanımı 30-60 dakika arası olan 88 olgu arasında 31 olgu (%35,2) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 57 olgu (%64,8) yapmamıştır. Günlük ortalama internet kullanımı 1-2 saat arası olan 106 olgu arasında 47 olgu (%44,3) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 59 olgu (%55,7) yapmamıştır. Günlük ortalama internet kullanımı 2-4 saat arası olan 63 olgu arasında 33 olgu (%52,4) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 30 olgu (%47,6) yapmamıştır. Günlük ortalama internet kullanımı 4 saat ve üstü olan 57 olgu arasında 29 olgu (%50,9) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 28 olgu (%49,1) yapmamıştır (Tablo 15).

Tablo 15. İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Günlük Ortalama İnternet Kullanımı ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu		p
Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresi		***Evet***	***Hayır***	***0,047****
	30 Dakikadan Az	21a (%31,3)	46b (%68,7)	
	30-60 Dakika	31a (%35,2)	57a (%64,8)	
	1-2 Saat Arası	47a (%44,3)	59a (%55,7)	
	2-4 Saat Arası	33a (%52,4)	30a (%47,6)	
	4 Saat ve Üstü	29a (%50,9)	28a (%49,1)	

Chi-Square Testi ***p<0,01* **p<0,05*

İnternet kullanıcısı olan olgular (n=381) içinde günlük ortalama internet kullanımı ile anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yapma durumu karşılaştırıldığında; 30 dakikadan az internet kullanan olgular içinde anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yapıp yapmamak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,047;p<0,05) (Tablo 15).

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Anestezi Konusunda Bilgi Almak İçin Güvenilir Bir Sayfa Önerilse Kullanmak İster Misiniz Sorusu ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

Anestezi konusunda araştırma için güvenilir internet sitesi kullanımına evet diyen 249 olgu arasında 115 olgu (%46,2) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 134 olgu (%53,8) yapmamıştır. Anestezi konusunda araştırma için güvenilir internet sitesi kullanımına hayır diyen 43 olgu arasında 15 olgu (%34,9) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 28 olgu (%65,1) yapmamıştır. Anestezi konusunda araştırma için güvenilir internet sitesi kullanımına kararsızım diyen 89 olgu arasında 31 olgu (%34,8) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 58 olgu (%65,2) yapmamıştır (Tablo 16).

Tablo 16. İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Anestezi Konusunda Bilgi Almak İçin Güvenilir Bir Sayfa Önerilse Kullanmak İster Misiniz Sorusu ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu		p
Anestezi Konusunda Bilgi Almak İçin Güvenilir Bir Sayfa Önerilse Kullanmak İster Misiniz?		***Evet***	***Hayır***	0,103
	Evet	115 (%46,2)	134 (%53,8)	
	Hayır	15 (%34,9)	28 (%65,1)	
	Kararsızım	31 (%34,8)	58 (%65,2)	

Chi-Square Testi ***p<0,01* **p<0,05*

İnternet kullanıcısı olan olgular (n=381) içinde anestezi konusunda güvenilir bir sayfa önerilse kullanmak ister misiniz sorusu ile anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0,05) (Tablo 16).

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Yapılacak Olan Ameliyat/ Cerrahi İşlem Öncesi Anestezi Onayı Bilgisayar/ İnternet Üzerinden Anestezi Doktoru İle Görüntülü Uzaktan Görüşme İle Yapılsa Tercih Eder Misiniz Sorusu ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

Ameliyat öncesi teletıp yöntemi ile anestezi hekiminin anestezi muayenesine ve değerlendirmesine evet diyen 159 olgu arasında 83 olgu (%52,2) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 76 olgu (%47,8) yapmamıştır. Ameliyat öncesi teletıp yöntemi ile anestezi hekiminin anestezi muayenesine ve değerlendirmesine hayır diyen 109 olgu arasında 37 olgu (%33,9) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 72 olgu (%66,1) yapmamıştır. Ameliyat öncesi teletıp yöntemi ile anestezi hekiminin anestezi muayenesine ve değerlendirmesine kararsızım diyen 113 olgu arasında 41 olgu (%36,3) anestezi konusunda internette araştırma yapmış, 72 olgu (%63,7) yapmamıştır (Tablo 17).

Tablo 17. İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Yapılacak Olan Ameliyat/ Cerrahi İşlem Öncesi Anestezi Onayı Bilgisayar/ İnternet Üzerinden Anestezi Doktoru İle Görüntülü Uzaktan Görüşme İle Yapılsa Tercih Eder Misiniz? Sorusu ile Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu		p
Yapılacak Olan Ameliyat/ Cerrahi İşlem Öncesi Anestezi Onayı Bilgisayar/ İnternet Üzerinden Anestezi Doktoru İle Görüntülü Uzaktan Görüşme İle Yapılsa Tercih Eder Misiniz?		***Evet***	***Hayır***	***0,004****
	Evet	83a (%52,2)	76b (%47,8)	
	Hayır	37a (%33,9)	72b (%66,1)	
	Kararsızım	41a (%36,3)	72a (%63,7)	

Chi-Square Testi ***p<0,01* **p<0,05*

İnternet kullanıcısı olan olgular (n=381) içinde yapılacak olan ameliyat/ cerrahi işlem öncesi anestezi onayı bilgisayar/ internet üzerinden anestezi doktoru ile görüntülü uzaktan görüşme ile yapılmasını (teletıp yöntemi) tercih etme tercihleri ile anestezi yöntemi konusunda internette araştırma karşılaştırıldığında; teletıp yöntemiyle anestezi onayına evet diyen olgular içinde anestezi konusunda internette araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında, teletıp yöntemiyle anestezi onayına hayır diyen olgular içinde anestezi konusunda

internette araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p: 0,004;p<0,05) (Tablo 17).

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Anestezi Konusunda Bilgi Almak İçin Güvenilir Bir İnternet Sayfası Önerilse Kullanmak İster Misiniz Sorusu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Anestezi konusunda güvenilir internet sitesi önerilmesi halinde kullanır mısınız sorusuna evet diyen 249 olgu arasında 93 olgunun (%37,3) ilkokul- ortaokul mezunu, 68 olgunun (%27,3) lise mezunu,88 olgunun (%35,3) üniversite, lisans, ön lisans, yüksek lisans-doktora mezunu olduğunu tespit edilmiştir. Anestezi konusunda güvenilir internet sitesi önerilmesi halinde kullanır mısınız sorusuna hayır diyen 43 olgu arasında 26 olgunun (%60,5) ilkokul- ortaokul mezunu, 12 olgunun (%27,9) lise mezunu,5 olgunun (%11,6) üniversite, lisans, ön lisans, yüksek lisans- doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir. Anestezi konusunda güvenilir internet sitesi önerilmesi halinde kullanır mısınız sorusuna kararsızım diyen 89 olgu arasında 35 olgunun (%39,3) ilkokul- ortaokul mezunu, 37 olgunun (%41,6) lise mezunu, 17 olgunun (%19,1) üniversite, lisans, ön lisans, yüksek lisans- doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir (Tablo 18).

Tablo 18. İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Anestezi Konusunda Bilgi Almak İçin Güvenilir Bir İnternet Sayfası Önerilse Kullanmak İster Misiniz? Sorusu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

		Eğitim Durumu			p
Anestezi konusunda bilgi almak için güvenilir bir internet sayfası önerilse kullanmak ister misiniz?		***İlkokul/ Ortaokul Mezunu***	***Lise Mezunu***	***Üniversite/ Lisans/ Ön Lisans/ Yüksek Lisans/ Doktora***	***0,001 *****
	Evet	93a (%37,3)	68a (%27,3)	88b (%35,3)	
	Hayır	26a (%60,5)	12a,b (%27,9)	5b (%11,6)	
	Kararsızım	35a,b (%39,3)	37b (%41,6)	17a (%19,1)	

Chi-Square Testi ***p<0,01* **p<0,05*

İnternet kullanıcısı olan olgular (n=381) içinde anestezi konusunda internette güvenilir site önerilmesi halinde kullanım tercihleri ile eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında; anestezi hakkında bilgi edinme için güvenilir internet sitesi önerilmesi halinde kabul eden olgular içinde ilkokul-ortaokul mezunu olgular ve lise mezunu olgular ile üniversite- ön lisans- lisans – yüksek lisans- doktora mezunu olgular arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulundu (p=0,001;p<0,01) (Tablo 18).

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Cerrahi Yöntem/ Ameliyat Konusunda İnternetten Araştırma Yapma Durumu ile İnternette Anestezi İle Alakalı Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

Ameliyat- cerrahi yöntem hakkında internetten araştırma yapan 261 olgu arasında 158 olgu (%60,5) internette anestezi hakkında araştırma yapmış, 103 olgu (%39,5) yapmamıştır. Ameliyat- cerrahi yöntem hakkında internetten araştırma yapmamış olan 120 olgu arasında 3 olgu (%2,5) internette anestezi hakkında araştırma yapmış, 117 olgu (%97,5) yapmamıştır (Tablo 19).

Tablo 19. İnternet Kullanıcısı Olan Olgular (n=381) İçinde Cerrahi Yöntem/ Ameliyat Konusunda İnternetten Araştırma Yapma Durumu ile İnternette Anestezi İle Alakalı Araştırma Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yapma Durumu		p
Cerrahi Yöntem/ Ameliyat Konusunda İnternetten Araştırma Yapma Durumu		***Evet***	***Hayır***	***0,001****
	Evet	158a (%60,5)	103b (%39,5)	
	Hayır	3a (%2,5)	117b (%97,5)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

İnternet kullanıcısı olgular içinde (n=381) cerrahi yöntem/ ameliyat konusunda internette araştırma yapmış olma durumu ile anestezi konusunda internette araştırma yapmış olma durumu karşılaştırıldığında; cerrahi yöntem/ ameliyat konusunda internette araştırma yapmış olgular içinde anestezi konusunda internette araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında,

cerrahi yöntem/ ameliyat konusunda internette araştırma yapmamış olgular içinde anestezi konusunda internette araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulunmuştur (p=0,001; p<0,01) (Tablo 19).

Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapmayan Olguların (N=455) İnternet Kullanım Durumları

Anestezi konusundan internette araştırma yapmamış olan 455 olgudan 220 olgu (%48,4) internet kullanmakta olup 235 olgu (%51,6) internet kullanmamaktadır (Tablo 20).

Tablo 20. Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapmayan Olguların (n=455) İnternet Kullanım Durumları

		N	**%**
İnternet Kullanıyor Musunuz?	***Evet***	220	48,4
	Hayır	235	51,6

İnternet Kullanıcısı Olmayan Olguların (n=235) Uygulanacak Olan Cerrahi Yöntem Hakkında Bilgi Kaynağı Tercihleri

İnternet kullanıcısı olmayan olguların (n=235) uygulanacak olan cerrahi yöntem hakkında %23,4'ü (n=55) akraba ve arkadaşlardan, %1,3'ü (n=3) kitap-dergi-gazete vb. basılı materyallerden, %0,4'ü (n=1) televizyon programlarından araştırma yapmış olduğu gözlemlenmiş olup %77'sinin (n=181) araştırma yapmadığı gözlemlenmiştir (Tablo 21).

Tablo 21. İnternet Kullanıcısı Olmayan Olguların (n=235) Uygulanacak Olan Cerrahi Yöntem Hakkında Bilgi Kaynağı Tercihleri

		N	**%**
Uygulanacak cerrahi yöntem hakkında nereden araştırma yaptınız?	***Arkadaş- Akraba***	55	23,4
	Kitap- Dergi- Gazete	3	1,3
	TV Programları	1	0,4
	Araştırma Yapmadım	181	77,0

Anestezi konusunda İnternette Araştırma Yapmamış Olan Olgular (n=455) Arasında Yaş ile İnternette Anestezi ile Alakalı Araştırma Yapmama Sebebi Olarak İnternet Kullanmıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki

Anestezi konusunda internette araştırma yapmayan 18-25 yaş arası olgulardan (n=31) %6,5'u (n=2) internet kullanmıyorken %93,5'inin (n=29) internet kullandığı, 26-34 yaş arası olgulardan (n=46) %6,5'u (n=3) internet kullanmıyorken %93,5'inin (n=43) internet kullandığı, 35-44 yaş arası olgulardan (n=79) %19'u (n=15) internet kullanmıyorken %81,0'inin (n=64) internet kullandığı, 45-60 yaş arası olgulardan (n=116) %50,9'u (n=59) internet kullanmıyorken %49,1'inin (n=57) internet kullandığı, 61-83 yaş arası olgulardan (n=176) %84,7'si (n=149) internet kullanmıyorken %15,3'ünün (n=27) internet kullandığı, 84 yaş ve üzeri olguların (n=7) %100'ünün(n=7) internet kullanmadığı tespit edilmiştir (Tablo 22).

Tablo 22. Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapmayan Olgular (n=455) İçinde Yaş ile İnternet Kullanmıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki

		İnternet Kullanmıyor Olma Durumu		p
		Evet	***Hayır***	
Yaş	***18-25 arası***	2a (%6,5)	29b(%93,5)	***0,001*****
	26-34 arası	3a (%6,5)	43b (%93,5)	
	35-44 arası	15a (%19,0)	64b (%81,0)	
	45-60 arası	59a (%50,9)	57a (%49,1)	
	61-83 arası	149a (%84,7)	27b (%15,3)	
	84 >	7a (%100,0)	0b (%0)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olan olgular (n=455) arasında yaş ile internette anestezi ile alakalı araştırma yapmama sebebi olarak internet kullanmıyor olma durumu karşılaştırıldığında; 18-25 yaş olgular içinde, 26-34 yaş olgular içinde, 35-44 yaş olgular içinde, 61-83 yaş olgular içinde ve 84 yaş üzeri olgular içinde internet kullanmıyor olmak durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p=0,001;p<0,01) (Tablo 22).

Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapmayan Olgular (n=455) İçinde Yaş ile Anestezi Konusunda Araştırma Yapmama Sebebi Olarak Bilgisayar/ Akıllı Telefon Ya Da Tablet Kullanmıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olgular (n=455) içinde yaşa göre anestezi konusunda araştırma yapmama sebepleri arasında bilgisayar/ akıllı telefon ya da tablet kullanmama (cihaz kullanmama) durumu karşılaştırıldığında, 18-25 yaş arası olgular (n=31) içinde sebep olarak cihaz kullanmayan 1 olgu (%3,2), 26-34 yaş arası olgular (n=46) içinde sebep olarak cihaz kullanmayan 0 olgu (%0), 35-44 yaş arası olgular (n=79) içinde sebep olarak cihaz kullanmayan 2 olgu (%2,5), 45-60 yaş arası olgular (n=116) içinde sebep olarak cihaz kullanmayan 9 olgu (%7,8), 61-83 yaş arası olgular (n=176) içinde sebep olarak cihaz kullanmayan 35 olgu (%19,9), 84 yaş üstü olgular (n=7) içinde sebep olarak cihaz kullanmayan 1 olgu (%14,3) tespit edilmiştir (Tablo 23).

Tablo 23. Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapmayan Olgular İçinde (n=455) Yaş ile Bilgisayar/ Akıllı Telefon Ya Da Tablet Kullanmıyor Olma Durumu Arasındaki İlişki

		Bilgisayar/ Akıllı Telefon Ya Da Tablet Kullanmama Durumu		p
Yaş		***Evet***	***Hayır***	***0,001*****
	18-25 arası	1a (%3,2)	30a(%96,8)	
	26-34 arası	0a (%0)	46b (%100,0)	
	35-44 arası	2a (%2,5)	77b (%97,5)	
	45-60 arası	9a (%7,8)	107a (%92,2)	
	61-83 arası	35a (%19,9)	141b (%80,1)	
	84 >	1a (%14,3)	6a (%85,7)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olgular (n=455) içinde yaşa göre anestezi konusunda araştırma yapmama sebepleri arasında bilgisayar/ akıllı telefon ya da tablet kullanmama (cihaz kullanmama) durumu karşılaştırıldığında; 26-34 yaş arası, 35-44 yaş arası, 61-83 yaş arası ile cihaz kullanmama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p=0,001;p<0,01) (Tablo 23).

Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapmayan Olgular (n=455) İçinde Yaş ile İnternette Araştırma Yapmama Sebebi Olarak İnternetteki Bilgilere Güvenmeme Durumu Arasındaki İlişki

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olgular (n=455) içinde yaşa göre anestezi konusunda araştırma yapmama sebepleri arasında internetteki bilgilere güvenmeme durumu karşılaştırıldığında; 18-25 yaş arası olgular (n=31) içinde sebep olarak internetteki bilgilere güvenmeyen 7 olgu (%22,6), 26-34 yaş arası olgular (n=46) içinde 11 olgu (%23,9), 35-44 yaş arası olgular (n=79) içinde 23 olgu (%29,1), 45-60 yaş arası olgular (n=116) içinde 22 olgu (%19,0), 61-83 yaş arası olgular (n=176) içinde 11 olgu (%6,3), 84 yaş üstü olgular (n=7) içinde 0 olgu (%0,0) tespit edilmiştir.

Tablo 24. Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapmayan Olgular İçinde (n=455) Yaş ile İnternetteki Bilgilere Güvenmeme Durumu Arasındaki İlişki

		İnternetteki Bilgilere Güvenmeme Durumu		p
		Evet	***Hayır***	
Yaş	***18-25 arası***	7a (%22,6)	24a(%77,4)	***0,001*****
	26-34 arası	11a (%23,9)	35a (%76,1)	
	35-44 arası	23a (%29,1)	56b (%70,9)	
	45-60 arası	22a (%19,0)	94a (%81,0)	
	61-83 arası	11a (%6,3)	165b (%93,8)	
	84 Yaş >	0a (%0)	7a (%100,0)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olgular (n=455) içinde yaşa göre anestezi konusunda araştırma yapmama sebepleri arasında internetteki bilgilere güvenmeme durumu karşılaştırıldığında; 35-44 yaşa arası ve 61-83 yaş arası ile internetteki bilgilere güvenmeme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p=0,001;p<0,01) (Tablo 24).

Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapmayan Olgular (n=455) İçinde Yaş ile İnternette Araştırma Yapmama Sebebi Olarak İnternette Bilgiyi Nerede Bulabileceğini Bilememe Durumu Arasındaki İlişki

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olgular (n=455) içinde yaşa göre anestezi konusunda araştırma yapmama sebepleri arasında internette bilgiyi nerede bulabileceğini bilememe durumu karşılaştırıldığında; 18-25 yaş arası olgular (n=31) içinde sebep olarak internette bilgiyi nerede bulabileceğini bilmeyen 2 olgu (%6,5), 26-34 yaş arası olgular (n=46) içinde 2 olgu (%4,3), 35-44 yaş arası olgular (n=79) içinde 5 olgu (%6,3), 45-60 yaş arası olgular (n=116) içinde 7 olgu (%6,0), 61-83 yaş arası olgular (n=176) içinde 11 olgu (%6,3), 84 yaş üstü olgular (n=7) içinde 0 olgu (%0,0) tespit edilmiştir.

Tablo 25.Anestezi Konusunda İnternette Araştırma Yapmayan Olgular İçinde (n=455) Yaş ile İnternette Bilgiyi Nerede Bulabileceğini Bilememe Durumu Arasındaki İlişki

		İnternette Bilgiyi Nerede Bulabileceğini Bilememe Durumu		p
		Evet	***Hayır***	
Yaş	***18-25 arası***	2 (%6,5)	29 (%93,5)	0,982
	26-34 arası	2 (%4,3)	44 (%95,7)	
	35-44 arası	5 (%6,3)	74 (%93,7)	
	45-60 arası	7 (%6,0)	109 (%94,0)	
	61-83 arası	11 (%6,3)	165 (%93,8)	
	84 Yaş>	0 (%0)	7 (%100,0)	

*Chi-Square Testi **p<0,01 *p<0,05*

Anestezi konusunda internette araştırma yapmayan olgular içinde (n=455) yaş ile internette bilgiyi nerede bulabileceğini bilememe durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır(p>0,05) (Tablo 25).

COVID-19 Enfeksiyonuna Yakalanır Mıyım Cevabı Veren İnternet Kullanıcısı Olan Olguların (n=176) Demografik Özellikleri

İnternet kullanıcısı olan olgular arasında 10. soruda şıklar arasında yer alan Koronavirus (COVID-19) enfeksiyonuna yakalanır mıyım şıkkını işaretleyen olguların %14,8'i (n=26) 18-

25 yaş arası, %20,5'i (n=36) 26-34 arası, %28,4'ü (n=50) 35-44 arası, %27,8'i (n=49) 45-60 arası ve %8,5'i (n=15) ise 61-83 yaş arasındadır. Olguların %40,9'u (n=72) erkek iken, %59,1'i (n=104) ise kadındır. Eğitim durumları %36,9'u (n=65) ilkokul/ ortaokul mezunu iken, %26,7'si (n=47) lise mezunu ve %36,4'ü (n=64) ise üniversite/ ön lisans/ lisans/ yüksek lisans/ doktora mezunudur. Çalışma durumları %46,6'sı (n=82) çalışıyor iken, %11,4'ü (n=20) öğrenci ve %26,1'i (n=46) işsiz/çalışmıyor ve ev hanımı ve %15,9'u (n=28) ise emeklidir (Tablo 26).

Tablo 26. COVID-19 Enfeksiyonuna Yakalanır Mıyım? Cevabı Veren İnternet Kullanıcısı Olan Olguların (n=176) Demografik Özellikleri

		N	*%*
Yaş Aralığı	***18-25 Arası***	26	14,8
	26-34 Arası	36	20,5
	35-44 Arası	50	28,4
	45-60 Arası	49	27,8
	61-83 Arası	15	8,5
Cinsiyet	***Erkek***	72	40,9
	Kadın	104	59,1
Eğitim Durumu	***İlkokul/ Ortaokul Mezunu***	65	36,9
	Lise Mezunu	47	26,7
	Üniversite/ Ön Lisans/ Lisans/ Yüksek Lisans/ Doktora	64	36,4
Çalışma Durumu	***Çalışıyor***	82	46,6
	Öğrenci	20	11,4
	İşsiz/Çalışmıyor/Ev Hanımı	46	26,1
	Emekli	28	15,9

COVID-19 Enfeksiyonuna Yakalanır mıyım Cevabı Veren İnternet Kullanıcısı Olguların (n=176) Operasyon Öncesi İnternette Anestezi Hakkında Araştırma Yapma Durumu, Teletıp Yöntemi Tercihleri, İnteraktif İnternet Sitesi Aracılı Bilgi Edinmeyi Kabul Etme Durumu ve İnternette Anestezi ile Alakalı Araştırma Yapmış Olmanın Endişeleri Giderme Durumu

İnternet kullanıcısı olan olgular arasında 10. soruda yer alan Koronavirus (COVID-19) enfeksiyonuna yakalanır mıyım şıkkını işaretleyen olgular(n=176) içinde %46'sı (n=81) internette anestezi hakkında araştırma yapmış iken, %54'ü (n=95) ise araştırma yapmamıştır. Anestezi doktoru ile uzaktan görüşme hakkındaki soruya, %42,6'sı (n=75) evet demiş iken, %25,6'sı (n=45) hayır ve %31,8'i (n=56) ise kararsızım şıkkını cevabı vermiştir. İnternette bilgi edinme yöntemi olarak interaktif internet sitesi ile bilgi edinme için %17,6'sı (n=31) evet demiş iken, %82,4'ü (n=145) ise hayır demiştir. İnternetten araştırma yapmak yapılacak olan işlem/ girişim/ anestezi konusunda olan endişelerinizi giderdi mi sorusuna 81 olgu içinde %24,7'si (n=20) evet, %37'si (n=30) hayır ve %38,3'ü (n=31) ise kararsızım demiştir (Tablo 27).

Tablo 27. COVID-19 Enfeksiyonuna Yakalanır mıyım Cevabı Veren İnternet Kullanıcısı Olan Olguların (n=176) Operasyon Öncesi İnternette Anestezi Hakkında Araştırma Yapma Durumu, teletıp yöntemi tercihleri, interaktif internet sitesi aracılı bilgi edinmeyi kabul etme durumu ve internette anestezi ile alakalı araştırma yapmış olmanın endişeleri giderme durumu

		N	***%***
Anestezi Hakkında Araştırma Yapmış Olmak	***Evet***	81	46,0
	Hayır	95	54,0
Yapılacak olan ameliyat/cerrahi işlem öncesi anestezi onayı bilgisayar/internet üzerinden anestezi doktoru ile görüntülü uzaktan görüşme ile yapılsa tercih eder misiniz?	***Evet***	75	42,6
	Hayır	45	25,6
	Kararsızım	56	31,8
İnteraktif/ etkileşimli internet sitesinden bilgi edinmeyi kabul etme	***Evet***	31	17,6
	Hayır	145	82,4
İnternetten araştırma yapmak yapılacak olan işlem/ girişim/ anestezi konusunda olan endişelerinizi giderdi mi?	***Evet***	20	24,7
	Hayır	30	37,0
	Kararsızım	31	38,3

Uygulanacak Cerrahi Yöntemi İnternette Araştıran Olguların (Anket Soru 9 İkinci Şık İşaretleyen Olgular) Güvenilir İnternet Sitesi Önerilse Kullanma Tercihleri

Uygulanacak olan cerrahi yöntem hakkında nereden araştırma yaptınız sorusuna internet cevabı veren olguların anestezi hakkında güvenilir internet sitesi önerilse kullanır mısınız sorusuna %72'si (n=188) evet, %8'i (n=21) hayır ve %20'si (n=52) ise kararsızım cevabı vermiştir (Tablo 28).

Tablo 28. Uygulanacak Cerrahi Yöntemi İnternette Araştıran Olguların (Anket Soru 9'daki İkinci Seçeneği İşaretleyen Olgular) Güvenilir İnternet Sitesi Önerilse Kullanma Tercihleri

		N	***%***
Anestezi Konusunda Güvenilir İnternet Sitesi Önerilse Kullanır Mısınız?	***Evet***	188	72,0
	Hayır	21	8,0
	Kararsızım	52	20,0

TARTIŞMA

Çalışma süresi boyunca preoperatif anestezi değerlendirmesi amacıyla anesteziyoloji polikliniğimize başvuran hastalardan anket doldurmayı ve çalışmaya katılmayı kabul eden 698 olguya anket uygulanmış olup 82 olgunun anketleri değerlendirmeye uygun bulunmayıp çalışmamıza 616 olgunun doldurmuş olduğu anketler dahil edilmiştir.

Soru 1: Kaç Yaşındasınız?

Çalışmamızdaki hasta popülasyonu yaş gruplarında ileri yaş grupları daha yüksek oranlarda bulunmuştur. Türkiye'nin nüfus piramidinde 60 yaş ve üzeri popülasyon daralmaktadır (38). Kurup ve ark.(8) cerrahi hastalar için bilgi kaynağı olarak internet kullanımının rolünü araştırdıkları çalışmasında 61-83 yaş arası hastalar %30 oranında tespit edilmiş, Wieser ve ark.(5) anestezi öncesi bilgi edinmek için interneti kullanan hastalarla ilişkili faktörleri araştırdıkları çalışmasında 61-80 yaş arası olgular %25,0 oranında, 80 yaş üzeri olgular %1,0 oranında, Çevik ve ark.(26) anesteziyoloji kliniğindeki hastaların internet kullanım özelliklerini preoperatif değerlendirdikleri çalışmasında 60 yaş üstü olgular %17,7 oranında tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda Türkçe okur-yazar hasta grubu değerlendirilmiş olmasına rağmen olgularımızdan 61-83 yaş arası olanların %30,0 oranında bulunduğunu, 84 yaş ve üstü olgular muhtemel dışlama kriterlerinden ötürü çalışmaya dahil olamadıklarından %1,1 oranında kaldığını gözlemlemekteyiz. Wieser ve ark.(5) çalışmasındaki olgular 18-44 yaş arası %44, Çevik ve ark.(26) çalışmasında 18-29 yaş arası olgular %30,6 oranında, bizim çalışmamızda ise 18-25 yaş grubu olguları %9,3 oranında, 26-34 yaş arası olguları %13,0 oranında tespit ettik. Bu oranların düşüklüğünü COVID-19

pandemisi nedenli elektif vakaların iptali, komorbid hastalıkların ve onkolojik hadiselerin ileri yaşlarda daha yüksek oranda görünmesine bağlamaktayız. Wieser ve ark.(5) çalışmasında 45-60 yaş arası olgular %31,0 oranında, Çevik ve ark.(26) çalışmasında 30-60 yaş arası olgular %51,7 oranında tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda 35-44 yaş arası 131 olgu (%21,3), 45-60 yaş arası 154 olgu (%25,0) tespit edilmiştir.

Soru 2: Cinsiyetiniz Nedir?

Nucci ve ark.(7) anestezi konsültasyonu öncesi bilgi kaynağı olarak internet kullanımının rolünü araştırdıkları çalışmasında %38,0 erkek, %62,0 kadın olgu, Kurup ve ark.(8) cerrahi hastalar için bilgi kaynağı olarak internet kullanımının rolünü araştırdıkları çalışmasında %35,0 erkek olgu, %59,0 kadın olgu, Çevik ve ark.(26) anesteziyoloji kliniğindeki hastaların internet kullanım özelliklerini preoperatif değerlendirdikleri çalışmasında %56,4 erkek, %43,6 kadın olgu, Wieser ve ark.(5) anestezi öncesi bilgi edinmek için interneti kullanan hastalarla ilişkili faktörleri araştırdıkları çalışmasında %54,0 erkek, %46,0 kadın olgu tespit etmiş olup biz çalışmamızda 281 erkek (%45,6) ve 335 kadın (%54,4) olgu tespit ettik. Çalışmamızda bu soruda erkek ve kadın şıklarının haricinde belirtmek istemiyorum ya da LGBT gibi bir seçenek sunmamış olmamız çalışmamızın eksik yanlarından biridir.

Soru 3: Eğitim Durumunuz Nedir?

Kurup ve ark.(8) cerrahi hastalar için bilgi kaynağı olarak internetin rolünü araştırdıkları çalışmasında eğitim düzeyleri lise öncesi için %30,0, lise ve dengi için %48,0, üniversite ve üstü için %15,0, Wieser ve ark.(5) cerrahi hastalar için bilgi kaynağı olarak internetin rolünü araştırdıkları çalışmasında çıraklık (düşük eğitim düzeyi olarak nitelendirilen eğitim düzeyi) %75,0, lise ve üstü eğitim düzeyi %25,0, Çevik ve ark.(26) anesteziyoloji kliniğindeki hastaların internet kullanım özelliklerini preoperatif değerlendirdikleri çalışmasında eğitim düzeyleri ilkokul ve ortaokul için %48,1, lise için %33,4, üniversite için %18,3 olarak tespit etmişlerdir. Bizim çalışmamızda 351 olgu (%57,0) ilkokul- ortaokul mezunu, 148 olgu (%24,0) lise mezunu, 117 olgu (olgulardan 7'si yüksek lisans, 6'sı doktora eğitim düzeyinde) (%19,0) üniversite- lisans- ön lisans- yüksek lisans- doktora eğitim düzeylerine sahip olduğunu tespit ettik. Çalışmamızdaki hasta popülasyonumuzun ülkemizin demografik verilerine nazaran daha yaşlı olduğunu gözlemlememize karşın okur- yazar hasta gruplarının çalışmaya dahil edilmesine rağmen olgularımızın eğitim durumlarını benzer

çalışmalara göre daha düşük tespit ettik. Bu durumu yaşlı hasta popülasyondaki eğitim durumunun daha düşük olmasına, COVID-19 pandemisi sebepli hasta panelinin değişmesine ve ilimizin demografik verileri ile alakalı olabileceğini düşünmekteyiz.

Soru 4: Çalışma Durumunuz Nedir?

Sosyal statü olarak Nucci ve ark.(7) çalışmasında %45,0, Çevik ve ark.(26) çalışmasında %70,3 oranında aktif çalışan olgular varken bizim çalışmamızda 193 olgunun (%31,3) çalışıyor olduğunu tespit ettik. Bu düşüklüğü ilimizin iş sektörü olanakları, COVID-19 pandemisi sebepli yaşanan iş kayıpları ve olgularımızın aktif çalışma hayatında olmayan ileri yaş gruplarında daha yoğun olmasına bağlamaktayız.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında öğrenci statüsünde olan olguların oranı %7,0 oranında tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda da 39 olgu (%6,3) öğrenci statüsündedir.

Çevik ve ark.(26) çalışmasında olguların %2,7'si işsiz oldukları, Nucci ve ark.(7) çalışmasında %12,0 oranında işsiz oldukları tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda 204 olgunun (%33,1) işsiz- çalışmıyor- ev hanımı olduğunu tespit ettik. Bu oranın yüksekliğini ilimizin iş hayatında çalışma imkanlarına, ev hanımı tanımının kullanılarak çalışmayan hasta statüsünde değerlendirilmesine ve COVID-19 pandemisi sebepli ekonomik daralmaların bir bütünü olabileceğini düşünmekteyiz.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında olguların %36,0'sı oranında emekli statüsünde iken çalışmamızda 180 olgunun (%29,2) emekli statüsünde olduğunu tespit ettik. Olgularımızın yaşlı oranının yüksek oluşu ile emekli statüsündeki olguların çokluğunun ilişkili olduğunu düşünmekteyiz.

Soru 5: Size Hangi Bölüm Tarafından Ameliyat/ Operasyon/ Cerrahi Girişim/ Anestezi Altında İşlem- Tetkik Uygulanacak?

Bu soruda olgularımıza size hangi bölüm tarafından ameliyat/ operasyon/ cerrahi girişim/ anestezi altında işlem-tetkik uygulanacağı sorulmuştur.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında %23,0 olgu sindirim sistemi cerrahisi olarak tespit edilmiş olup benzer şekilde bizim çalışmamızda 135 olguya (%21,9) genel cerrahi tarafından operasyon planı yapıldığını tespit ettik.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında ortopedi ve travmatoloji olgularının oranı %27,0 iken bizim çalışmamızdaki 26 olguya (%4,2) ortopedi ve travmatoloji tarafından operasyon planı yapılmıştır. Bu düşüklüğü COVID-19 pandemisi öncesi iki ameliyathane salonu çalışan

kliniğin acil vakalar, fraktür cerrahisi ve onkoloji hastaları harici operasyonların ertelenmesi sebebiyle pek çok ayaktan elektif başvuru yapan hasta grubunun çalışmaya dahil olamaması sebepli olduğunu düşünmekteyiz.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında %27,0 oranında kadın hastalıkları ve doğum bölümü olguları mevcut iken bizim çalışmamızda benzer şekilde 124 olgunun (%20,1) kadın hastalıkları ve doğum olguları olduğunu tespit ettik.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında %6,0 oranında üroloji olguları mevcutken bizim çalışmamızdaki 114 olguya (%18,5) üroloji tarafından operasyon planı olduğunu tespit ettik. Bu yüksekliği COVID-19 pandemisi dönemi olmasına rağmen üroloji kliniğimizin vakalarının pek çoğunun cerrahi sağaltım ya da kontrol gerektiren hastalıklara sahip olması ile bağdaştırmaktayız.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında %10,0 oranında KBB olguları mevcutken bizim çalışmamızda 33 olguya (%5,4) KBB tarafından operasyon planı olduğunu tespit ettik. Bu düşüklüğü COVID-19 pandemisi sebepli elektif KBB operasyonlarının ertelenmesi ile bağdaştırmaktayız.

Çalışmamızda bazı cerrahi bölümlere ait olguların katılım oranlarının düşük olmasını COVID-19 pandemisi sebepli onkolojik cerrahiler, hastaların opere olmadıkları takdirde mevcut klinik durumunu bozacak durumlar ve acil hastalar dışındaki elektif vakaların iptal edilmiş olması ile bağdaştırmaktayız. Ortopedi ve travmatoloji bölümü için deformite ameliyatları, beyin ve sinir cerrahisi bölümü için nörolojik defisite sebep olmayan lomber disk hernisi operasyonları, göğüs cerrahisi için torasik sempatektomi, KBB bölümü için septorinoplasti, endoskopik sinüs cerrahisi vb., PRC bölümü için cinsiyet değiştirme, mamoplasti, abdominoplasti operasyonları vb., KDC bölümü için varis operasyonları vb. iptal edildiğinden olgu sayılarının ve yüzdelerinin düşük olmasını normal karşılamaktayız. Pandemi sürecinde hastanemiz ameliyathanesinde aktif operasyon salonu kapasitesinin azaltılması sebebiyle toplam vaka sayılarımızda da azalma gerçekleşmiştir. Hastanemizde COVID-19 pandemisi öncesi 13 ameliyathane salonu ile çalışılırken pandemi sürecinde 8 ameliyathane salonu ile çalışılmıştır. Bu bağlamda çalışmamız COVID-19 pandemisi harici bir dönemde yapılmış olması durumunda sonuçların daha farklı olabileceğini düşünmekteyiz.

Soru 6: Daha Önce Size Anestezi (Narkoz-İlaçla Uyutma) Uygulandı Mı?

Kurup ve ark.(8) yapmış olduğu çalışmada daha önce anestezi almış olgular %85,0, almamış olanlar %9,0 ve soruyu cevapsız bırakanlar %6,0 oranında, Wieser ve ark.(5) çalışmasında anestezi öyküsü olanlar %83,0, Çevik ve ark.(26) çalışmasında daha önce

operasyon öyküsü olanlar %56,4, olmayanlar %43,6 oranında tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda 418 olgunun (%67,9) daha önce anestezi almış olduğunu tespit ettik. Çalışmanın yapılmış olduğu dönemde COVID-19 pandemisi nedeniyle hastanemizde pek çok elektif vakanın (plastik cerrahinin kozmetik sebepli operasyonları, cinsiyet değişim operasyonları, KBB'nin septorinoplasti, endoskopik sinüs cerrahisi, ortopedi ve travmatoloji bölümünün fraktür ve onkoloji dışı vakaları, göz cerrahisi katarakt, genel cerrahi hemoroid cerrahisi vb.) durdurulması sebebiyle pek çok ilk kez anestezi planı yapılacak olgunun operasyonları ertelenmiş olup onkolojik cerrahi gerektiren ya da öncelikli olan vakalar için operasyon planı yapılmıştır. Pandemi öncesi olgularımızın anestezi öyküsü mevcudiyetinin daha düşük olduğunu düşünmekteyiz.

Soru 7: Anestezi (Narkoz Verecek) Uygulayacak Olan Kişi Ve/ Veya Kişiler Kimlerdir? (Birden Fazla Şık İşaretleyebilirsiniz)

Çevik ve ark.(26) çalışmasında anestezi uygulayıcısı kimdir sorusuna olguların %37,8'si cerrah, %43,2'si anestezist, %11,7'si hemşire, %7,3'ü teknisyen cevabı verdiği tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda da hastaların %37,5'inin anesteziyi uygulayacak kişiyi bilmediği, %8'nin cerrah tarafından, %2,9'unun hemşire tarafından uygulandığı bilgisine sahip olduğunu tespit ettik. Anketimizde ilgili soru şıklarında içinde ''anestezi'' tabiri geçmesine rağmen anestezi doktoru cevabı veren 330 olgu (%53,6) ve anestezi teknisyeni/ teknikeri cevabı veren 159 olgu (%25,8) tespit ettik. Çalışmamızdaki anket uygulamasının anestezi poliklinik muayenesi öncesi yapılması sebebiyle bilgi düzeylerinin düşük olduğunu düşünmekteyiz. Anestezi muayenesi öncesi anket uygulanması ile olguların anestezi hakkındaki bazal bilgi düzeylerini gözlemlemekteyiz.

Soru 8: Uygulanacak Anestezi Yöntemi Konusunda Kimden Bilgi Aldınız? (Birden Fazla Şık İşaretleyebilirsiniz)

Nucci ve ark.(7) çalışmasında uygulanacak olan anestezi ile alakalı cerraha sorularını soran olguların oranı %21,2 ve sorularına cevap alanların oranı %18,2 olarak tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda olgularımızın tarafımıza konsülte edilmiş olduğu kliniklerdeki cerrah ya da işlemi uygulayacak hekimden bilgi alan 221 olgu (%34,1) tespit edilmiştir.

Olgularımıza anket uygulaması anestezi hekimi ile görüşmeden önce yapıldığı için bilgi alınan sağlık profesyoneli olan kişinin anestezi hekimi oranı düşük beklenmesine rağmen

daha önce anestezi öyküsü olan olguların da olması sebepli bu soruya anestezi hekimi cevabı veren 138 olgu (%21,3) tespit ettik.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında olguların %12,8'i birinci basamakta pratisyen hekim ile görüşmesinde anestezi ile alakalı sorularını sordukları ve sorularının cevaplandığı ya da hastalara internet sitesi önerisinde bulundukları tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda aile hekiminden bilgi alan 7 olgu (%1,1) tespit ettik. Bu bağlamda birinci basamak başvuru sisteminin etkin kullanımı halinde anesteziyoloji ile alakalı hastaların merak ettiği sorulara aile hekimi tarafından cevap alabilecekleri ya da birinci basamak hekimleri tarafından doğru bilgiye erişebilecekleri internet sitesi önerisinde bulunulabileceklerini düşünmekteyiz.

Çalışmamızda herhangi bir sağlık profesyonelinden anestezi hakkında bilgi almayan 283 olgu (%43,6) mevcut olup eğer hastalara anket uygulaması anesteziyoloji poliklinik görüşmesi sonrası yapılmış olması halinde bilgi almayanların oranının daha düşük olması ve anestezi hekiminden bilgi alanların oranının daha yüksek olmasını beklemekteydik. Anket uygulamasının anestezi muayenesi sonrasında yapılmış olması durumunda sonuçların farklı olabileceğinin farkındayız ancak mevcut hali ile olguların anestezi hakkındaki temel bilgilerini değerlendirdiğimizi düşünmekteyiz.

Soru 9: Uygulanacak Cerrahi Yöntem/ Ameliyat Konusunda Nereden Araştırma Yaptınız? (Birden Fazla Şık İşaretleyebilirsiniz)

Wieser ve ark.(5) çalışmasında uygulanacak olan cerrahiyi internette araştıran olguların oranı %26, Kurup ve ark.(8) çalışmasında %37, Çevik ve ark.(26) çalışmasında cerrahi gereksinime yol açan sağlık problemi hakkında internette araştırma yapmış olan olguların oranı %55,9 olarak tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda uygulanacak olan cerrahi işlem ya da ameliyat konusunda nereden araştırma yaptınız sorusuna 261 olgunun (%35,6) internet cevabı verdiğini tespit ettik. Bu oranların bizim çalışmamızda da bilgi amaçlı seçilen kaynaklar içinde oran olarak yüksek oluşunu internete ve bilgiye erişimin kolay olması ile ilişkilendirmekteyiz. Teknolojinin hızlı gelişmesi sebebiyle bilgiye erişmek isteyen insanların hedeflerine yönelik araştırma konusunda en hızlı kaynaklardan biri olarak interneti kullandıklarını düşünüyoruz.

Çevik ve ark.(26) çalışmasında uygulanacak anestezi hakkında akrabalarından bilgi alan olguların oranı %24,2 olarak tespit edilmiş olup benzer şekilde çalışmamızda uygulanacak olan cerrahi işlem ya da ameliyat konusunda olguların araştırma yaptığı kaynak olarak akrabalarını ve/veya arkadaşlarını tercih eden 169 olgu (%23,0) tespit ettik. Bu

bağlamda insan faktörünün halen güçlü şekilde geçerli olduğunu, olgularımızın yakınlarından bilgi alma konusunda istekli olduğunu ve yakınlarına güvendiklerini düşünmekteyiz. Olgularımızın bilgiye erişimde ikinci en sık tercih olarak en temel bilgi edinme yollarından biri olan insan insana iletişim kurarak bilgi edindiğini gözlemledik.

Çevik ve ark.(26) çalışmasında bilgi kaynağı olarak televizyon cevabı veren olguların oranı %3,5 olarak tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda da bilgi kaynağı olarak 7 olgunun televizyon programları (%1) cevabını verdiğini tespit ettik. Televizyon programlarının spesifik bir konu hakkında bilgiye erişimde daha az tercih edildiğini düşünmekteyiz.

Kurup ve ark.(8) ve Wieser ve ark.(5) çalışmasında hastaların anestezi ve cerrahi haricinde var olan sağlık durumlarını ve hastalıklarını, işlemi yapacak olan cerrahı, hastanenin kendisini internet üzerinden araştırdıkları tespit etmişlerdir. Anketimizde anestezi ve cerrahi işlem haricinde işlemi gerçekleştirecek cerrahı, işlemin gerçekleşeceği hastaneyi ve var olan sağlık durumunu araştırıp araştırmadıklarını çalışmamızda sorgulamamış olmamız çalışmamızın eksik yanlarındandır.

Soru 10: Anestezi Hakkında Bilgi Verilirken Hangi Bilgileri Öğrenmek İsterdiniz? (Birden Fazla Şık İşaretleyebilirsiniz)

Nucci ve ark.(7) anestezi konsültasyonu öncesi bilgi kaynağı olarak internet kullanımının rolünü araştırdıkları çalışmasında olguların %46,0'sının genel anestezi hakkında, %19,0'unun rejyonal anestezi hakkında bilgi edinmek istediği tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda 314 olgunun (%22,2) anestezi türleri ve yöntemleri cevabı verdiğini tespit ettik. Öğrenilmek istenenler içinde benzer şekilde en çok merak edilen konunun anestezi yöntemleri olduğu Nucci ve ark.(7) çalışmasında da gözlemlenmiştir. Bu bağlamda hastalarımıza uygulanacak anestezi hakkında anlayabilecekleri düzeyde bilgi vermemiz gerektiğinin farkındayız ve polikliniğimizde uygulamaktayız.

Mavridou ve ark.(14) hastaların kaygılarını ve anestezi korkularını araştırdıkları çalışmasında olguların % 41,8'inin ameliyat sırasında uyanma endişesi taşıdıkları tespit edilmiş olup çalışmamızda 144 olgunun (%10,2) ameliyat sırasında uyanır mıyım cevabı verdiğini tespit ettik.

Mavridou ve ark.(14) çalışmasında ameliyattan uyanamazsam (ölümden korkmak) sorusuna olguların %64,8'i cevap vermiş olup çalışmamızda 173 olgunun (%12,3) ameliyattan sonra nasıl uyanacağım, ya uyanamazsam cevabı verdiğini tespit ettik. Bu

bağlamda ölüm gibi ciddi bir olguyu vurgulamamış olmamız anket çalışmamızın eksiklerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Mavridou ve ark.(14) çalışmasında yoğun bakıma yatış gereksinimi olacak mı cevabı veren olgular %30,3 oranında tespit edilmiş olup çalışmamızda 116 olgunun (%8,2) ameliyat/ cerrahi işlem sonrası yoğun bakımda kalmam gerekecek mi, solunum makinesine bağlanmam gerekecek mi cevabı verdiğini tespit ettik.

Korku ve kaygı düzeylerinin toplumlara, eğitim düzeylerine ve sosyal çevreye göre değiştiğini düşünmekteyiz.

Soru 11: Yapılacak Operasyon/ Ameliyat Ya Da Cerrahi Girişim Öncesi Uygulanacak Anestezi Yöntemi Konusunda İnternette Araştırma Yaptınız Mı?

Kurup ve ark.(8) yaptığı çalışmada uygulanacak cerrahi öncesi özellikli olarak anestezi konusunda internette araştırma yapanlar %4,0 oranında, Nucci ve ark.(7) çalışmasında %3,5 oranında, Wieser ve ark.(5) çalışmasında %7,0 oranında, Çevik ve ark.(26) çalışmasında %15,9 oranında tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda tüm olgular içinde (n=616) uygulanacak olan anestezi hakkında internette araştırma yapan 161 olgu (%26,1) tespit ettik. Çalışmamıza benzer şekilde yapılmış yurtiçi ve yurtdışı literatürdeki çalışmaları incelediğimizde anestezi konusunda internette araştırma yapan olgularımızın oranının diğer çalışmalardakilerden yüksek oluşu dikkat çekmektedir.

Soru 12: Yukarıdaki Soruya Cevabınız Hayır İse İnternetten Araştırma Yapmama Sebepleriniz Nelerdir? (Evet İşaretlediyseniz Boş Bırakınız) (Cevabınız Hayır İse Bir Veya Birden Fazla Şık İşaretleyebilirsiniz)

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olan 455 olguya araştırma yapmama sebeplerinin ortaya konulabilmesi adına internetten araştırma yapmamış olma sebepleri sorgulanmıştır

İnternet kullanmıyorum. Bilgisayar/ akıllı telefon ya da tablet bilgisayarım yok.

Kurup ve ark.(8) yapmış oldukları çalışmada olguların %14,0'ünün internet erişiminin olmadığı ve %1,0'inin internet kullanmadığı, Nucci ve ark.(7) çalışmasında olguların %6,0'sının internet erişiminin olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmamızda anestezi konusunda araştırma yapmayan 455 olgunun internetten araştırma yapmama sebepleri sorgulandığında en sık sebep olarak internet kullanmıyorum cevabı veren 135 olgunun (%37,3) olduğunu ve bu

duruma benzer bir şekilde internete erişim için cihazı olmadığı cevabını veren 48 olgu (%7,6) tespit ettik.

Ülkemizde internet ve teknolojiye olan yatırım giderek artan düzeyde olsa da yaş, sosyal, ekonomik ve eğitim düzeyi gibi sebeplerden dolayı internete erişimi olmayan pek çok insan olduğunu düşünmekteyiz. Bu bağlamda internet erişimi olmayan hasta grupları için anestezi hakkında bilgilendirme konusunda anesteziyoloji polikliniğinde görsel içeriğe de sahip olacak şekilde broşürlerin faydalı olabileceğini düşünmekteyiz. Anesteziyoloji polikliniğinde bekleme salonuna yerleştirilebilecek bir ekran yardımı ile anestezi hakkında görsel ve işitsel bilgiler içeren anestezi uygulanacak hastalara yönelik video içeriklerin oluşturulabileceğini ve bu sayede internet kullanıcısı olmayan hastalara da anestezi konusunda farkındalık sağlanabileceğini düşünmekteyiz.

İnternetteki bilgilere güvenmiyorum. İnternetten nerede bilgiyi bulabileceğimi bilmiyorum.

Kurup ve ark.(8) yapmış olduğu çalışmada internette güvenilir bilgiye nereden ulaşabileceğini bilmeyen olgular %22,0, Nucci ve ark.(7) yapmış olduğu çalışmada ise internetteki bilgiye güvenmeyen olgular %12,0, bilgiyi nasıl bulabileceğini bilmeyen olgular %6,0, bilgiyi nerede bulacağını bilmeyen olgular %4,0, Wieser ve ark.(5) çalışmasında internette bilgiyi nerede bulacaklarını bilmeyen olgular %4,0 olarak tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda internette bilgileri nerede bulabileceğimi bilmiyorum cevabı veren 27 olgu (%4,3) ve internetteki bilgilere güvenmiyorum cevabı veren 74 olgu (%11,7) olup anesteziyoloji polikliniğimize başvuran hastalarımıza güvenli ve doğru bilgiye erişim konusunda uygun hasta gruplarına bilgi edinme amaçlı güvenilir internet siteleri önerebileceğimizi düşünmekteyiz.

Cerrah/ anestezi doktorundan yeterli bilgi aldım.

Kurup ve ark.(8) yaptığı çalışmada cerrah ile anestezi konusunda konuşup bilgi alan olguların oranı %17,0, anestezi muayenesi sonrasında anestezi hakkında cevaplanmamış sorularının olmayan ve yeterince bilgi aldıklarını ifade eden olguların oranı %32,0, Nucci ve ark.(7) çalışmasında ise cerrah ve anestezi hekiminden bilgi almış olduklarından daha fazla bilgiye ihtiyaç duymayan olguların oranı %27,0, Wieser ve ark.(5) çalışmasında ise cerrah ile görüşme sonrası cevaplanmamış sorusu kalmayan ve internetten araştırma yapmaya gereksinim duymayan olguların oranı %84,0 gibi yüksek bir oranda tespit edilmiştir. Bizim

çalışmamızda cerrah/ anestezi doktorundan yeterli bilgi aldım cevabı veren 54 olgu (%8,6) mevcut olup anket çalışmasının anestezi muayenesi öncesi uygulanmış olması sebebiyle bu oranın düşük olması beklenebilir düzeyde olsa da cerrahtan ya da anestezi altında işlemi yapacak olan hekimden uygulanacak anestezi yöntemi hakkında bilgi alma oranının düşük olduğunu düşünmekteyiz. Sağlık hizmetlerimizdeki hasta yoğunluğu sebepli hastalara ayrılan muayene sürelerinin düşük olmasının bu sonuca yol açmış olabileceği kanısındayız. Anket çalışmamızın preoperatif anestezi muayenesi öncesinde uygulanmış olması eksik yönlerinden biridir.

Anestezi konusunu hiç düşünmemiştim.

Kurup ve ark.(8) yaptığı çalışmada anestezi konusunu düşünmediği için araştırma yapmadığını belirten olguların oranı %3,0, Nucci ve ark. (7) yaptığı çalışmada ise %35,0 olarak tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda anestezi konusunu düşünmemiştim cevabı veren 95 olgu (%15,1) mevcuttur. Cerrahi sürecin sadece cerrahi kısmı olmadığı, anestezi sürecinin de olduğunun farkındalığını hastalarımıza sağlamamız gerektiğinin kanısındayız.

Konuyu araştırmak istemedim.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında anestezi hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duymayan olgular %27,0 oranında tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda konuyu araştırmak istemedim cevabı veren 60 olgu (%9,5) mevcuttur. Bu cevabı veren hastalarımızın araştırmak istememe sebeplerini sorgulamamış olmamız çalışmamızın eksik yanlarından biridir. Olgularımızın konu hakkında bilgi sahibi olabilme ihtimali olduğu gibi bilgi sahibi olmadığı halde araştırmak istememiş olmaları da ayrıca bir sebep olabilir.

Araştırmak için zamanım yok.

Kurup ve ark.(8) yaptığı çalışmada araştırmak için zamanım yok cevabı veren olgular %1,0 oranında iken bizim çalışmamızda araştırmak için zamanım yok cevabı veren 37 olgu (%5,9) mevcuttur. Bu bağlamda düşük oranda da olsa araştırma yapmamış hastaları poliklinik değerlendirmesi sırasında bilgilendirmemiz gerektiğinin farkındayız.

Soru 13: İnternet Kullanıyor Musunuz?

Kurup ve ark.(8) yaptığı çalışmada internet kullanımı olmayan olguların oranı %18,0, Çevik ve ark.(26) çalışmasında internet kullanımı olmayan olguların oranı %34,1, Wieser ve

ark.(5) çalışmasında internet kullanımı ve internete erişimi olmayan olguların oranı %14,0, Nucci ve ark.(7) yaptığı çalışmada ise internet kullanımı olmayan olguların oranı %15,6 olarak tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda internet kullanıyor musunuz sorusuna 616 olgudan 381'i (%61,9) evet, 235 olgu (%38,1) oranında hayır yanıtı vermiştir. Daha yeni bir çalışma olmasına rağmen olgularımızın internet kullanım oranlarının daha düşük olması ekonomik sebepler, ileri yaş ve eğitim düzeyi bağdaştırılabilir. Çalışmamızda yaşlı olguların ve eğitim düzeyi düşük olguların çokluğu sebebiyle internet kullanım oranının düşük olduğunu düşünmekteyiz. COVID-19 pandemisi sebepli hasta demografisinde değişim olduğunu ve bu bağlamda çalışmamız COVID-19 pandemisi harici bir dönemde yapılmış olması halinde olgularımızın internet kullanım oranlarının daha yüksek olacağını düşünmekteyiz.

Soru 14: İnternet Kullanımı İçin Hangi Cihazları Kullanıyorsunuz? (Birden Fazla Şık İşaretleyebilirsiniz)

Nucci ve ark.(7) yaptığı çalışmada ise olguların %33,0'ü akıllı telefon, %37,0'si masaüstü bilgisayar, %49,0'u dizüstü bilgisayar, %25,0'i tablet bilgisayar yanıtı verdiği tespit edilmiş olup çalışmamızda internet kullanıcısı olan 381 olgunun internet erişimi için hangi cihazları kullandıkları sorgulanmıştır. İnternet kullanıcısı olgulara (n=381) sorulan internet kullanımı için hangi cihazları kullanıyorsunuz sorusuna 374 olgu (%66,4) cep telefonu/ akıllı telefon, 133 olgu (%23,6) masaüstü/ dizüstü bilgisayar, 56 olgu (%10,0) ise tablet bilgisayar yanıtını vermiştir. Çalışmamızdaki olguların sıklıkla internet erişimi için cep telefonu/ akıllı telefon tercih ettiği gözlemlenmiştir. Mobil bilişim teknolojilerin gelişmesi, internete erişimin kolaylaşması ve ucuzlaması sayesinde pek çok insan için cep telefonu ile internete erişim ve mobil teknolojilerin getirdiği imkanların kullanımı rutin haline gelmiştir.

Soru 15: Günlük İnternet Kullanım Süreniz Ortalama Ne Kadar?

Nucci ve ark.(7) yapmış olduğu çalışmada tüm olgular içinde her gün internete bağlanan olgular %59,3, haftada bir internete bağlanan olgular %23,2 oranında olup kalan %17,4 oranında olgunun hiç internete girmediği tespit edilmiş. Kurup ve ark.(8) ve Wieser ve ark.(5) yapmış olduğu çalışmalarda haftalık internet kullanım süreleri değerlendirilmiş olup oran olarak sırasıyla internet kullanım süresi 5 saat ve altı/ hafta olanlar %36,0 ve %37,0, 6-10 saat/ hafta olanlar %17,0 ve %26,0, 11-15 saat/ hafta %8,0 ve %10,0, 15 saat ve üzeri/ hafta olanlar %12,0 ve %13,0 oranında tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda internet

kullanıcısı olan olgularımızın (n=381) günlük ortalama internet kullanım sürelerini sorguladığımızda; 67 olgunun (%17,6) günde 30 dakikadan az, 88 olgunun (%23,1) günde 30-60 dakika, 106 olgunun (%27,8) günde 1-2 saat, 63 olgunun (%16,5) günde 2-4 saat ve 57 olgunun (%15) günde 4 saat ve üzeri internet kullandığını tespit ettik.

Çalışmamızdaki internet kullanıcısı olguların internette geçirdikleri sürelerin diğer çalışmalardaki internet kullanıcılarından daha uzun olduğunu gözlemlemekteyiz.

İnternete erişimin kolaylaşması ve ucuzlaması, özellikle mobil cihazlar ile internet erişiminin tercihi ve teknolojinin gelişmesinin bu sürelerin artışında etkisi olduğunu düşünmekteyiz. Çalışmamızın yapıldığı dönemde COVID-19 pandemisi nedeniyle sosyal yaşamın pek çok alanında fiziksel kısıtlamaların getirilmiş olması sebebiyle insanların iletişim, eğlence, alışveriş, bilgi alma vb. alışkanlıklarının internet üzerinden yapmaya yönelmesi de bu sürelerin artışında bir etken olarak değerlendirilebileceğini düşünmekteyiz.

Soru 16: Yapılacak Ameliyat/ Cerrahi İşlem Ya Da Anestezi Konusunda Bilgi Almak İçin İnternet Üzerinde Hangi Siteleri Kullandınız? (Birden Fazla Şık İşaretleyebilirsiniz) (Eğer Araştırma Yapmadıysanız Boş Bırakınız)

Kurup ve ark.(8) yapmış olduğu çalışmada araştırma yaptıkları internet siteleri arasında hangisini kullanışlı buldukları sorusuna yanıt olarak %33,0 oranı ile arama motorları tercih edildiği tespit edilmiştir. Wieser ve ark.(5) çalışmasında arama motorlarını kullanan olgular %76,0 olarak tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda internet kullanıcısı 381 olguya yapılacak cerrahi işlem/ ameliyat ya da anestezi konusunda hangi siteleri kullandınız sorusu sorulmuş olup 218 olgu (%57,4) internetteki arama motorları (Google vb.) cevabını verdiğini tespit ettik. Olgularımızın diğer çalışmalarda da olduğu gibi arama motorlarını kullanma eğiliminde olduğunu ve kullanım kolaylığı nedeniyle tercih ettiklerini düşünmekteyiz.

Kurup ve ark.(8) çalışmasında devlet destekli web sitesi % 0,0, Nucci ve ark.(7) çalışmasında sağlık hizmetleri bilgilendirme internet sitesi %55,0 oranında cevaplanmış olup bizim çalışmamızda sağlık bakanlığı web sitesini tercih eden 43 olgu (%11,3) tespit ettik. Ülkelerin sağlık sistemlerinin farklılıklarının bilgi edinme aşamasında kaynak seçimini de değiştirdiğini düşünmekteyiz.

Kurup ve ark.(8) çalışmasında hastane internet sitesi %25,0 oranında, Wieser ve ark.(5) çalışmasında %26,0 oranında, Nucci ve ark.(7) çalışmasında cerrahi uygulama merkezi internet sitesi %41,0 oranında tercih edildiği tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda üniversite hastanemiz internet sitesi cevabını veren 30 olgu (%7,9) tespit ettik. Bölümümüz

internet sitesini tercih eden olgularının az oluşunun sebeplerinin araştırılarak bölümümüz internet sitesinin bilinirliğinin artırılması ve site içinde hastalar için anestezi konusunda bilgi edinme amaçlı alt bir sayfa oluşturmamız gerektiğini düşünmekteyiz.

Kurup ve ark.(8) çalışmasında %3,0 oranında başka bir hastanenin internet sitesi cevabı tespit edilmiş olup benzer şekilde bizim çalışmamızda da başka bir hastane internet sitesi cevabı veren 11 olgu (%2,9) tespit ettik.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında video paylaşım sitesi %21,0 oranında tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda 44 olgunun (%11,6) video izleme platformları (youtube vb.) cevabı verdiğini tespit ettik. Video izleme platformlarının tercih düzeyleri düşük olsa da bazı hasta gruplarının tercih ettiklerini gözlemlemekteyiz. Bu bağlamda çok tercih edilen video içerik platformlarında bölümümüz adına resmi olarak oluşturulmuş ve içeriklerinin uygun şekilde hazırlanmış video içerik kanalı oluşturulmasının faydalı olabileceğini düşünmekteyiz.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında sosyal medya %7,0 oranında iken bizim çalışmamızda 15 olgunun (%3,9) sosyal medya (facebook vb.) cevabı verdiğini tespit ettik. Sosyal medya kanalları yardımı ile sağlık profesyonellerine erişimin giderek artma eğiliminde olsa da olgularımızın tercih oranlarının düşük olduğunu gözlemlemekteyiz.

Nucci ve ark.(7) online tartışma forumları %31,0 oranında bulunmuş olup çalışmamızda 14 olgunun (%3,7) internet paylaşım forumları cevabı verdiğini tespit ettik. İnternet paylaşım forumlarının tercih edilmemesini internet-sağlık okuryazarlığının ülkemizde pek yaygın olmamasına bağlamaktayız.

Hastaların pek çoğu arama motorlarına sağlık sorunlarını yazıp bilgi edinme eğilimindedir. Hastanemiz internet sitesinin kullanımının düşük olması bizi Anesteziyoloji ve Reanimasyon bölümümüz adına hastanemiz internet sitesinde hastalar için anestezi konusunda bilgi alabilecekleri bir alt sayfa oluşturulması gerektiğini ve hastaların bu alt sayfadan internet erişimi ile doğru, anlaşılır ve sağlıklı bilgi almaları konusunda onları teşvik etmemiz gerektiğini düşünmekteyiz. Olgularımızın %65,4'ünün önerildiğinde güvenilir bir internet sitesi kullanmayı kabul ettiğini ve hastanemiz internet sitesini %39,7 oranında tercih edebileceklerini belirtmiş olmaları da bu düşüncemizi desteklemektedir. Hastaların pek çoğunun arama motorlarını kullanıyor oluşundan ötürü sağlıklı bilgiye erişim açısından adına maddi kaynak ayrılması halinde bölümümüz internet sitesinin internet arama motorlarında çıkan sonuçlarda üst sıralarda yer alabilmesinin sağlanabileceğini düşünmekteyiz.

Soru 17: Anestezi Konusunda Bilgi Almak İçin Güvenilir Bir İnternet Sayfası Önerilse Kullanmak İster Misiniz?

Kurup ve ark.(8) çalışmasında önerilecek olması halinde bilgi alma amaçlı güvenilir bir internet sitesini kullanabileceklerini belirten olgular %57,0 oranında, Nucci ve ark. (7) çalışmasında %91,0 oranında tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda anestezi konusunda güvenilir bir internet sitesi önerilmesi halinde kullanmayı tercih eden 249 olgu (%65,4), tercih etmeyen 43 olgu (%11,3) ve kullanmak konusunda kararsız olan 89 olgu (%23,4) olarak tespit ettik. Bu bağlamda kabul eden ve kararsız olan olguların yüksek oluşu hastaların önerildiği takdirde uygun internet sitelerini tercih edebileceklerini göstermektedir. Anestezi konusunda istekli olan hasta gruplarına bilgi edinme amaçlı uygun internet sitelerini önermemiz gerektiğini düşünmekteyiz.

Soru 18: Eğer Cerrah/ İşlem Yapacak Doktor Ya Da Anestezi Doktoru Size Herhangi Bir İnternet Sitesi Üzerinden Anestezi İşlemi Hakkında Bilgi Alabileceğinizi Söylese Hangi Siteyi Tercih Ederdiniz?

Eğer cerrah/ işlem yapacak doktor ya da anestezi doktoru size herhangi bir internet sitesi üzerinden anestezi işlemi hakkında bilgi alabileceğinizi söylese hangi siteyi tercih ederdiniz sorusuna internet kullanıcısı olan olgularımızın %50,3'ü Sağlık bakanlığı resmi internet sitesi (www.saglik.gov.tr), %39,7 oranında Trakya Üniversitesi hastanesinin internet sitesi (www.tuh.trakya.edu.tr), %2,1 oranında sosyal medya platformları (facebook/ twitter/ instagram vb.), %4,7 oranında video içerik siteleri (youtube.com/ dailymotion vb.), %3,3 oranında bilgi paylaşım forumları cevabını vermiştir. Literatürde benzer çalışmalar tarandığında hekim tarafından önerilmesi halinde hastaların internet sitesi tercihleri konusunda bir veriye ulaşamadık.

Olgularımızın anestezi konusunda bilgi alma amaçlı çoğunlukla internetteki arama motorları kullandığı (%57,4) ve düşük oranlarda Sağlık Bakanlığı (%11,3) ve hastanemiz web sitelerini (%7,9) kullandığı tespit edildiği halde anestezi hekimi tarafından önerilmesi halinde Sağlık Bakanlığı ve hastanemiz web sitesini tercih etme eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Arama motorlarının kolay kullanımı ve internetteki bilgilerin doğru ve yeterli olup olmamasına rağmen içeriğin çokluğu, hastanemiz ve sağlık bakanlığı web sitelerinde anestezi konusunda detaylı bilgi olmaması ve bilgiye erişimin arama motorlarına göre kullanımının zor olması bu durumu açıklayabilir. Bu bağlamda bölümümüz internet sayfası altında hastalar için ayrı bir alt sayfa oluşturulup anestezi konusunda merak edilenler ve az merak edilse de

anestezi sürecinde hasta ve hasta yakınları tarafından dikkat edilmesi gereken konularda yazılı, görsel-işitsel materyal eklenebileceği düşüncesindeyiz.

Soru 19: İnternet Üzerinde Anestezi Hakkında Bilgi Edinmek İsteseniz Hangisini/ Hangilerini Tercih Edersiniz? (Birden Fazla Şık İşaretleyebilirsiniz)

Edward ve ark.(10) anestezi hakkında özel bilgiler içeren multimedya web sitesini kullanan hastaların bilgi düzeylerinde artışı konusunda araştırdıkları çalışmasında bilgilendirme amaçlı broşür tercih eden olguların broşürden bilgi almak istemeyen olgulara göre belirgin daha ileri yaş grubunda olduğu gözlemlenmiş. Yazılı metin, animasyon ve video içeriklerini birleştiren hastaya özel multimedya internet sitesi kullanımının hastaları yaklaşan anestezi prosedürleri hakkında bilgilendirmek için anestezi uzmanı tarafından hastalara aktarılan bilgileri desteklemenin etkili bir yolu olduğunu belirtmişler. Nucci ve ark.(7) yaptığı çalışmada anestezi hakkında bilgi kaynağı olarak yazılı metin tercihi %37,0, video tercihi %28,0 olarak tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda internet kullanıcısı olgular içinde (n=381) internet üzerinde anestezi hakkında bilgi edinmek isteseniz hangisi ya da hangilerini tercih edersiniz sorusuna bilginin veriliş biçimi olarak yazılı metin tercih eden 227 olgu (%35,4), fotoğraf-resim tercih eden 98 olgu (%15,3), video tercih eden 261 olgu (%40,7), interaktif (etkileşimli) internet sitesi tercih eden 56 olgu (%8,7) tespit ettik. Bu bağlamda olgularımızın çoğunluğunun yazılı metin ve video tercih ettiğini gözlemlediğimizden dolayı önereceğimiz sitelerin bu sonuçlara uyumlu olmasına dikkat etmemiz gerektiğini düşünüyoruz. Hastalar için bölümümüz web sitesi altında oluşturulabilecek alt internet sitesinin de video ve yazılı metin içeriği yönünden zengin olması gerektiğini düşünmekteyiz. Yaş ve eğitim durumuna göre hastalara önerilebilecek farklı bilgi sunum yöntemleri ile uygun hastalara uygun materyalle bilgi verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Soru 20: Yapılacak Olan Ameliyat/ Cerrahi İşlem Öncesi Anestezi Onayı Bilgisayar/ İnternet Üzerinden Anestezi Doktoru İle Görüntülü Uzaktan Görüşme İle Yapılsa Tercih Eder Misiniz?

Fishman ve ark.(34) çalışmasında hasta popülasyonunda teletıp yöntemi kullanarak preanestetik değerlendirmeye girme konusunda bölünmüş isteklilik tespit etmişler. Video konferans yöntemi ile muayeneye dair bazı hastalar detaylı açıklama yapılmasına rağmen, birçoğunun önerilen teletıp yöntemi ilgili yanlış fikirlere sahip olmaya devam ettiğini gözlemlemişlerdir. Hastaların yorumları arasında "Bir kişiyle konuşmayı tercih ederim",

"Gizlilik endişeleri" ve "Videoya kaydedilmek istemiyorum" gibi sebepler öne sürmüşler. Rogers ve ark.(39) yaptığı küçük bir pilot çalışmada her ne kadar az olgu sayısı olsa da teletıp yöntemi pediatrik preanestezik değerlendirme sonrası hem hasta/ hasta yakını hem de sağlık hizmeti uygulayıcısının yapılan bu uygulamadan memnun olup olmadığı konusunda yapılan araştırmada iki taraf için de çok olumlu sonuçlar tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda yapılacak olan ameliyat/ cerrahi işlem öncesi anestezi onayı bilgisayar/ internet üzerinden anestezi doktoru ile görüntülü uzaktan görüşme ile yapılsa tercih eder misiniz sorusu ile olgularımızın teletıp yöntemi ile anestezi değerlendirmesine bakış açıları değerlendirilmiş olup internet kullanıcısı olan 381 olgudan 159'unun (% 41,7) evet,109'unun (% 28,6) hayır ve113'ünün (%29,7) kararsızım cevabı verdiği tespit edilmiştir. Teletıp yöntemi ile muayene ve değerlendirmenin uygulamada hayata geçirilmesi zor olsa da teletıp COVID-19 pandemisi ile birlikte ilgi çekici bir alan haline gelmiştir. Teknolojinin gelişmesi, internete erişimin kolaylaşması gibi olumlu faktörler ile birlikte COVID-19 pandemisinin yarattığı fiziksel mesafe kurallarına uyma gereksinimleri ile kendi anesteziyoloji kliniğimiz adına gerekli altyapının da sağlanması halinde ilerleyen dönemlerde teletıp yöntemi ile cerrahi öncesi anesteziyoloji değerlendirmesinin seçilmiş hasta gruplarında yapılabileceğini düşünmekteyiz. Teletıp yöntemi ile anestezi muayenesine çekinik ve olumsuz yönde bakış açıları olan olgularımızın neden teletıp yöntemine mesafeli baktıklarını sorgulamamış olmamız çalışmamızın eksik yanlarından biridir.

Soru 21: İnternette Anestezi İle Alakalı Araştırma Yaptınız Mı?

Çalışmamızda internette anestezi alakalı araştırma yapan 161 olgu mevcut olup çalışmamıza katılan tüm olgular (n=616) içinde %26,1 oranında yüksek bir oranda olduğunu tespit ettik. İnternet kullanıcısı olan olgularımız (n=381) içinde bu oranın %43,0 olduğunu tespit ettik. Çalışmamıza benzer şekilde yapılmış yurtiçi ve yurtdışı çalışmaları incelediğimizde anestezi konusunda internette araştırma yapan olgularımızın oranının yüksek oluşu dikkat çekmektedir.

Soru 22: İnternette Anestezi İle Alakalı Araştırma Yaptıysanız Hangi Konuları Araştırdınız? (Birden Fazla Şık İşaretleyebilirsiniz)

Olgularımızın internette anestezi ile alakalı araştırma yaptılarsa araştırdıkları konuların ne olduğu sorgulanmıştır.

Anestezi konusunda internette araştırılan konular bakımından; Nucci ve ark.(7) çalışmasında anestezi teknikleri %100,0 oranında, Kurup ve ark.(8) çalışmasında hangi anestezi tiplerinin mevcut olduğu %53,0 oranında, Wieser ve ark.(5) çalışmasında anestezi türleri %76,0, Çevik ve ark.(26) çalışmasında anestezi konusunda araştırılan başlıklar altında anestezi %63,6 ve genel anestezi %38,7 oranında bulunmuş olup bizim çalışmamızda anestezi konusunda internette araştırma yapmış olan olgularımızın (n=161) %34,5'inin anestezi yöntemlerini araştırdığını tespit ettik.

Çevik ve ark.(26) çalışmasında anestezi konusunda araştırılan başlıklar altında anestezinin komplikasyonları cevabı verenler %58,9 oranında ve anestezi ölümleri cevabı verenler %49,8 oranında tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda anestezi konusunda internette araştırma yapmış olan olgularımız (n=161) içinde 61 olgunun (%17,2) uygulanan anestezinin yan etkilerini araştırdığını tespit ettik. Anestezi yan etkileri konusunda araştırma oranının görece düşük gözlemledik.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında olguların %80,0'i cerrahi sonrası ağrı konusunda araştırma yapmışken bizim çalışmamızda 62 olgunun (%17,5) ameliyat sonrası ağrı konusunda internette araştırma yaptığını tespit ettik. Ameliyat sonrası ağrı ile alakalı araştırma düzeylerinin düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Nucci ve ark.(7) çalışmasında rejyonal anestezinin faydaları %22,0 oranında, Çevik ve ark.(26) çalışmasında anestezi konusunda araştırılan başlıklar altında spinal anestezi %24,5 ve epidural anestezi %13,0 oranında tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda 8 olgunun (%2,3) bölgesel (rejyonal) anestezinin olası faydalı yönlerini araştırdığını tespit ettik. Nucci ve ark.(7) çalışmasında rejyonal anestezinin olası komplikasyonları %11,0 oranında araştırıldığı tespit edilmişken bizim çalışmamızda 6 olgunun (%1,7) bölgesel (rejyonal) anestezinin istenmeyen etkilerini araştırdığını tespit ettik. Çalışmamızda rejyonal anestezi konusunda araştırma oranının düşük olmasını rejyonal anestezi yapılabilecek pek çok olgunun vaka planı yapılmaması ile bağdaştırsak da bu düzeyde düşük olmasının sebebine yönelik araştırma yapmamız gerektiğini düşünmekteyiz.

Wieser ve ark.(5) çalışmasında olguların %48,0'i besin alımına izin verilip verilmediğini, Kurup ve ark.(8) çalışmasında ise olguların %39,0'unun neden ve ne zaman yeme içmeyi kesmeliyim cevabını verdikleri tespit edilmiş olup bizim çalışmamızda 52 olgunun (%14,7) aç susuz kalma sürelerini araştırdığını tespit ettik. Hastaların bir kısmı için önemsiz gibi gözükse de hastalara bilgi verilirken açlık-susuzluk süreleri hakkında muhakkak

bilgi verilmesi gerektiğini, sırf bu sebeple operasyonun iptalinin olabileceğinin hastalara anlatılması ve hastalarda farkındalık halinin oluşturulmasının gerektiğini düşünmekteyiz.

Soru 23: Anestezi Uygulaması Konusunda İnternetten Araştırdıysanız Bilgi Edinme Açısından İnternet Kullanımı Faydalı Oldu Mu?

Çevik ve ark.(26) çalışmasında olguların %43,7'si sağlık sorunları hakkında internet kullanımı faydalı %54,3'ü ise faydasız olduğu cevabını vermiştir. Kurup ve ark.(8) yaptığı çalışmada hastaların anestezi konusunda merak ettikleri soruların cevabına ulaşmada internet kullanımının faydalı olup olmadığı konusunda %39,0'u evet, %22,0'si hayır cevabını vermiş olup %39,0'u soruyu yanıtsız bırakmıştır. Edward ve ark.(10) çalışmasında anestezi hakkında bilgi amaçlı internet sitesi kullanan olguların broşürden bilgi alan ya da hiç bilgi almamış olgulara göre belirgin daha fazla bilgi sahibi oldukları tespit edilmiş olup bu olguların çoğunluğunun eğitim düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiş. Edward ve ark.(10) çalışmasında bilgi verilmesi amacıyla yazılı metin, animasyonlar ve video içerikleri ile desteklenen internet sitesinin kullanılması, yalnızca sözlü bilgilerle veya bir broşürle desteklenen sözlü bilgilerle karşılaştırıldığında önemli bir bilgi artışı sağladığı belirtilmiştir. Bizim çalışmamızda anestezi uygulaması konusunda internet kullanımının faydalı olup olmadığı konusunda internetten anestezi ile alakalı araştırma yapan 161 olgudan 96'sının (%59,6) faydalı olduğunu, 18'inin (%11,2) faydasız olduğunu, 47'sinin (%29,2) kararsız olduğunu tespit ettik. Bu bağlamda internet kullanan hasta gruplarına bilgi almaları amacıyla doğru ve anlaşılabilir bilgiye erişmeleri için internet sitelerinin önerilmesi halinde daha çok fayda göreceklerini düşünmekteyiz. Anestezi konusunda internette araştırma yapmanın hangi konularda faydalı olduğunu sorgulamamış olmamız çalışmamızın eksik yanlarından biridir.

Soru 24: İnternetten Araştırma Yapmak Yapılacak Olan İşlem/ Girişim/ Anestezi Konusunda Olan Endişelerinizi Giderdi Mi?

Jlala ve ark.(17) preoperatif multimedya bilgilerinin rejyonal anestezi altında işlem uygulanan hastalarda perioperatif anksiyete üzerine etkilerini araştırdıkları çalışmasında rejyonal anestezi altında cerrahi planlanmış operasyonlar için video ile desteklenmiş bilgilendirme alan olguların herhangi bir bilgilendirme almayan olgulara göre anksiyete düzeylerinin belirgin düşük olduğu gözlemlenmiş.

Sağır ve ark.(16) spinal anestezi planlanan hastalarda görsel bilgilendirmenin preoperatif

anksiyete üzerine etkilerini araştırdıkları çalışmasında resimlerle bilgilendirilen olgu grubunda bilgilendirme almayan gruba göre anksiyete düzeylerinde anlamlı düşük tespit edilmiş.

Tulgar ve ark.(4) spinal anestezi altında ameliyat öncesi anksiyete düzeylerini araştırdığı, internet üzerinde görsel bilgi veya multimedya aracılı bilgi edinmenin anksiyete üzerine etkileri hakkında yaptığı çalışmasında internetten araştırma yapmanın rutin olarak cerrah ya da anestezi hekiminden bilgi almaya göre cerrahi ile alakalı anksiyeteyi anlamlı şekilde azalttığı ancak anestezi ile alakalı anksiyetede etkisinin olmadığını tespit etmişler.

Bizim çalışmamızda internetten araştırma yapmak yapılacak olan işlem/ girişim/ anestezi konusunda olan endişelerinizi giderdi mi sorusuna internetten anestezi ile alakalı araştırma yapan 161 olgudan 54'ünün (% 33,5) evet, 51'inin (% 31,7) hayır, 56'sının (% 34,8) kararsızım cevabı verdiğini tespit ettik. Bu bağlamda internetten araştırma yapan hastalarımızın endişelerinin yeterince giderilemediğini düşünmekteyiz. Endişelerin giderilmesi adına hem hekim- hasta görüşmesinde endişe edilen konularda bilgilendirme yapılmasını, kabul eden hastalara güvenilir ve anlaşılır internet sitelerinin kullanımını tavsiye etmemiz gerektiğini düşünmekteyiz.

Çalışmamızda anksiyete düzeylerinin cerrahi ya da anestezi kaynaklı olup olmadığını sorgulamamış olmamız, sorgulamanın sadece anestezi ile alakalı araştırma yapanlara yönelik olması ve ölçeklendirilmiş bir anksiyete düzeyi sorgulaması yöntemi kullanmamış olmamız çalışmamızın eksik taraflarındandır.

Soru 25: İnternetten Anestezi Konusunda Edindiğiniz Bilgilerin Doğru Ve Yeterli Olduğunu Düşünüyor Musunuz?

Çevik ve ark.(26) çalışmasında internetteki sağlıkla alakalı bilgilere güveniyor musunuz sorusuna olguların %64,6'sı evet, %35,4'ü hayır cevabı vermiştir. Bizim çalışmamızda internetten anestezi konusunda edindiğiniz bilgilerin doğru ve yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna internetten anestezi ile alakalı araştırma yapan 161 olgudan 39'u (%24,2) evet, 56'sı (%34,8) hayır, 66'sı (%41) kararsızım cevabını vermiştir. İnternette yer alan bilgilerin herhangi bir kontrolden geçmemiş olması sebebiyle doğru ve yeterli bilgiye erişimin tam manası ile mümkün olmadığını, ilgilenen hasta gruplarına doğru ve yeterli bilgi edinebilecekleri kaynaklar konusunda önerilerde bulunmamız gerektiğini düşünmekteyiz.

Yaşa Göre İnternet Kullanımı

Wieser ve ark.(5) anestezi öncesi bilgi edinmek için interneti kullanan hastalarla ilişkili faktörleri araştırdıkları çalışmasında yaşa göre internet kullanımında 18-44 yaş arası olguların %49,4'ünün internet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş. Çevik ve ark.(26) anesteziyoloji kliniğindeki hastaların internet kullanım özelliklerini preoperatif değerlendirdikleri çalışmasında yaşa göre internet kullanım durumlarına bakıldığında 30 yaş altı olguların %93,6'sının internet kullanıcısı olduğunu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda da benzer şekilde 18-25 yaş arası 57 olgudan 55'inin (%96,5), 26-34 yaş arası 80 olgudan 77'sinin (%96,3) internet kullanıcısı olduğunu tespit ettik.

Wieser ve ark.(5) çalışmasında 45-60 yaş arası olguların %41,2'sinin internet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş. Çevik ve ark.(26) çalışmasında 30-60 yaş arası olguların %65,7'sinin internet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda 35-44 yaş arası 131 olgunun 116'sının (%88,5), 45-60 yaş arası 154 olgunun 95'inin (%61,7) internet kullanıcısı olduğunu tespit ettik.

Wieser ve ark.(5) çalışmasında 61-80 yaşa arası olguların %26,9'ununinternet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş. Çevik ve ark.(26) çalışmasında 60 yaş üstü olguların %19,2'sinin internet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda da benzer şekilde 61-83 yaş arası 187 olgunun 38'inin (%20,3), Wieser ve ark.(5) çalışmasında 80 yaş üstü olguların internet kullanmadığı bizim çalışmamızda da 84 yaş üstü 0 (%0) olgunun internet kullanıcısı olduğunu tespit ettik.

Yaşa göre internet kullanım oranlarının düştüğünü gözlemlemekteyiz. Bu durumun teknolojiye adapte olma kapasitesi, eğitim durumu, ekonomik imkanlarla ilişkili olduğunu düşünmekteyiz.

Yaşa Göre İnternet Erişiminde Yaşanan Zorluk

Nucci ve ark.(7) anestezi konsültasyonu öncesi bilgi kaynağı olarak internet kullanımının rolünü araştırdıkları çalışmasında yaş düzeylerinin arttıkça internete erişim olanağının ya da internete erişim sağlanan cihaza sahip olmama durumunun giderek arttığı gözlemlenmiş benzer şekilde bizim çalışmamızda 84 yaş üzeri 7 olgunun tamamının, 61-83 yaşa arası 187 olgudan 149'unun (%79,7), 45-60 yaş arası 154 olgudan 59'unun (%38,2), 35-44 yaşa arası 131 olgudan 15'inin (%11,5), 26-34 yaşa arası 80 olgudan 3'ünün (%3,8), 18-25 yaş arası 57 olgudan 2'sinin (%3,5) internet kullanıcısı olmadığını tespit ettik.

Cinsiyete Göre İnternet Kullanımı

Wieser ve ark.(5) çalışmasında erkek olguların %40,4'ünün, kadın olguların %41,7'sinin internet kullanıcısı olduğu tespit edilmiş. Çevik ve ark.(26) çalışmasında erkek olguların %72,5'unun, kadın olguların %57,3'ünün internet kullandığını, internet kullanıcısı olan olgular içinde erkeklerin oranının %56,4, kadınların oranının %43,6 olduğunu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda erkek olguların %58,7'sinin, kadın olguların %64,5'unun internet kullandığını, internet kullanıcısı olan 381 olgu içinde 165 erkek olgunun (%43,3), 216 kadın olgunun (%56,7) internet kullanıcısı olduğunu tespit ettik. Kadın olgularımız içinde internet kullanıcısı olanların sayısal fazlalığını çalışmamızda kadın olguların erkek olgulardan daha fazla olmasına bağlamaktayız. Çalışmamızda yaşlı hasta gruplarının daha çok olması sebepli tüm olgular içinde internet kullanım oranının diğer çalışmalara göre daha düşük olduğunu gözlemlemekteyiz.

Çalışma Durumuna Göre İnternet Kullanımı

Çevik ve ark.(26) çalışmasında çalışan statüsündeki 703 olgudan %77,2'sinin internet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda 193 çalışan olgunun 167'sinin (%86,5), öğrenci statüsündeki 39 olgunun (%100) tamamının internet kullanıcısı olduğunu tespit ettik. Çalışan olguların daha genç, ekonomik, sosyal ve eğitim durumlarının daha yüksek olduğunu ve internete erişimlerinin her anlamda daha kolay olduğunu düşünmekteyiz

Çevik ve ark.(26) çalışmasında çalışmayan statüsündeki 297 olgunun %39'unun internet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda işsiz- ev hanımı-çalışmıyor statüsünde olan 204 olgunun 111'inin (%54,4), emekli statüsünde olan 180 olgunun 64'ünün (%35,6) internet kullanıcısı olduğunu tespit ettik. Yaş ve ekonomik imkanların internete erişimi zorlaştırdığını düşünmekteyiz.

Eğitim Durumuna Göre İnternet Kullanım Oranları

Wieser ve ark.(5) çalışmasında çıraklık (çalışma yapılan ülkenin eğitim sistemindeki farklılıklar nedeniyle böyle bir ifadeye yer verilmiş.) ve benzeri eğitim durumu olan olguların %37,4'ünün internet kullanıcısı olduğu tespit edilmiş. Çevik ve ark.(26) çalışmasında eğitim durumu olarak ilkokul mezunu olguların %41,1'inin, ortaokul mezunu olguların %61,2'sinin internet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda 351 ilkokul- ortaokul mezunu olgu arasında 154 olgunun (%43,9) internet kullanıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Çevik ve ark.(26) çalışmasında eğitim durumu olarak 334 lise mezunu olgunun %63,4'ünün internet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda 148 lise mezunu olgu içinde 117 olgunun (%79,1) internet kullanıcısı olduğunu tespit ettik.

Wieser ve ark.(5) çalışmasında lise ve üstü olan olguların %51,7'sinin internet kullanıcısı olduğu tespit edilmiş. Çevik ve ark.(26) çalışmasında eğitim durumu olarak üniversite mezunu 183 olgunun %96,1'inin internet kullanıcısı olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda 117 üniversite- lisans- ön lisans- yüksek lisans- doktora mezunu olgu içinde 110 olgunun (%94,0) internet kullanıcısı olduğunu tespit ettik. Eğitim durumu arttıkça internet kullanım oranlarının yükseldiğini düşünmekteyiz.

Günlük İnternete Girme Oranları İle İnternette Araştırma Yapmış Olmak

Nucci ve ark.(7) çalışmasında uygulanacak cerrahi hakkında internette araştırma yapmış olan 733 olgunun %79'u her gün, %19'u haftada bir kere internet kullandığını belirtmiş olup bizim çalışmamızda internette anestezi konusunda araştırma yapmış 161 olgu içinde 21 olgunun (%13,0) günde 30 dakikadan az, 31 olgunun (%19,2) günde 30-60 dakika, 47 olgunun (%29,1) günde 1-2 saat, 33 olgunun (%20,5) günde 2-4 saat, 29 olgunun (%18,0) günde 4 saat ve üstü internete erişim sağladığını tespit ettik. Bu bağlamda günlük internet erişim sürelerinin artışı ile bilgiye erişimde interneti tercih etme düzeylerinin de yükseldiğini düşünmekteyiz.

Eğitim Durumuna Göre Anestezi Konusunda Güvenilir İnternet Sitesi Önerilmesi Halinde Kullanmayı Kabul Etmek

Kurup ve ark.(8) cerrahi hastalar için bilgi kaynağı olarak internetin rolünü araştırdıkları çalışmasında eğitim durumu yüksek (lise ve üstü, lisans ve üstü) olguların anestezi konusunda bilgi edinme amaçlı internet sitesi önerilmesi halinde kullanabileceklerini belirtenlerin oranı eğitim seviyesi düşük olan (lise öncesi) olgulara göre daha yüksek bulunmuştur.

Bizim çalışmamızda internet kullanıcısı olan 110 üniversite- lisans- ön lisans – doktora mezunu olgu içinde internet sitesi önerisine evet diyen 88 olgu (%80,0), hayır diyen 5 olgu (%4,5), kararsızım diyen 17 olgu (%15,5) mevcuttur. İnternet kullanıcısı olan lise mezunu 117 olgu içinde 68 olgu (%58,1) evet, 12 olgu (%10,2) hayır, 37 olgu (%31,7) ise kararsızım cevabı vermiştir. İnternet kullanıcısı olan ilkokul- ortaokul mezunu 154 olgu içinde 93 olgu evet (%60,4), 26 olgu (%16,9) hayır, 35 olgu (%22,7) ise kararsızım cevabı

vermiştir. Bu bağlamda eğitim düzeyi yüksek olan olguların bilgi edinme amaçlı internet sitesi önerisini daha çok kabul ettiğini gözlemlemekte olmakla birlikte eğitim düzeyi düşük olan olgular arasında da internet sitesi önerisini kabul edenlerin bir hayli fazla olduğunu gözlemlemekteyiz. Eğitim düzeyi arttıkça internet sitesi kullanımını kabul etmeyenlerin oranının düşme eğiliminde olduğu gözlemlemekteyiz. Kararsız olan olguların kararsız kalma sebeplerinin araştırılarak çözüme kavuşturulması halinde internet sitesi kullanımını kabul edeceklerini düşünmekteyiz.

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular İçinde Yaşa Göre Anestezi Hakkında Araştırma Yapmış Olmak

Wieser ve ark.(5) anestezi öncesi bilgi edinmek için interneti kullanan hastalarla ilişkili faktörleri araştırdıkları çalışmasında 18-44 yaş arası internet kullanıcısı olgunun %17,5'inin anestezi hakkında araştırma yapmış olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda 57 adet 18-25 yaş olgu arasında 26 olgunun (%47,3), 77 adet 26-34 yaş olgu arasında 34 olgunun (%44,2), 116 adet 35-44 yaş olgu arasında 52 olgunun (%44,8) anestezi konusunda internette araştırma yapmış olduğunu tespit ettik. Wieser ve ark.(5) çalışmasında 45-60 yaş arası internet kullanıcısı olgulardan %14,6'sının anestezi hakkında araştırma yapmış olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda 95 adet 45-60 yaş olgu arasında 38 olgunun (%40,0) anestezi konusunda internette araştırma yapmış olduğunu tespit ettik. Wieser ve ark.(5) çalışmasında 61-83 yaş arası internet kullanıcısı olgulardan %16,7'sinin anestezi hakkında araştırma yapmış olduğu gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda 38 adet 61-83 yaş olgu arasında 11 olgunun (%28,9) anestezi konusunda internette araştırma yapmış olduğunu tespit ettik. Tüm yaş gruplarında çalışmamızda internet kullanıcıları içinde anestezi konusunu araştıran olgularımızın daha fazla olduğunu gözlemlemekteyiz.

İnternet Kullanıcısı Olan Olgular İçinde Eğitim Durumuna Göre Anestezi Hakkında Araştırma Yapmış Olmak

Wieser ve ark.(5) çalışmasında lise ve üstü eğitim düzeyindeki internet kullanıcısı olguların %16'sının anestezi konusunda internette araştırma yaptığı gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda internet kullanıcısı olan 117 adet lise mezunu arasında 45 olgunun (38,5), 110 adet üniversite- lisans- ön lisans- yüksek lisans- doktora mezunu arasında 47 olgunun (%42,7) anestezi konusunda internette araştırma yaptığını tespit ettik. Wieser ve ark.(5) çalışmasında çıraklık (lise öncesi daha düşük eğitim düzeyleri) düzeyindeki internet kullanıcısı olguların

%16,7’sinin anestezi konusunda internette araştırma yaptığı gözlemlenmiş olup bizim çalışmamızda internet kullanıcısı olan 154 adet ilkokul-ortaokul mezunu arasında 69 olgunun (%44,8) anestezi konusunda internette araştırma yaptığını tespit ettik. Eğitim durumları fark etmeksizin internet kullanıcısı olan tüm olgularımızın daha yüksek oranda anestezi konusunda araştırma yapmış olduğunu gözlemlemekteyiz.

SONUÇLAR

Tüm olgular (n=616) içinde yaş grupları ile eğitim durumları karşılaştırıldığında; 18-25 yaş arası olgular içinde ilkokul mezunu olgular ile lise mezunu ve üniversite- lisans- ön lisans- yüksek lisans- doktora mezunları arasında, 26-34 yaş arası olgular içinde ilkokul mezunu olgular ile lise mezunu ve üniversite- lisans-ön lisans-yüksek lisans doktora mezunları arasında, 45-60 yaş arası olgular içinde ilkokul mezunu olgular ve lise mezunu olgular ile üniversite- lisans-ön lisans-yüksek lisans doktora mezunları arasında, 61-83 yaş arası olgular içinde ilkokul mezunu olgular ile lise mezunu ve üniversite- lisans-ön lisans-yüksek lisans doktora mezunları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p=0,001$; $p<0,01$).

Tüm olgular (n=616) içinde yaş grupları ile çalışma durumları karşılaştırıldığında; 18-25 yaş arası olgular içinde çalışıyor ile öğrenci statüsündekiler arasında, 26-34 yaş arası olgular içinde çalışıyor, işsiz-ev hanımı, öğrenci statüsündekiler ile emekli statüsündekiler arasında, 35-44 yaş arası olgular içinde öğrenci ve emekli statüsündekiler ile çalışıyor ve işsiz-ev hanımı statüsündekiler arasında, 45-60 yaş arası olgular içinde çalışıyor, işsiz ev hanımı ve emekli statüsündekiler ile öğrenci statüsündekiler arasında, 61-83 yaş arası olgular içinde çalışıyor ve öğrenci statüsündekiler ile işsiz-ev hanımı ve emekli statüsündekiler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p=0,001$; $p<0,01$).

Tüm olgular (n=616) içinde cinsiyet ve çalışma durumları karşılaştırıldığında; erkek olgular içinde çalışıyor, işsiz ve emekli olgular arasında, kadın olgular içinde çalışıyor, işsiz-ev hanımı ve emekli olgular arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p=0,001$; $p<0,01$).

Tüm olgular içinde (n=616) yaş ile internet kullanımı karşılaştırıldığında; 18-25 yaş olgular içinde, 26-34 yaş olgular içinde, 35-44 yaş olgular içinde, 61-83 yaş arası olgular içinde ve 84 yaş üstü olgular içinde internet kullanıyor olmak ve internet kullanmıyor olmak durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,001;p<0,01).

Tüm olgular içinde (n=616) eğitim durumu ile internet kullanımı karşılaştırıldığında; ilkokul – ortaokul mezunu olgular içinde, lise mezunu olgular içinde ve üniversite- lisans- ön lisans– yüksek lisans- doktora mezunu olgular içinde internet kullanıyor olmak ile kullanmıyor olmak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,001;p<0,01).

Tüm olgular içinde (n=616) çalışma durumu ile internet kullanımı karşılaştırıldığında, Çalışıyor statüsünde olgular içinde, öğrenci olgular içinde, işsiz- ev hanımı olgular içinde, emekli olgular içinde internet kullanıyor olmak ile kullanmıyor olmak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,001;p<0,01).

Tüm olgular içinde (n=616) yaş ile anestezi konusunda internette araştırma yapmış olma durumu karşılaştırıldığında; 18-25 yaş arası olgular içinde, 26-34 yaş arası olgular içinde, 35-44 yaş arası olgular içinde ve 61-83 yaş arası olgular içinde anestezi konusunda internette araştırma yapmış olma ve olmama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (p=0,001; p<0,01)

Tüm olgular içinde (n=616) eğitim durumu ile anestezi konusunda internette araştırma yapmış olma durumu karşılaştırıldığında; ilkokul- ortaokul mezunu olgular içinde anestezi konusunda araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında, üniversite- ön lisans- lisans- yüksek lisans- doktora mezunu olgular içinde anestezi konusunda araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (p=0,001; p<0,01).

İnternet kullanıcısı olan olgular (n=381) içinde günlük ortalama internet kullanımı ile anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yapma durumu karşılaştırıldığında; 30 dakikadan az internet kullanan olgular içinde anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yapıp yapmamak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p=0,047;p<0,05).

İnternet kullanıcısı olan olgular (n=381) içinde yapılacak olan ameliyat/ cerrahi işlem öncesi anestezi onayı bilgisayar/ internet üzerinden anestezi doktoru ile görüntülü uzaktan görüşme ile yapılmasını (teletıp yöntemi) tercih etme tercihleri ile anestezi yöntemi konusunda internette araştırma karşılaştırıldığında; teletıp yöntemiyle anestezi onayına evet diyen olgular içinde anestezi konusunda internette araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında, teletıp yöntemiyle anestezi onayına hayır diyen olgular içinde anestezi konusunda

internette araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır (p: 0,004;p<0,05).

İnternet kullanıcısı olan olgular (n=381) içinde anestezi konusunda internette güvenilir site önerilmesi halinde kullanım tercihleri ile eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında; anestezi hakkında bilgi edinme için güvenilir internet sitesi önerilmesi halinde kabul eden olgular içinde ilkokul-ortaokul mezunu olgular ve lise mezunu olgular ile üniversite- ön lisans- lisans – yüksek lisans- doktora mezunu olgular arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulundu (p=0,001;p<0,01).

İnternet kullanıcısı olgular içinde (n=381) cerrahi yöntem/ ameliyat konusunda internette araştırma yapmış olma durumu ile anestezi konusunda internette araştırma yapmış olma durumu karşılaştırıldığında; cerrahi yöntem/ ameliyat konusunda internette araştırma yapmış olgular içinde anestezi konusunda internette araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında, cerrahi yöntem/ ameliyat konusunda internette araştırma yapmamış olgular içinde anestezi konusunda internette araştırma yapmış olmak ve olmamak arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulunmuştur (p=0,001; p<0,01).

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olan olgular (n=455) arasında yaş ile internette anestezi ile alakalı araştırma yapmama sebebi olarak internet kullanmıyor olma durumu karşılaştırıldığında; 18-25 yaş olgular içinde, 26-34 yaş olgular içinde, 35-44 yaş olgular içinde, 61-83 yaş olgular içinde ve 84 yaş üzeri olgular içinde internet kullanmıyor olmak durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p=0,001;p<0,01).

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olgular (n=455) içinde yaşa göre anestezi konusunda araştırma yapmama sebepleri arasında bilgisayar/ akıllı telefon ya da tablet kullanmama (cihaz kullanmama) durumu karşılaştırıldığında; 26-34 yaş arası, 35-44 yaş arası, 61-83 yaş arası ile cihaz kullanmama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p=0,001;p<0,01).

Anestezi konusunda internette araştırma yapmamış olgular (n=455) içinde yaşa göre anestezi konusunda araştırma yapmama sebepleri arasında internetteki bilgilere güvenmeme durumu karşılaştırıldığında; 35-44 yaşa arası ve 61-83 yaş arası ile internetteki bilgilere güvenmeme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p=0,001;p<0,01).

ÖZET

Teknoloji ve internetin gelişmesi ile birlikte bilgiye erişim kolaylaşmıştır. Anestezi konusunda hastalar merak ettikleri bilgileri diğer sağlık konularında olduğu gibi internet üzerinde aramaktadırlar. Bu çalışmada anesteziyoloji polikliniğine elektif olarak cerrahi operasyon, anestezi altında girişim ya da görüntüleme yapılması amacıyla preoperatif olarak başvuran hastaların internet kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla anket uygulanmıştır. 18 yaş üstü toplam 616 olguya anket uygulanmıştır. 3 bölümden oluşan ankette ilk kısımda yaş, cinsiyet, eğitim, çalışma, işlem uygulanacak bölüm, geçmiş anestezi öyküsü, anesteziyi kimin uygulayacağı, anestezi konusunda kimden bilgi alındığı, cerrahi işlem konusunda nereden araştırma yapıldığı, anestezi hakkında bilgi verilirken nelerin öğrenilmek istendiği, anestezi konusunda internetten araştırma yapılmadı ise neden araştırma yapılmadığı ve internet kullanımının olup olmadığı sorgulandı. İkinci bölümde internet kullanıcısı olan olgulara internet erişimi için kullandıkları cihazların neler olduğu, günlük internet kullanım süreleri, bilgi almak için kullandıkları internete siteleri, anestezi konusunda internet sitesi tercihleri ve kullanmayı kabul edip etmemeleri, bilgi tercihinde materyal seçimi, teletıp yöntemi ile anestezi onayına bakış açıları ve anestezi ile alakalı internette araştırma yapıp yapmadıkları sorgulandı. Üçüncü bölümde internette anestezi ile alakalı araştırma yapmış olan hastalara araştırdıkları konuların ne olduğu, bilgiye erişimde internetin faydalı olup olmadığı, endişelerini giderip gidermediği ve bilgilerin doğru ve yeterli olup olmadığı sorgulandı.

Genç, eğitim düzeyi yüksek olan olguların internet kullanımının yüksek olduğu, bilgiye erişimde interneti daha çok tercih ettikleri gözlendi. İnternet kullanım oranlarının

düşük olmasına rağmen internette anestezi ile alakalı araştırma yapma oranlarının yüksek olduğu bulundu. İnternette anestezi hakkında araştırma yapanların benzer şekilde genç ve eğitim düzeyi yüksek olgularda daha sık olduğu bulundu. İnternetteki bilgilerin doğruluğu ve endişeleri giderme konusunda yetersiz kaldığı ancak internet kullanımını olguların faydalı bulduğu saptandı. COVID-19 pandemisinin getirmiş olduğu endişelerin mevcut olduğunu ancak bununla birlikte teletıp yöntemine yeterli ilginin olmadığını gözlemledik. Anestezi ve cerrahi konusunda bilgiye erişimde arama motorlarının sıklıkla kullanıldığı ancak önerilmesi halinde sağlık bakanlığı ve hastanemiz web sitelerinin tercih edileceğini tespit ettik. Doğru bilgiye erişimde hastalarımıza daha faydalı olmak için hastalarımızı uygun internet sitelerinin kullanımına teşvik etmemiz gerektiğini düşünmekle birlikte kendi hastanemiz internet sitesinde düzenlemelere gitmemiz gerektiğini düşünmekteyiz.

Anahtar kelimeler: anestezi, internet, anket

EVALUATION OF THE INTERNET USE AS A SOURCE OF PATIENTS' INFORMATION ABOUT ANESTHESIA IN THE EVALUATION OF PREOPERATIVE ANESTHESIA

SUMMARY

With the development of technology and the internet, access to information has become easier. Patients search for the information they wonder about anesthesia on the internet as in other health issues. In this study, a questionnaire was applied to determine the internet usage habits of the patients who applied to the anesthesiology outpatient clinic preoperatively for surgical operation, intervention under anesthesia or imaging. A total of 616 cases over the age of 18 were surveyed. In the first part of the questionnaire, which consists of 3 parts, in the first part, age, gender, education, study, the department to be operated, past anesthesia history, who will administer the anesthesia, from whom information was obtained about anesthesia, where the research was conducted on the surgical procedure, While giving information about anesthesia, what was wanted to be learned, if there was no research on anesthesia on the internet, why no research was done and whether there was internet use was questioned. In the second part of survey, the devices used by the internet users for internet access, the daily internet usage times, the internet sites they use to get information, the internet site preferences about anesthesia and whether they agree to use it, the choice of materials for information preference, the telemedicine method and their perspectives on anesthesia approval, and their perspectives on anesthesia. They were asked whether they had done research on the Internet. In the third part of survey, patients who have done research on

anesthesia on the Internet were questioned about what they researched, whether the Internet was useful in accessing information, whether it relieved their concerns, and whether the information was correct and sufficient. It was observed that young subjects with a high level of education had high internet use and preferred the internet more in accessing information. Although the rate of internet use among all cases was lower than the samples abroad, it was found that the rate of doing research on anesthesia on the internet was high. It was found that those who searched about anesthesia on the Internet were similarly more frequent in younger and higher-educated cases. It was determined that the accuracy of the information on the Internet was insufficient to address the concerns, but the cases found the use of the Internet useful. We observe that there are concerns brought about by the COVID-19 pandemic, but there is not enough interest in telemedicine. Although we think that we should encourage our patients to use appropriate websites in order to be more beneficial to our patients in accessing the right information, we think that we should make regulations on the website of our own hospital.

Keywords: anesthesia, internet, survey

KAYNAKLAR

1. Kayhan Z. Klinik Anestezi. İstanbul: Logos Y., 2019:17-42
2. Mitchell M. Anaesthesia type, gender and anxiety. Journal of Perioperative Practice. 2013;23(3):41-7.
3. Hume M, Kennedy B, Asbury A. Patient knowledge of anaesthesia and peri-operative care. Anaesthesia. 1994;49(8):715-8.
4. Tulgar S, Boga I, Piroglu MD, Ates NG, Bombaci E, Can T, et al. Preoperative Anxiety before Spinal Anesthesia: Does Internet-based Visual Information/Multimedia Research Decrease Anxiety and Information Desire? A Prospective Multicentered Study. Anesth Essays Res. 2017;11(2):390-6.
5. Wieser T, Steurer M, Steurer M, Dullenkopf A. Factors influencing the level of patients using the internet to gather information before anaesthesia: a single-centre survey of 815 patients in Switzerland. BMC Anesthesiology. 2017;17(1):39.
6. Kurup V. E-patients-Revolutionizing the Practice of Medicine. J International Anesthesiology Clinics J Canadian Journal of Anesthesia. 2010;48(3):123-9.
7. Nucci B, Claret PG, Leclerc G, Chaumeron A, Grillo P, Buleon C, et al. Role of the internet as an information resource before anaesthesia consultation: A French prospective multicentre survey. Eur J Anaesthesiol. 2017;34(12):831-5.
8. Kurup V, Considine A, Hersey D, Dai F, Senior A, Silverman DG, et al. Role of the Internet as an information resource for surgical patients: a survey of 877 patients. Br J Anaesth. 2013;110(1):54-8.

9. McMullan M. Patients using the Internet to obtain health information: how this affects the patient–health professional relationship. J Patient Education. 2006;63(1-2):24-8.
10. Edward GM, v d Naald N, Oort FJ, de Haes HC, Biervliet JD, Hollmann MW, et al. Information gain in patients using a multimedia website with tailored information on anaesthesia. Br J Anaesth. 2011;106(3):319-24.
11. Kayaaltı S. Anestezi Polikliniğine Başvuran Hastaların Anestezi ve Anestezi Uzmanı Hakkındaki Bilgi ve Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi: İlçe Devlet Hastanesi Örneği. JARSS.29(1):40-51.
12. Sağlık Bakanlığı Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği, 1982 [internet] T.C. Sağlık Bakanlığı (Erişim Tarihi: 01.06.2021) https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=85319&MevzuatTur=3&MevzuatTertip=5
13. Ramsay M. A survey of pre–operative fear. Anaesthesia. 1972;27(4):396-402.
14. Mavridou P, Dimitriou V, Manataki A, Arnaoutoglou E, Papadopoulos G. Patient's anxiety and fear of anesthesia: effect of gender, age, education, and previous experience of anesthesia. A survey of 400 patients. Journal of Anesthesia. 2013;27(1):104-8.
15. Gülsen K. Anestezide Temel Konular. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri, 2003:1-7
16. Sagir G, Kaya M, Eskiçirak HE, Kapusuz Ö, Kadiogullari AN. The effect of visual information on preoperative anxiety in spinal anesthesia. Turkish Journal of Anaesthesiology Reanimation. 2012;40(5):274.
17. Jlala HA, French JL, Foxall GL, Hardman JG, Bedforth NM. Effect of preoperative multimedia information on perioperative anxiety in patients undergoing procedures under regional anaesthesia. Br J Anaesth. 2010;104(3):369-74.
18. Matthew DA. The use of a computer website prior to scheduled surgery (a pilot study): impact on patient information, acquisition, anxiety level, and overall satisfaction with anesthesia care. AANA journal. 2005;73(1):29.
19. Srivastava D, Solanki SL, Ambasta S, Chandra A. Tele-Preanesthetic check-ups (TelePAC) during COVID-19: Apprehensions and possibilities. Journal of Anaesthesiology Clinical Pharmacology. 2020;36(3):415-7.
20. Satpathy P, Diggikar P, Agarwal A, Bachav G. The physician and the patient: Biting the bytes. Medical Journal of Dr DY Patil University. 2014;7(4):531.
21. Filiz T. Anestezi Yoğun Bakım Ağrı. Ankara: MN Medikal & Nobel, 2010:15-39
22. Yentis SM, Ooi R. Anaesthesia and the Internet. Anaesthesia. 1996;51(7):677-82.

23. Doyle DJ, Ruskin K, Engel T. The Internet and medicine: past, present, and future. The Yale Journal of Biology Medicine. 1996;69(5):429.
24. Nicholas D, Huntington P, Gunter B, Withey R, Russell C, editors. The British and their use of the web for health information and advice: a survey. Aslib Proceedings; 2003: MCB UP Ltd.
25. Sicili oldukça kabarık olan Dr. Ömer Coşkun hayatını kaybetti, 2017 [internet]. CNN Turk (Erişim tarihi: 01.06.2021) https://www.cnnturk.com/turkiye/bitkisel-ilaclar-satan-dr-omer-coskun-oldu?page=1.
26. Çevik BE, Yüce Y, Erkal KH. Preoperative Evaluation of Internet Usage Characteristics of Patients in an Anesthesiology Clinic: A Survey of 1000 Patients. Southern Clinics of Istanbul Eurasia. 2017;28(4):266-71.
27. Mohta M. Social media: Mine of opportunities but tread with caution! Journal of Anaesthesiology Clinical Pharmacology. 2016;32(3):385.
28. Demirci Ş. Sağlığın Dijitalleşmesi- Digitalization of Health. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2019;10(26):710-21.
29. Hersh WR, Hickam DH, Severance SM, Dana TL, Krages KP, Helfand M. Diagnosis, access and outcomes: Update of a systematic review of telemedicine services. Journal of Telemedicine Telecare. 2006;12(2_suppl):3-31.
30. Dorsey ER, Topol EJ. State of telehealth. New England Journal of Medicine. 2016;375(2):154-61.
31. Dilbaz B, Kaplanoglu M, Kaplanoglu DK. Teletıp ve Telesağlık: Geçmiş, Bugün ve Gelecek. Eurasian Journal of Health Technology Assessment.4(1):41-56.
32. Lupton D. The digitally engaged patient: Self-monitoring and self-care in the digital health era. Social Theory Health. 2013;11(3):256-70.
33. Korkmaz S, Hoşman İ. Sağlık Sektöründe Tele-tıp Uygulamaları: Tele-tıp Uygulama Boyutlarını İçeren Bir Araştırma. Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi. 2018;4(3):251-63.
34. Fishman M, Mirante B, Dai F, Kurup V. Patient preferences on telemedicine for preanesthesia evaluation. Canadian Journal of Anesthesia/Journal canadien d'anesthésie. 2015;62(4):433-4.
35. Mihalj M, Carrel T, Gregoric ID, Andereggen L, Zinn PO, Doll D, et al. Telemedicine for preoperative assessment during a COVID-19 pandemic: Recommendations for clinical care. Best Practice Research Clinical Anaesthesiology. 2020;34(2):345-51.

36. Roberts S, Spain B, Hicks C, London J, Tay S. Telemedicine in the Northern Territory: An assessment of patient perceptions in the preoperative anaesthetic clinic. Australian Journal of Rural Health. 2015;23(3):136-41.
37. Portnoy J, Waller M, Elliott T. Telemedicine in the Era of COVID-19. The Journal of Allergy Clinical Immunology: In Practice. 2020;8(5):1489-91.
38. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları,2020 [internet]. Türkiye İstatistik Kurumu (Erişim Tarihi:01.06.2021) https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210
39. Rogers G. Using telemedicine for pediatric preanesthesia evaluation: a pilot project. Journal of PeriAnesthesia Nursing. 2020;35(1):3-6.

EKLER

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU Edirne, Türkiye

ARAŞTIRMA BAŞVURUSU ONAYIBAŞVURU BİLGİLERİ	PROTOKOL KODU	TÜTF-BAEK 2020/368	
	PROTOKOL ADI	Preoperatif Anestezi Değerlendirmesinde Hastaların Anestezi Hakkındaki Bilgi Kaynağı Olarak İnternet Kullanımının Değerlendirilmesi	
	SORUMLU ARAŞTIRICI ÜNVANI / ADI	Prof. Dr. Alkin ÇOLAK	
	ARAŞTIRMA MERKEZİ		
	DESTEKLEYİCİ		
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	Tek Merkez Ulusal	Çok Merkez Uluslararası
KARAR BİLGİLERİ	**Karar No: 15/23**	**Tarih:28.09.2020**	
	Fakültemiz Anesteziyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Alkin ÇOLAK'ın sorumluluğunda yapılması planlanan ve yukarıda başvuru bilgileri verilen Araş. Gör. Dr. Ufuk Sezgin BÜCÜK'ün tez çalışmasının araştırma başvuru dosyası ve ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş; araştırmaya ilişkin giderlerin gönüllüye ve/veya bağlı bulunduğu sosyal güvenlik kurumuna ödetilmediği koşullarda ve veri toplanacak yerlerden gerekli izinler alındıktan sonra gerçekleştirilmesinde etik bilimsel standartlar açısından sakınca bulunmadığına mevcudun oy birliği ile karar verilmiştir.		
ETİK KURUL BİLGİLERİ			
ÇALIŞMA ESASI	Helsinki Bildirgesi, İyi Klinik Uygulamalar Kılavuzu, TÜTF-BAEK Yönergesi		

Ek -2

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi anesteziyoloji polikliniğinde yapılan "Preoperatif Anestezi Değerlendirmesinde Hastaların Anestezi Hakkındaki Bilgi Kaynağı Olarak İnternet Kullanımının Değerlendirilmesi" isimli anket çalışmasına davetlisiniz.

Size uygun şıklara çarpı işareti koyunuz. Katılmanız rica olunur.

ANKET SORULARI

Soru 1- Kaç yaşındasınız?
( ) 18-25 arası
( ) 26-34 arası
( ) 35-44 arası
( ) 45-60 arası
( ) 61-83 arası
( ) 84 ve üstü

Soru 2- Cinsiyetiniz nedir?
( ) Erkek
( ) Kadın

Soru 3- Eğitim durumunuz nedir?
( ) İlkokul/ ortaokul mezunu
( ) Lise mezunu
( ) Üniversite/ ön lisans/ lisans
( ) Yüksek lisans
( ) Doktora

Soru 4- Çalışma durumunuz nedir?
( ) Çalışıyor
( ) Öğrenci
( ) İşsiz/ çalışmıyor/ ev hanımı
( ) Emekli

Soru 5- Size hangi bölüm tarafından ameliyat /operasyon / cerrahi girişim / anestezi altında işlem-tetkik uygulanacak?
( ) Genel cerrahi
( ) Ortopedi ve travmatoloji
( ) Kadın hastalıkları ve doğum
( ) Üroloji (bevliye)
( ) Beyin ve sinir cerrahisi (nöroşirürji)
( ) Göğüs cerrahisi

( ) Kulak burun boğaz cerrahisi (KBB)
( ) Plastik ve rekonstrüktif cerrahi (estetik cerrahi)
( ) Kalp ve damar cerrahisi
( ) Gastroenteroloji
( ) Göğüs hastalıkları
( ) Göz Hastalıkları ve Cerrahisi
( ) MR(emar)/ tomografi/ film çekimi
( ) Bilmiyorum

Soru 6- Daha önce size anestezi (narkoz-ilaçla uyutma) uygulandı mı?
( ) Evet
( ) Hayır

Soru 7- Anestezi (narkoz verecek) uygulayacak olan kişi ve/ veya kişiler kimlerdir? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
( ) Anestezi doktoru
( ) Anestezi teknisyeni/ teknikeri
( ) Cerrah
( ) Hemşire
( ) Bilmiyorum

Soru 8- Uygulanacak anestezi yöntemi konusunda kimden bilgi aldınız? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
( ) Cerrah (ya da işlemi gerçekleştirecek doktor)
( ) Anestezi doktoru
( ) Aile hekimi
( ) Bilgi almadım

Soru 9- Uygulanacak cerrahi yöntem/ ameliyat konusunda nereden araştırma yaptınız?
(birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
( ) Arkadaşlar ve/ veya akrabalar
( ) İnternet
( ) Kitap/ dergi/ gazete/ broşür
( ) TV programları
( ) Araştırma yapmadım

Soru 10- Anestezi hakkında bilgi verilirken hangi bilgileri öğrenmek isterdiniz? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
( ) Anestezi türleri ve uygulama yöntemleri
( ) Ne kadar aç ve susuz kalacağım?
( ) Sigara/ alkol kullanmayı bırakmalı mıyım? Ya da ne zaman bırakmalıyım? Hangi ilaçları almalıyım/ almamalıyım?
( ) Ameliyat sırasında uyanır mıyım?
( ) Koronavirus (COVID-19) enfeksiyonuna yakalanır mıyım?

( ) Kullanıyor isem ilaç benzeri bitki/ bitkisel ürün/ beslenme takviyesi/
ilaç benzeri ürünleri ne zaman kesmeliyim?
( ) Ameliyattan sonra nasıl uyanacağım? Ya uyanamazsam?
( ) Ameliyat/ cerrahi işlem sonrası yoğun bakımda kalmam gerekecek mi?
Solunum makinesine bağlanmam gerekecek mi?

Soru 11- Yapılacak operasyon/ ameliyat ya da cerrahi girişim öncesi uygulanacak anestezi yöntemi konusunda internette araştırma yaptınız mı?
( ) Evet
( ) Hayır

Soru 12- Yukarıdaki soruya cevabınız hayır ise internetten araştırma yapmama sebepleriniz nelerdir? (Evet işaretlediyseniz boş bırakınız) (Cevabınız hayır ise bir veya birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
( ) İnternet kullanmıyorum
( ) Bilgisayar / akıllı telefon ya da tablet bilgisayarım yok
( ) İnternetteki bilgilere güvenmiyorum
( ) İnternetten nerede bilgiyi bulabileceğimi bilmiyorum
( ) Cerrah / anestezi doktorundan yeterli bilgi aldım
( ) Anestezi konusunu hiç düşünmemiştim
( ) Konuyu araştırmak istemedim.
( ) Araştırmak için zamanım yok

Soru 13- İnternet kullanıyor musunuz?
( ) Evet
( ) Hayır

Yukarıdaki soruya cevabınız ‘‘EVET’’ ise alttaki soruları da doldurunuz. Cevabınız HAYIR ise alttaki soruları doldurmayınız.

Soru 14- İnternet kullanımı için hangi cihazları kullanıyorsunuz? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
( ) Akıllı telefon/ cep telefonu
( ) Masaüstü/ dizüstü/ laptop bilgisayar
( ) Tablet bilgisayar

Soru 15- Günlük internet kullanım süreniz ortalama ne kadar?
( ) 30 dakikadan az
( ) 30-60 dakika arası
( ) 1-2 saat arası
( ) 2-4 saat arası
( ) 4 saat ve üstü

Soru 16- Yapılacak ameliyat/ cerrahi işlem ya da anestezi konusunda bilgi almak için internet üzerinde hangi siteleri kullandınız? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) (eğer araştırma yapmadıysanız boş bırakınız)

( ) İnternetteki arama motorları (Google/ Yandex/ Yahoo)
( ) Sağlık Bakanlığı internet sitesi (www.saglik.gov.tr)
( ) Üniversite hastanemizin internet sitesi (tuh.trakya.edu.tr)
( ) Başka bir hastanenin internet sitesi
( ) Ünlü/ medyatik sağlık profesyonellerinin internet siteleri
( ) Youtube/ dailymotion/ uzmantv/ vimeo gibi video izleme platformları
( ) Sosyal medya (facebook/ twitter/ instagram vb.)
( ) İnternet paylaşım forumları

Soru 17- Anestezi konusunda bilgi almak için güvenilir bir internet sayfası önerilse kullanmak ister misiniz?
( ) Evet
( ) Hayır
( ) Kararsızım

Soru 18- Eğer cerrah/işlem yapacak doktor ya da anestezi doktoru size herhangi bir internet sitesi üzerinden anestezi işlemi hakkında bilgi alabileceğinizi söylese hangi siteyi tercih ederdiniz?
(birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
( ) Sağlık bakanlığı resmi internet sitesi (www.saglik.gov.tr)
( ) Trakya Üniversitesi hastanesinin internet sitesi (www.tuh.trakya.edu.tr)
( ) Sosyal medya platformları (facebook/ twitter/ instagram vb.)
( ) Video içerik siteleri (youtube.com/ dailymotion vb.)
( ) Bilgi paylaşım forumları

Soru 19- İnternet üzerinde anestezi hakkında bilgi edinmek isteseniz hangisini/ hangilerini tercih edersiniz? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
( ) Yazılı metin
( ) Fotoğraf/ resim
( ) Video
( ) İnteraktif/ etkileşimli internet sitesi

Soru 20- Yapılacak olan ameliyat/ cerrahi işlem öncesi anestezi onayı bilgisayar/ internet üzerinden anestezi doktoru ile görüntülü uzaktan görüşme ile yapılsa tercih eder misiniz?
( ) Evet
( ) Hayır
( ) Kararsızım

Soru 21- İnternette anestezi ile alakalı araştırma yaptınız mı?
( ) Evet
( ) Hayır

Yukarıdaki soruya cevabınız EVET ise aşağıdaki soruları cevaplayınız.
Yukarıdaki soruya cevabınız HAYIR ise boş bırakınız.

Soru 22- İnternette anestezi ile alakalı araştırma yaptıysanız hangi konuları araştırdınız?
(birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

( ) Anestezi yöntemleri (genel anestezi/ rejyonal- bölgesel anestezi/ lokal anestezi)
( ) Uygulanan anestezinin yan etkileri
( ) Ameliyat sonrası ağrı
( ) Rejyonal/ bölgesel anestezinin olası faydalı yönleri
( ) Rejyonal/ bölgesel anestezinin istenmeyen etkileri
( ) Koronavirus (COVID-19) enfeksiyonu riski/ önlemleri
( ) Aç/ susuz kalma süreleri

Soru 23- Anestezi uygulaması konusunda internetten araştırdıysanız bilgi edinme açısından internet kullanımı faydalı oldu mu?

( ) Evet
( ) Hayır
( ) Kararsızım

Soru 24- İnternetten araştırma yapmak yapılacak olan işlem/ girişim/ anestezi konusunda olan endişelerinizi giderdi mi?

( ) Evet
( ) Hayır
( ) Kararsızım

Soru 25- İnternetten anestezi konusunda edindiğiniz bilgilerin doğru ve yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

( ) Evet
( ) Hayır
( ) Kararsızım